

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2017 30 stp
Fakultetet for Landskap og samfunn

Forhandlingsprosessens påvirkning på partenes relasjoner - ved bruksordning for vei

The effect the negotiation process has between
parties
- by road use scheme

Marte Amlie og Berit Lillebudal Sandnes
Master i Eiendom

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på et masterstudie i Eiendom ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Oppgaven ble skrevet våren 2017 og tilsvarer 30 studiepoeng. Veileder har vært professor Per Kåre Sky.

Vi ønsker å rette en stor takk til partene som har stilt opp til intervju i forbindelse med oppgaven. Deres vilje til å dele informasjon har vært grunnlaget for å besvare denne oppgaven. Takk til Nedre Telemark-, Øvre Telemark-, Nord-Østerdal- og Sør-Trøndelag jordskifterett som har bidratt, og en ekstra takk til jordskifterettsleder Magnar Often og jordskiftedommer Harry Tjernstad for god veiledning.

Videre rettes det en takk til Sigurd Glømmi, Geir Arne Aspheim, Jon Anders Krokann og Karina Stenvold for korrekturlesing. En spesiell takk rettes til Sigurd Glømmi for bistand med sine engelskkunnskaper.

Stor takk til veileder Per Kåre Sky for verdifull veiledning, og til Domstoladministrasjonen og Teknisk-naturvitenskapelig forening for økonomisk støtte.

Ås, 22. mai 2017

Marte Susanne Tveit Amlie og Berit Lillebudal Sandnes

Sammendrag

Temaet for oppgaven er parter i jordskifteretten, og hvordan relasjonene deres blir påvirket av forhandlingsprosessen i rettsmøter i forbindelse med bruksordning for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Hovedproblemstillingen er: *Har forhandlingene om bruksordning for vei bedret relasjonene mellom partene?*

Opgaven vinkles i første delproblemstilling mot utviklingen av relasjonene til partene. I andre delproblemstilling undersøkes partenes oppfattelse av forhandlingsprosessen i rettsmøtene. Deretter undersøkes det i delproblemstilling tre, hvordan dagens bruksordning fungerer for partene. Delproblemstillingene er følgende:

1. *Hvordan var relasjonene mellom partene før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken?*
2. *Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?*
3. *Hvordan fungerer dagens bruksordning for partene?*

Funnene viser at partens relasjoner blir påvirket både positivt og negativt av forhandlingsprosessen. Årsaken er hovedsakelig at jordskifteretten har skapt en arena hvor partene kan møtes, på godt og vondt. Den positive påvirkningen for relasjonene skyldes rom for diskusjoner på en saklig måte, slik at partene får forståelse for hverandres interesser, samt at partene møtes og blir bedre kjent. De negative påvirkningene for relasjonene skyldes synliggjøring av andre parters oppførsel og baktanker, slik at konflikter blir tilspisset. For flertallet av partene er likevel relasjonene upåvirket av forhandlingsprosessen. Funnene våre viser at bruksordningen, i ettetid av jordskiftesakene, har hatt en større positiv påvirkning på relasjonene til partene, sammenlignet med forhandlingsprosessen. Bakgrunnen er at ordningen medfører bedre samhold, på grunn av årsmøter og dugnader. Samtidig gir vedtektene rammer for partene og fungerer som et grunnlag for videre samarbeid. I tillegg medfører vedtektene færre konflikter, da de gir rammer for hva som er lovlig.

Abstract

The theme for this thesis are the parties in The Norwegian Land Consolidation Court, and how their relationships are affected by the process of court negotiations in relation to road use scheme cf. jskl. of 1979 § 2 first paragraph, letter c. The main problem is: *Has the negotiations about road use scheme bettered the relations between the parties?*

This assignment angles the first sub-problem against the development of the relations between parties. In the second sub-problem, we examine how the parties experience the negotiation process during the court sessions. In sub-problem three, we examine how todays use schemes work out for the parties. Sub-problem is as follows:

- 1. In what state was the relations between the parties before the land consolidation court was involved, during court negotiations and after the land consolidation court was involved?*
- 2. How did the parties perceived the negotiation process?*
- 3. How does todays use scheme work out for the parties?*

Our finds show that the parties relations are affected both in a positive and negative way by the negotiation process. The cause is mainly that the land consolidation court has created an arena where the parties can meet, for good and evil. The positive effect on the relations are caused by an opportunity to discuss matters in a decent way, so that the parties are given greater insight in each other's interests, and the fact that the parties meet and get to know each other better. The negative effects on the parties' relations are caused by the exposing of other parties' behaviour and ulterior motives, and this may cause a further escalation of a conflict. For the majority of the parties, their relations remain unaffected by the negotiation process. Our finds show that the use scheme has had a greater positive effect on the parties' relations after the involvement of the land consolidation court, compared to the negotiation process itself. The use scheme leads to a better sense of community, on the basis of the annual meetings and the voluntary work. The statutes lead to fewer conflicts, as they provide a framework for what is legal.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	7
1.1. TEMA	7
1.2. PROBLEMSTILLING	8
1.3. AVGRENSNING.....	9
1.4. TIDLIGERE ARBEID	10
1.5. OPPBYGNING AV OPPGAVEN	10
2. METODE	11
2.1. INNLEDNING.....	11
2.2. VALG AV METODE	11
2.3. VALG AV SAKER.....	12
2.4. VALG AV INTERVJUPERSONER	12
2.5. DOKUMENTANALYSE	13
2.6. INTERVJU.....	14
2.6.1. Kvalitative intervju	14
2.6.2. Intervjuguide.....	15
2.6.3. Prøveintervju.....	16
2.7. VALIDITET	16
2.8. RELIABILITET	17
2.9. INTERVJUPROSESSEN	17
2.10. ETISKE AVVEININGER.....	19
2.10.1. Konfidensialitet.....	19
2.10.2. Personvern.....	19
3. JURIDISK RAMMEVERK OG TEORI	20
3.1. INNLEDNING.....	20
3.2. KONFLIKT	20
3.3. JORDSKIFTERETTENS ROLLE.....	21
3.4. HOVEDPRINSIPPENE I SIVILPROSESS.....	22
3.5. ETISKE PRINSIPPER FOR DOMMERE	23
3.6. RETTSENDRENDE SAKER.....	25
3.6.1. Bruksordning	26
3.7. SKIFTEPLANFORHANDLINGER.....	28
3.7.1. Juridisk fremstilling av skifteplanforhandlinger	29
3.7.2. Praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger	32
4. UTVALG	34
4.1. INNLEDNING.....	34
4.2. INFORMANTER	34
4.3. SAKER.....	35
5. HVORDAN VAR RELASJONENE MELLOM PARTENE FØR JORDSKIFTESAKEN, UNDER FORHANDLINGSPROSESSEN OG ETTER JORDSKIFTESAKEN?	37
5.1. INNLEDNING TIL PÅFØLGENDE KAPITLER	37
5.2. INNLEDNING FOR KAPITTEL 5	38
5.3. EMPIRI.....	39
5.3.1. Sak 1.....	39
5.3.2. Sak 2.....	43
5.3.3. Sak 3.....	45
5.3.4. Sak 4.....	49

5.3.5. Sak 5.....	51
5.3.6. Sak 6.....	56
5.3.7. Sak 7.....	59
5.3.8. Sak 8.....	62
5.4. DRØFTELSE.....	64
5.4.1. Relasjonene før jordskiftesaken	64
5.4.2. Relasjonene under forhandlingsprosessen.....	65
5.4.3. Relasjonene etter jordskiftesaken	67
6. HVORDAN OPPFATTET PARTENE FORHANDLINGSPROSESSEN?	70
6.1. INNLEDNING.....	70
6.2. EMPIRI.....	70
6.2.1. Sak 1.....	70
6.2.2. Sak 2.....	73
6.2.3. Sak 3.....	75
6.2.4. Sak 4.....	77
6.2.5. Sak 5.....	78
6.2.6. Sak 6.....	82
6.2.7. Sak 7.....	84
6.2.8. Sak 8.....	87
6.3. DRØFTELSE.....	90
7. HVORDAN FUNGERER DAGENS BRUKSORDNING FOR PARTENE?	96
7.1. INNLEDNING.....	96
7.2. EMPIRI.....	96
7.2.1. Sak 1.....	96
7.2.2. Sak 2.....	97
7.2.3. Sak 3.....	98
7.2.4. Sak 4.....	99
7.2.5. Sak 5.....	100
7.2.6. Sak 6.....	102
7.2.7. Sak 7.....	104
7.2.8. Sak 8.....	105
7.3. DRØFTELSE.....	106
8. HAR FORHANDLINGSPROSESSEN BEDRET RELASJONENE MELLOM PARTENE?.....	109
8.1. INNLEDNING.....	109
8.2. DRØFTELSE.....	109
9. AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	112
LITTERATURLISTE.....	115
VEDLEGG	117

1. Innledning

1.1. Tema

Tema er sosiale effekter i forbindelse med forhandlingsprosessen ved bruksordning for vei, jf. Lov om jordskifte o.a. (jordskifteloven) av 21. desember 1979 nr. 77 (heretter jskl.) § 2 første ledd bokstav c. Sky (2009 s. 383) forklarer at med sosiale effekter, menes hvordan jordskifte påvirker partene og relasjonene mellom dem. Utgangspunktet for studien er om det har skjedd en bedring av relasjoner mellom parter, som følge av forhandlingsprosessen, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd, i forbindelse med bruksordningsaker for vei.

Parter som benytter en privat vei i fellesskap, er avhengige av hverandre for å utnytte veien. Avhengigheten kan ofte føre til konflikter mellom parter, da de kan ha ulike oppfatninger og meninger som kan by på utfordringer. Slike konflikter kan omfatte drift og vedlikehold av veien. Konfliktene kan medføre at en eller flere parter krever bruksordningssak for jordskifteretten, for å få en uavhengig tredjepart til å bistå i konfliktene. Det trenger nødvendigvis ikke å foreligge konflikt for at parter krever bruksordning. Det kan for eksempel skyldes at parter har lite kunnskap om fordeling av andeler.

I bruksordningssaker for vei kan det oppstå uenigheter i prosessen mellom partene, eksempelvis angående fordeling av vedlikehold og andeler. Samtidig kan det være krevende å være part i en jordskiftesak. Dette fordi man under forhandlingsprosessen må fremme sine ønsker til løsning, og disse kan gå på bekostning av en god nabos ønsker, og dermed kan det oppstå konflikter. Utgangspunktet ved en bruksordning, er at jordskifteretten gjør en endring mellom eiendommer og ikke mellom parter (Austenå og Øvstedal 2000 s. 45). Jordskifteretten tar dermed, i utgangspunktet, ikke hensyn til relasjoner mellom parter.

Når jordskifteretten har vedtatt en bruksordning vil muligens enkelte parter være fornøyd med løsningen og andre ikke. Dersom parter er misfornøyd kan det medføre at de ikke vil rette seg etter bruksordningen fastsatt av jordskifteretten. Det er dermed ingen selvfølge at ordningen vil fungere i praksis. I tilfeller hvor parter har dårlige relasjoner kan viljen til å samarbeide være dårlig, noe som kan gå utover funksjonaliteten til bruksordningen. I verstefall kan man risikere at bruksordningen fastsatt av jordskifteretten ikke fungerer.

Store endringer i eiendomsforhold kan påvirke partene i jordskifteretten på ulike måter når det kommer til sosiale effekter. Parter som har et fremtidsrettet syn kan kanskje se positivt på endringene, mens tradisjonsbunnede parter kanskje ser mer negativt på det. I det korte løp kan disse ulike oppfatningene skape strid mellom partene, men etter hvert som tiden går kan resultatet bli mer akseptert av alle (Engjåberg 1986 s. 3).

1.2. Problemstilling

Temaet for oppgaven valgte vi med ønske om å forstå hvordan ulike elementer i forhandlingsprosessen og bruksordningen påvirker parters relasjoner, i positiv og negativ forstand. For å undersøke dette har vi studert parters relasjoner, hvordan de oppfattet forhandlingsprosessen, og hvordan dagens bruksordning fungerer. Følgende er vår hovedproblemstilling:

Har forhandlingene om bruksordning for vei etter jordskifteloven bedret relasjonene mellom partene?

Med forhandlinger, menes i oppgaven skifteplanforhandlinger etter jskl. av 1979 § 17 a annet ledd. Med bruksordning for vei, menes jordskifterettens mulighet til å gi regler om bruk etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c.

For å besvare hovedproblemstillingen har vi videre valgt å benytte oss av følgende delproblemstillinger:

- 1. Hvordan var relasjonene mellom partene før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken?*
- 2. Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?*
- 3. Hvordan fungerer dagens bruksordning for partene?*

Delproblemstilling 1 tar for seg utviklingen av partens relasjoner fra før jordskiftesaken og frem til intervjudispunktet. Dette for å beskrive relasjonsutviklingen til partene.

Delproblemstilling 2 omhandler partenes oppfattelse av prosessen til skifteplanforhandlinger etter jskl. av 1979 § 17 a annet ledd. Dette for å undersøke om prosessen har hatt påvirkning på relasjonene.

Delproblemstilling 3 belyser hva partene mener om dagens bruksordning. Dette gjøres for å undersøke om partene mener ordningen har hatt betydning for relasjonene.

1.3. Avgrensning

Vi har gjort følgende avgrensninger for oppgaven:

Vi har valgt å ha hovedfokus på jordskifteloven av 1979, da alle sakene er behandlet etter den loven. Likevel henvises det til jordskiftelova av 2013 - lov om fastsetjing og endring av eigheds- og rettshøve på fast eighet m.m. (Jordskiftelova) av 21. juni 2013 nr. 100 (heretter jskl.) for å henvise hva tilsvarende hjemler er i jskl. av 2013.

Videre har vi fokus på rettsendrende saker, herunder bruksordningssaker for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c, og derfor utelates rettsfastsettende spørsmål som behandles i enkelte saker.

Som utgangspunkt har vi kun intervjuet selvprosjederende parter. Dette fordi vi undersøker partens relasjoner, partens oppfatning av forhandlingsprosessen og bruksordningens funksjonalitet i dag. Vi har imidlertid valgt å intervju et kirkesogn. Samtidig har vi valgt kun å intervju parter som har deltatt i minst ett rettsmøte, da dette er vesentlig for besvarelse av flere spørsmål i intervjuguiden.

Vi har valgt å avgrense oppgaven til rettslige forhandlinger, da den omhandler forhandlingsprosessen i skifteplanforhandlinger i jordskifteretten. På bakgrunn av dette har vi ikke gjort rede for generelle forhandlinger som eksempelvis Rognes (2015) omtaler i boken «Forhandlinger».

Vi har valgt å utelukke ulike typer meklingsmetoder. Dette fordi det er utfordrende å besvare hvordan dommeren har opptrådd i sakene uten å ha intervjuet dem.

Vi har i drøftelsen for delproblemstilling 2 utelukket spørsmål angående ingeniør og tid. Dette fordi vi mener at det i stor grad ikke har hatt påvirkning på relasjonene.

1.4. Tidligere arbeid

Denne oppgaven bygger på tidligere arbeid. De mest sentrale er rapporten *”Tvistemegling og skifteplanforhandling i jordskifteretten”* (Rognes og Sky 1998) og artikkelen *”Meglingsaktivitet og meglingsteknikk i jordskifteretten”* (Rognes og Sky 1999). I rapporten gis det en praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger ut ifra dommeres synspunkt. Artikkelen bygger på rapporten og gir en oppramsing av meglingsteknikker observert i forbindelse med skifteplanforhandlinger. Det påpekes at regler og terminologi er endret siden Rognes og Sky sin rapport og artikkel.

I tidligere masterarbeid har Hoddevik (2012) undersøkt om effekter av jordskifte, herunder om jordskifte har medført endring av den sosiale relasjon mellom partene. Laskemoens (2011) masteroppgave var en studie av sosiale effekter av jordskifte, ved oppløsning av sameie. Grane (2011) undersøkte i sin masteroppgave hvordan bruksordninger ved jordskifte fungerer. Engjoberg (1986) skriver om effekter av jordskifte, herunder sosiale effekter.

1.5. Oppbygning av oppgaven

Oppgaven fremstilles i 9 kapitler. I innledningskapittelet, kapittel 1, klargjøres rammene for oppgaven. Dette innebærer at tema, problemstillingene og tidligere arbeid blir presentert.

Kapittel 2 er et metodekapittel. Dette kapittelet omhandler blant annet valg av metode, saker og informanter, samt begrunnelse av disse valgene. For innhenting av empiri har vi hovedsakelig benyttet intervju som fremgangsmåte.

I kapittel 3 redegjør vi for relevant teori tilknyttet problemstillingen. Her skilles det mellom juridisk- og praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger. Den juridiske fremstillingen

følger av jordskiftelov av 1979 § 17 a annet ledd. Den praktiske følger av Rognes og Sky (1998 og 1999).

I kapittel 5, 6, 7 og 8 presenteres empirien og drøftelse tilknyttet delproblemstillingene. Det gis en oppsummering under empirien for hver enkelt sak. I kapittel 8 gis det en sammenfattende drøftelse for hovedproblemstillingen. Kapittel 9 omhandler avsluttende refleksjoner og forslag til videre arbeid.

2. Metode

2.1. Innledning

I dette kapitlet forklarer vi metoden vi har benyttet for å fremskaffe empirien tilknyttet problemstillingen. I underkapittel 2.2. presenteres valg av metode. I underkapittel 2.3. og 2.4. presenteres valg av saker og intervjupersoner. Deretter redegjøres det for dokumentanalyse i underkapittel 2.5. I underkapittel 2.6. forklarer vi hvorfor vi valgte kvalitativ metode, herunder bruk av intervju, beskrivelse av intervjuguiden og hvordan vi gjennomførte prøveintervjuet. Videre i underkapittel 2.7. og 2.8. redegjøres det for validitet og reliabilitet, før vi deretter i underkapittel 2.9. beskriver intervjuprosessen. Avslutningsvis i underkapittel 2.10. presenteres etiske avveininger, herunder konfidensialitet i punkt 2.10.1. og personvern i punkt 2.10.2.

Med parter og informanter menes det i dette kapitlet intervjupersoner.

2.2. Valg av metode

For å kunne gi best svar på problemstillingen, var det hensiktsmessig å benytte kvalitativ metode. Kvalitativ metode fokuserer på egenskaper og kjennetegn hos objekter, og gjennom dette skal man analysere og finne sammenhenger (Johannessen et al. 2010). Samtidig beskriver Dalland (2015 s. 112) *“De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle”*. En annen tradisjonell metode i forbindelse med innsamling av data er kvantitativ metode. I kvantitativ metode analyseres en mengde enheter, altså er antallet i fokus (Dalland 2015 s. 112). På bakgrunn av at vi ønsket å

innhente parter meninger og oppfattelse, har vi valgt kvalitativ metode, herunder casestudie med intervju. I tillegg benyttes dokumentanalyse.

2.3. Valg av saker

Utvalget består av åtte bruksordningssaker for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Det fremgår ikke av rettsbøkene, tilhørende de åtte sakene, hvorvidt sakene omhandler nr. 1 eller 2 i jskl. av 1979 § 2 bokstav c. Bakgrunnen for tre av disse sakene var rettsfastsettende spørsmål etter jskl. av 1979 §§ 88 og 88 a. Utvalget av saker er geografisk spredt, med to saker fra; Nedre Telemark-, Øvre Telemark-, Nord-Østerdal-, og Sør-Trøndelag jordskifterett. Grunnen til at vi valgte å intervju parter fra disse jordskifterettene, skyldtes at vi hadde tilgang til overnatting, samt at vi var kjent i disse områdene.

Vi avgrenset bruksordningssakene for vei i tid, slik at vi fikk tilsendt de to siste sakene som var avsluttet før år 2015. Dette kan betraktes som et tilfeldig utvalg. Avgrensingen skyldtes et ønske om å undersøke saker hvor bruksordningene som jordskifterettene hadde fastsatt, var benyttet av partene i minst to år. Dette for å undersøke om bruksordningene hadde hatt påvirkning på relasjonene mellom partene. De utvalgte sakene ble behandlet etter jordskiftelov av 1979.

2.4. Valg av intervjupersoner

Grunnlaget for undersøkelsen er hvordan relasjonene til partene i jordskifteretten påvirkes av forhandlingsprosessen. På bakgrunn av dette var det kun ønskelig å intervju selvsproderende parter, da andre ikke kan uttale seg om deres relasjoner. Vi ønsket å intervju ca. 30 parter, og satte derfor krav om at det minst var 5-15 selvsproderendeparter i hver sak. Vi ville heller ikke ha saker med for mange parter, da partene muligens ikke hadde kjent hverandre så godt, og dermed ville hatt vanskeligheter med å uttale seg om relasjonene.

Valg av informanter har ikke vært tilfeldig. For å undersøke om forhandlingsprosessen har bedret relasjonene mellom partene, var vi avhengig av at partene hadde deltatt i forhandlingene. Informantene har derfor deltatt på ett rettsmøte. Vi valgte videre å utelukke

parter som var representert av en advokat eller andre personer. Dette på grunn av interessen for partenes relasjoner, oppfattelse av forhandlingsprosessen og funksjonaliteten til dagens bruksordning. Likevel ser vi i ettertid at vi kunne intervjuet parter som var representert av en advokat eller andre personer, så fremt partene selv deltok i rettsmøtene. I tillegg har vi utelukket å intervju offentlige instanser, eksempelvis kommuner, da disse ofte er representert av flere personer som kan ha ulike meninger. Dermed kan det være utfordrende å få et representativt utvalg. Vi har valgt å intervju et kirkesogn, da det var utfordrende å få selvsøgende parter til å delta i intervjuer. Etter å ha gjennomført intervju med kirkesognet, tok vi en vurdering, og fant ut at vi kunne bruke intervjuet i utvalget. Dette fordi kirkesognet var representert av en part fra jordskiftesakens start og frem til i dag.

Videre satte vi en begrensning for hvor lang avstand vi kunne kjøre for å gjennomføre intervjuer. Utvalget av informanter ble derfor avgrenset, av praktiske hensyn. Siden vi ønsket å undersøke mangfoldet, satte vi ingen begrensninger for størrelse på andeler i veien. Videre begrenset vi oss til å kun intervju parter som fortsatt eide eiendommen eller eiendommene tilknyttet bruksordningen. Dette for at partene skulle kunne besvare spørsmålene angående relasjoner og hvordan bruksordningen fungerer.

2.5. Dokumentanalyse

Å analysere går ut på at man deler opp et innhold i elementer eller deler. Etter analysen kan man trekke en konklusjon som skal svare på problemstillingen (Johannessen et al. 2010 s. 164).

Intervju ble benyttet som primærdata, mens rettsbøker ble benyttet som sekundærdata. I forkant av intervjuene studerte vi rettsbøkene tilknyttet de åtte sakene, såkalt dokumentanalyse. Dette for å få en oversikt over hvilken rolle og mening partene hadde, samt hvor partene var bosatt og hvor mange rettsmøter de hadde deltatt i. Samtidig prøvde vi å danne oss et "bilde" og inntrykk av sakenes kjerne. Dette medførte at vi var forberedt til intervjuene, slik at vi kunne delta i samtalene med partene og forhindre at partene avsporet.

I etterkant av intervjuene og ved utarbeidelse av drøftelse, ble rettsbøkene studert ytterligere for å belyse delproblemstillingene og undersøke partenes uttalelser.

2.6. Intervju

2.6.1. Kvalitative intervju

“Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å få tak i intervjupersonenes egne beskrivelse av den livssituasjon han eller hun befinner seg i” (Dalland 2015 s. 153). To vanlige måter å innhente data på innenfor den kvalitative metoden er ved observasjoner og intervjuer (Johannessen et al. 2010 s. 100). Med bakgrunn i at vi ønsket å undersøke og belyse relasjonene, oppfattelsen av forhandlingsprosessen og bruksordningens funksjonalitet, var det hensiktsmessig å gjennomføre intervju. Observasjoner av informantene ble foretatt under intervjuene. Dette for å se og tolke kroppsspråket til informantene, slik at vi fikk forståelse for hvordan vi skulle oppføre oss, og for å skape en god dialog og trygge rammer for informantene. Observasjonene ga oss også et bedre inntrykk av informantens oppfattelse av relasjoner, forhandlingsprosess og bruksordningene. Som eksempel gråt en informant under intervjuet, noe som forsterket oppfattelsen av at jordskiftesaken hadde vært en stor påkjenning for informanten. Imidlertid er det viktig å presisere at vi i oppgaven ikke har tolket observasjonene ytterligere.

Intervju dokumenteres ofte med lyd eller notater. Vi benyttet notater som trolig styrket mulighetene for at informanter ville delta i undersøkelsen. Videre var det en fordel at vi var to studenter, da en kunne konsentrere seg om kontakt med partene og den andre om å notere.

Et intervju er en samtale basert på spørsmål fra intervjuer rettet mot informantene. Det finnes ulike intervjustrategier, henholdsvis strukturert intervju, semistrukturert intervju, åpne intervju og fokusgrupper. Vi valgte å gjennomføre semistrukturerte enkeltmannsintervjuer, for å få data om virkeligheten slik informantene ser den. Ved å velge enkeltmannsintervjuer unngår man at informantene påvirker hverandres svar. Dette øker reliabiliteten. (Silverman 2014 s. 166)

Årsaken til at vi benyttet semistrukturerte intervju var fordi vi tok utgangspunkt i en intervjuguide se vedlegg 1 med planlagte spørsmål, men oppfølgingsspørsmål ble utviklet ifra svarene informantene ga. Ved å benytte oppfølgingsspørsmål fikk informantene mulighet til å snakke friere rundt spørsmålene, og dermed kan det være lettere å få et inntrykk av deres oppfattelse (Silverman 2014 s. 166). Intervjuguiden bestod av mange spørsmål og var relativt strukturert. Dette fordi vi hadde lite erfaring med intervju og ønske om å sikre oss funn som besvarte problemstillingen (Dalland 2015 s. 167). Vi var bevisste på å stille åpne spørsmål, for å unngå at vi påvirket svarene og for å få mest mulig ut av informantene. Vi benyttet ikke "ja eller nei" spørsmål, da det ikke hadde gitt tilstrekkelig funn for det vi ønsket å undersøke.

Under de første intervjuene benyttet vi målestokken "bra", "verken bra eller dårlig" og "dårlig" for flere av spørsmålene. Bakgrunnen for bruken av målestokken var et ønske om at informantene skulle klassifisere de ulike svarene sine, slik at det ble lettere å se utviklingene og sammenligne svarene fra informantene i ettertid. Etter de første intervjuene, fant vi ut at det ble voldsomt å benytte målestokken for mange av spørsmålene. Vi valgte derfor å begrense bruken av målestokken til spørsmålene som kun direkte omhandlet relasjonene før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken. Dette for å kunne vurdere endringene for relasjonene, som er hovedproblemstillingen vår.

2.6.2. Intervjuguide

En intervjuguide er en liste over temaer og spørsmål som skal benyttes i intervjuet. Problemstillingen bestemmer hvilke temaer og spørsmål som tas opp i intervjuguiden (Johannessen et al. 2010 s. 139). Dalland (2015 s. 167) beskriver at ved å føre intervjuet som en samtale og dermed ikke vært totalt bundet av intervjuguiden, er det større sannsynlighet *"(...) for å få spontane, levende og uventende svar"* (Dalland 2015 s. 167).

Når vi utarbeidet intervjuguiden, forberedte vi oss både faglig og mentalt til å møte informantene (Dalland 2015 s. 167). Vi utarbeidet intervjuguiden tidlig i prosessen, og dermed hadde vi ikke den faglige tyngden som kunne vært nødvendig for å få tilspisset spørsmålene ytterligere til hovedproblemstillingen. Bakgrunnen for slik gjennomførelse,

skyldtes geografisk spredning blant informantene, slik at det var nødvendig å intervjuer tidlig i prosessen for å rekke utvalget av parter.

Intervjuguide er vedlagt som vedlegg 1. Intervjuguiden består av innledende-, nøkkel- og avsluttende spørsmål. Valg av oppbygging skyldtes et ønske om å skape en naturlig ramme og samtale, som igjen førte til tillit og trygghet mellom oss som intervjuer og informantene (Johannessen et al. 2010 s. 141-142). Denne strukturen gjorde at vi startet forsiktig og ble kjent med informantene, før vi deretter gikk i dybden. I utgangspunktet var intervjuguiden inndelt etter delproblemstillingene, men da vi skulle presentere empirien fordelte vi funnene annerledes enn planlagt. Årsaken var at ikke alle spørsmålene passet til tiltenkt delproblemstilling.

2.6.3. Prøveintervju

Vi gjennomførte et prøveintervjuet over telefonen den 20 januar 2017 i forbindelse med utarbeidelse av intervjuguide og forberedelser til intervjuene. Dette fordi vi ønsket å undersøke om spørsmålene fungerte. Samtidig var det nyttig for å anslå ca. tidsbruk for intervjuene, slik at det ble lettere å planlegge kjøreruten i forbindelse med de andre intervjuene. Vi måtte endre enkelte spørsmål etter prøveintervjuet. Dette for å styrke kvaliteten til intervjuguiden ved å gjøre spørsmålene forståelige og sørge for besvarelse av problemstillingen. Parten vi benyttet i prøveintervjuet oppfylte alle kriteriene i underkapittel 2.4. Prøveintervjuet er ikke tatt med i utvalget.

2.7. Validitet

Validitet betyr gyldighet og relevans. Dalland (2015 s. 52) forklarer at for å oppnå validitet må det som måles *“(...) har relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes”*. Vi oppnår høy validitet ved å sørge for at vi måler det vi ønsker å måle (Johannessen et al. 2010 s. 69-70).

Vi intervjuet informantene i kjente omgivelser og benyttet direkte sitater i empirien. Dette for å oppnå høy validitet. Studiens validitet høynes i takt med antall parter som intervjues. Vi gjennomførte 33 intervjuer. Til tross for at vi oppnådde mange intervjuer, er likevel ikke

validiteten fullkommen, ettersom det er lenge siden sakene ble avsluttet hos jordskifterettene. Dermed kan det ha vært vanskelig for partene å huske alle aspektene rundt jordskiftesaken, noe som kan ha medført at informasjonen vi har innhentet ikke er helt korrekt.

Intervjuene ble ikke tilsendt partene, da omfanget informanter var mange og tiden var begrenset. En ulempe med dette kan være at eventuelle misforståelser mellom oss og informantene ikke blir oppfanget. For å validere intervjuene, ble rettsbøkene benyttet.

2.8. Reliabilitet

Reliabilitet måles ut ifra graden av hvor konsekvente resultatene er (Silverman 2014 s. 83). Dette sier noe om etterprøvbareheten og påliteligheten. For å øke studiens reliabilitet kan man benytte båndopptaker. Dette utelot vi for å gi informantene trygge rammer og øke sannsynligheten for deltakelse i undersøkelsen. Vi gjennomgikk intervjuene like etter gjennomføring, for å kontrollere at det vi husket stemte overens med notatene. Dette reduserer sannsynligheten for uriktig informasjon og styrker reliabiliteten. Det må likevel påpekes at det kan forekomme noteringsfeil.

Utfordringer tilknyttet reliabiliteten som omgivelser og spesielle livssituasjoner på intervjuetidspunktet, kan påvirke resultat og etterprøvbareheten.

2.9. Intervjuprosessen

Vi kontaktet jordskifterettslederne i de fire utvalgte jordskifterettene i form av brev, se vedlegg 3. Deretter fikk vi tilsendt saker som oppfylte kriteriene i underkapittel 2.3.

Vi startet med å sende brev til fem parter i sakene ved Nord-Østerdal- og Sør-Trøndelag jordskifteretten, se vedlegg 4. Da partenes respons var varierende fra disse rettene, bestemte vi oss for å sende brev til seks parter i sakene ved Nedre Telemark- og Øvre Telemark jordskifterett. Tre til fire dager etter at partene hadde mottatt brevet, ringte vi de med forespørsel om intervju. Bakgrunnen for at vi ringte tidlig, skyldtes ønske om at brevet ikke skulle gå i "glemmeboken". Da vi ringte partene, henviste vi til brevet, forklarte hvem vi

var, betydning av deltakelse, samt påminnet om anonymitet. Flertallet av partene var skeptiske til deltakelse, og vi måtte derfor ufarliggjøre og presisere betydning av deltakelse, igjen. Det var også enkelte parter som trodde vi var telefonselgere, noe som resulterte at de la på. Presentasjonene av oss ble derfor endret til å nevne at vi var studenter fra universitetet i Ås, før vi sa navnene våre. Totalt var vi i kontakt med 62 parter i form av telefon og eventuelt brev. Av disse stilte 33 parter opp til intervju.

Vi satte av fire uker til gjennomføring av intervjuene. Vi startet først med intervju i Sør-Trøndelag og Hedmark. Årsaken var et ønske om å gjennomføre intervjuene med lengst reiseavstand først. Deretter gjennomførte vi intervjuene i Telemark. Intervjuene ble hovedsakelig gjennomført hjemme hos informantene. Etter informantenes ønsker, ble noen intervjuer gjennomført på offentlige steder. Alle intervjuene ble utført ved personlig møte, bortsett fra to, som ble gjennomført over telefon. Bakgrunnen var at de ikke var tilgjengelig for personlig intervju da vi var i området.

Før intervjuene var vi bevisste på at enkelte spørsmål i intervjuguiden var krevende for informantene. På bakgrunn av dette forklarte vi enkelte ord, blant annet hva vi mente med "forhandlingsprosessen", før vi stilte spørsmålene tilknyttet prosessen. Dette for å unngå misforståelser og sikre validitet. Det kan likevel tenkes at partene har tolket informasjonene annerledes, til tross for presisering.

Ansvarfordelingen under intervjuene var en som intervjuet, og en som noterte. Den som noterte supplerte ved behov. Den som intervjuet fremsto som en aktiv lytter, for å skape respekt og tillitt hos informantene. Før vi avsluttet intervjuet, forhørte vi oss om eventuelle svar eller mangler som var uklare. Dette for å sikre validitet. Lengdene på intervjuene varierte mye, alt fra 30 minutter til 180 minutter, avhengige av hvor mye partene ville fortelle.

2.10. Etske avveininger

2.10.1. Konfidensialitet

I utgangspunktet startet vi med å anonymisere sakene, informantene og informasjonen de ga. Det viste seg å være utfordrende, med hensyn til struktur og forståelsen av sammenhengen i hver sak. Dersom vi skulle få frem sammenhengen i hver sak bedre, ville det blitt enklere for informantene å gjenkjenne hverandre og det var ikke ønskelig fra informantenes side. På bakgrunn av dette valgte vi å gjøre oppgaven konfidensiell fremfor å anonymisere informasjon. Dette fordi vi mener at informasjonen er vesentlig for å forstå relasjonene mellom informantene. Informantene blir omtalt som part 1, part 2 og så videre, og sakene blir omtalt som sak 1, sak 2 og så videre. I tillegg velger vi å bruke hankjønn, både for kvinnelige og mannlige informanter. Dette av hensyn til anonymitet.

Da vi intervjuet informantene var de nysgjerrige på hvem vi skulle intervjuer fra sakene de tilhørte. Vi var bevisste på å ikke fortelle hvilke andre parter vi skulle intervjuer, av hensyn til anonymitet. Imidlertid var vi åpne ovenfor informantene om at vi intervjuet 2-6 parter fra hver jordskiftesak. Informasjon informantene meddelte, ble ikke delt videre med andre informanter. Dette av hensyn til fortrolighet, slik at informantene ikke ville tvile på oss og unnlate informasjon. Dersom det ble meddelt informasjon som var interessant å spørre andre informanter om, "pakket" vi informasjonene anonymt inn i spørsmål.

2.10.2. Personvern

Masteroppgaven ble meldt inn til Personvernombudet, se vedlegg 2. For å ivareta personvernet ble informasjon om informantene og sakene lagret på våre pc-er med passord. Vi benyttet ikke minnepenn, da dette er gjenstander som lett kan mistes. Etter levering av oppgaven blir informasjonene slettet.

3. Juridisk rammeverk og teori

3.1. Innledning

I dette kapittelet redegjøres det for juridisk rammeverk og teori som kan knyttes til problemstillingene. I underkapittel 3.2. presenteres teori om konflikt. I underkapittel 3.3. beskrives jordskifterettens rolle i samfunnet. Videre i underkapittel i 3.4. redegjøres det for hovedprinsippene i sivilprosess. Deretter i underkapittel 3.5. er hovedfokus på rettsendrende saker, herunder bruksordning for vei. I underkapittel 3.7. presenteres skifteplanforhandlinger, og det skilles på en juridisk- og praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger.

3.2. Konflikt

Rognes (2015 s. 167) forklarer at *“For det første er konflikter noe som skjer, og utvikler seg, i en relasjon”*. For det andre kan konflikter defineres som *“uavhengige av dens årsaker og konsekvenser”* (Rognes 2015 s. 167).

Rognes (2015 s. 163) beskriver at konflikter kan ofte være følelsesmessig belastende og ødeleggende for forhold mellom berørte parter. Slike konflikter kan ha negative effekter på parter over lengre tid og relasjonen tilknyttet berørte parter. Som en konsekvens at dette, kan andre parter bli mer forsiktig med å ta opp forhold de er uenig i. Dette medfører at relasjonene mellom partene bærer preg *“av underliggende spenninger, mistillit og dårlig klima”* (Rognes 2015 s. 164).

Konflikt blir ansett som unngåelig, grunnet avhengighet og ulikheter, samt nødvendige i enkelte sammenhenger. Behov for samhandling skapes av avhengighet, og slik er det ofte i veilag tilknyttet bruksordning. Faktorer som for eksempel kan utløse konflikter i bruksordningssaker er manglende forståelse for hverandres rolle og dårlig kommunikasjon. (Rognes 2015 s. 165)

Det er viktig å skille mellom underliggende og utenforliggende konflikter. Underliggende konflikter kan oppstå dersom partens opplevelse med egne aktiviteter er uforenelig med andres aktiviteter og som ikke omhandler sakens kjerne. En slik type konflikt kan blant annet

medføre til personangrep. (Rognes 2015 s. 167). Utenforliggende konflikter er konflikter som ikke tas opp med hverandre.

Videre kan det skilles mellom tre hovedtyper konflikter, henholdsvis relasjonskonflikter, sakskonflikter og prosesskonflikter. En relasjonskonflikt er tilstede når det er en følelsesmessig og personlig konflikt mellom parter. Faktorer kan være at man misliker hverandre og følelser som irritasjon og frustrasjon oppstår (Jehn og Mannix 2001 s. 238). Sakskonflikter omfatter at parter kan ha ulike interesser og er uenig i forbindelse med valg av faglige løsninger (Rognes 2015 s. 168). Prosesskonflikter innebærer uenigheter tilknyttet fremgangsmåte av hvordan en oppgave skal utføres, herunder arbeidsdeling og arbeidsform (Rognes 2015 s. 168). Av disse tre hovedtypene konflikter, trekker Rognes (2015 s. 168) frem at saks- og prosesskonflikter kan ha størst positiv innvirkning. Saks- og prosesskonflikt kan gå over til relasjonskonflikt, dersom de to førstnevnte konfliktene ikke løses. Rognes (2015 s. 168) beskriver at relasjonsorienterte konflikter er vanskeligst å håndtere. Det er imidlertid ikke jordskiftedommeren oppgave å håndtere slike konflikter.

3.3. Jordskifterettens rolle

Jordskifteretten er en særdomstol, jf. lov om domstolene (heretter dl) av 13. august 1915 nr. 5 § 2 nr. 1. Dette innebærer at jordskifteretten "(...) har *positivt avgrenset kompetanse*" (Bjerva et al. 2016 s. 32).

Det skilles hovedsakelig mellom tre sakstyper: jordskifte, rettsutgreiing og grensefastsetting, samt skjønnssaker og andre avgjørelser. Rettsutgreiing og grensefastsetting, også kalt for rettsfastsettende saker, er hjemlet i jskl. av 1979 §§ 88 og 88 a. I gjeldende jordskiftelov er rettsfastsettende saker hjemlet i kapittel 4. Denne sakstypene omhandler avklaring og fastsetting av eiendoms- og rettighetsforhold (Finnanger 2009 s. 321). De rettsfastsettende spørsmålene skal behandles før rettsendrende spørsmål, jf. jskl. av 1979 §§ 16 og 17.

Bakgrunnen er at de rettsfastsettende avgjørelsene ofte er grunnlaget for å kunne avgjøre rettsendrende spørsmål. Eksempelvis vil en fordeling av andeler tilknyttet bruksordning for vei, være avhengig av hvem som har veirett. Dette for å få vite hvem som skal være med i bruksordningen.

3.4. Hovedprinsippene i sivilprosess

Vi vil her trekke frem hovedprinsippene i sivilprosessen som benyttes ved drøftelse av delproblemstilling 2 i underkapittel 6.3. Følgende prinsipper blir omtalt i dette underkapittelet: kontradiksjons-, disposisjons-, forhandlings-, likhets-, proporsjonalitets- og konsentrasjonsprinsippet. Vi vil i tillegg trekke frem et av hovedprinsippene i bevisføring, henholdsvis sannhet- og opplysningsplikten.

Det fremgår av jskl. av 1979 § 17 a annet ledd først punktum at partene skal få mulighet til å uttale seg vedrørende det regulerende vedtaket. Med denne bestemmelsen er det kontradiktoriske prinsippet lovfestet i skifteplanforhandlinger. Prinsippet innebærer at parter gis mulighet til å redegjøre for sitt syn, samt bevise og kommenteres andre parters argumentasjon (Vangsnes 2015 s. 15). Kontradiksjonsprinsippet skal blant annet sørge for en materiell riktig avgjørelse, en "rettferdig rettergang" og tillitt til domstolens avgjørelse (Robberstad 2015 s. 9-10).

Disposisjonsprinsippet setter rammer for rettens kompetanse og er blant annet hjemlet i Lov om rettergangsmåten i sivile tvister (heretter tvl.) av 17. juni 2005 nr. 90 § 11-2 første ledd. Det fremgår av § 11-2 første ledd første og andre punktum at retter er bundet av partens krav og påstander. I tillegg kan retten "(...) bare bygge på de påstandsgrunnlag som er påberopt", jf. § 11-2 første ledd andre punktum. Denne hjemmelen betraktes som en del av forhandlingsprinsippet, et prinsipp som har sammenheng med disposisjonsprinsippet (Vangsnes 2015 s. 18). Forhandlingsprinsippet innebærer at det er partens ansvar å fremme sin sak og presentere bevis, jf. tvl. § 21-3 første ledd første punktum. Unntak fra dette er hjemlet i tvl. § 21-3 første ledd andre punktum. Den viktigste kilden for å opplyse en saks faktum er partene. Etter tvl. § 21-4 første ledd første punktum har partene plikt til å gi korrekte og fullstendig opplysninger om saken. Denne plikten innebærer at partene "(...) skal gi de redegjørelser og tilby de bevis som er nødvendig for å oppfylle plikten, og har plikt til å gi forklaring og bevistilgang i henhold til § 21-5" jf. tvl. § 21-4 første ledd andre punktum. Bakgrunnen for sannhets- og opplysningsplikten er hensynet til materielt riktig resultatet (Vangsnes 2015 s. 167). Det fremgår av tvl. § 1-1 annet ledd femte strekpunkt at "ulikheter i

ressurser hos partene ikke være avgjørende for sakens utfall”, med det er likhetsprinsippet hjemlet. Dette "(...) innebærer at partene i prosessen skal ha de samme praktiske muligheter til å legge frem sin sak" (Vangsnes 2015 s. 22).

Proporsjonalitetsprinsippet er hjemlet i tvl. § 1-1 andre ledd fjerde strekpunkt, etter bestemmelsen skal *"saksbehandlingen og kostnadene stå i et rimelig forhold til sakens betydning"*. Saken skal på den ene siden være effektiv og prosessøkonomisk, mens på den andre siden skal den være riktig opplyst. For at saken skal ha materielt riktig resultat må ikke saken være så effektiv at det går utover viktige opplysninger om saken. Målet vil være å oppnå proporsjonalitet mellom disse to sidene (Vangsnes 2015 s. 16). For å oppnå proporsjonalitet er virkemiddelet "aktiv saksstyring" viktig (Vangsnes 2015 s. 17). Formålet med aktiv saksstyring er å behandle saken effektivt og forsvarlig til en avslutning. Med effektiv behandling menes at den både "(...) skal være *rask og prosessøkonomisk*" (Schei et al. 2013 s. 541). For å oppnå formålet, skal retten legge og følge opp en plan for behandling av saken, jf. tvl. §11-6 første ledd. Dersom vi ikke hadde hatt en aktiv saksstyring ville det ofte blitt vanskelig å konsentrere saken tilstrekkelig (Schei et al. 2013 s. 542).

Konsentrasjonsprinsippet er hjemlet i tvl. 9-13 annet ledd. Det fremgår at tvl. § 9-13 annet ledd første punktum at dommeren under hovedforhandling skal sørge for at forhandlingene "(...) skjer konsentrert og forsvarlig uten unødig tidsspille (...)" for retten og parter. Robberstad (2015 s. 229) forklarer at rettsmøtene skal *"konsentrere seg om spørsmål som er sentrale for å få avgjort kravet (...)"*.

3.5. Etske prinsipper for dommere

Den norske dommerforening, Teknas etatsforening for jordskifterettene og Domstoladministrasjonen har utarbeidet tolv etiske prinsipper for dommere med utgangspunkt i dl. § 55 tredje ledd, hvor det fremgår at *"En dommer er uavhengig i sin dømmende virksomhet. En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt"*. Det må påpekes at disse prinsippene ble gjeldene fra oktober 2010, altså etter at enkelte av våre saker hadde oppstart. Vi har likevel valgt å undersøke de etiske prinsippene, da vi anser de som fortsatt relevant og interessant.

Formålet med prinsippene er *"(...) å fremme at dommerne opptre på en måte som skaper tillit til domstolene og deres avgjørelser"* (Domstolsadministrasjonen 2015). I tillegg til å opplyse om hva som anses som god dommerskikk (Domstolsadministrasjonen 2015). Vi velger å redegjøre for prinsippene 1-6, da det er disse vi omtaler i drøftelsen i underkapittel 6.3. tilknyttet delproblemstilling 2: *Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?*

Prinsipp 1 omhandler grunnleggende krav til dommere. Det fremgår av prinsippet at dommere *"(...) skal opptre i samsvar med loven, rettsordenen og god dommerskikk (...)"* (Domstolsadministrasjonen 2015). Dette for å ivareta tilliten til domstolene.

Prinsipp 2 omhandler uavhengighet. Her fremgår det at dommere *"(...) skal utøve dommergjerningen uavhengig av utenrettslig påvirkning fra offentlige eller private interesser"* (Domstolsadministrasjonen 2015).

Prinsipp 3 omhandler upartiskhet. Det fremgår at dommere *"skal være og fremtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet"* (Domstolsadministrasjonen 2015). Videre skal dommere ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker de dømmer i (Domstolsadministrasjonen 2015).

Prinsipp 4 omhandler integritet. Det fremgår av prinsippet at dommeres opptreden ikke må *"(...) skade den alminnelige tilliten til domstolenes eller dømmerstandenes anseelse"* (Domstolsadministrasjonen 2015).

Prinsipp 5 omhandler likebehandling. Her fremgår det at dommere *"(...)skal ivareta hensynet til likebehandling av parter og øvrige aktører som opptre for domstolene"* (Domstolsadministrasjonen 2015).

Prinsipp 6 omhandler at dommere skal ha en korrekt opptreden. Dette skal gjøres ved å *"holde en saklig tone og opptre verdig og korrekt overfor alle som dommeren har med å gjøre i embetsutøvelsen"* (Domstolsadministrasjonen 2015).

3.6. Rettsendrende saker

I denne oppgaven benyttes begrepene jordskiftesak og rettendrendesaker for saker som omhandler jordskifte. Austenå og Øvstedal (2000 s. 13) forklarer at formålet med jordskifte er *“(...) å gjere eigedomane betre skikka for utnytting”*. For å gjøre dette, kan virkemidlene i jskl. av 1979 § 2 bokstav a til i, samt § 4 fjerde ledd anvendes. Det spesielle med jordskiftesaker er at parter kan tvinges med. Dette for å løse aktuelle problemer i fellesskap (Jordskifteverket 1996 s. 23).

For å fremme jordskiftesak må retten vurdere om de tre materielle vilkårene som fremgår av jskl. av 1979 §§ 1 og 3 bokstav a er oppfylt. Samtidig må retten ha materiell kompetanse etter jskl. av 1979 § 2.

Det fremgår av jskl. av 1979 § 1 første ledd at *“Eigedomar som det er vanskeleg å nytte ut på tenleg måte etter tid og tilhøve, kan leggjast under jordskifte etter denne loven”*. Hvorvidt eiendommer er vanskelig å utnytte etter *“tid og tilhøva”*, beror på en konkret skjønnsmessig vurdering (Ot.prp. nr. 56 (1978-1979) s. 74). Jordskifteretten må også vurdere hva som er den påregnelige bruken av eiendommen ved å gjøre en objektiv vurdering (Reiten 2009 s. 242). Som hovedregel vektlegges ikke subjektive hensyn, men partens økonomiske evne kan vektlegges. Dette anses som et unntak og det følger av jskl. av 1979 § 42 annet ledd. Tilhøva som fremgår av jskl. av 1979 § 1 annet ledd er ikke relevant for oppgaven, og vi går derfor ikke nærmere inn på den. Det første materielle kumulative vilkår er altså at eiendommen må være vanskelig å nytte *“nå”* (Austenå og Øvstedal 2000 s. 26). Jskl. av 1979 § 1 tilsvarer § 3-2 etter gjeldende jskl. av 2013.

Det andre materielle kumulative vilkåret betegnes som *“ikkjetaps-garantien”* (Austenå og Øvstedal 2000 s. 49) og gir partene en *“rettstryggleik”* (Reiten 2009 s. 243). Vilåret går frem av § 3 bokstav a som innebærer at jordskifte ikke kan fremmes *“dersom kostnadene og ulempene blir større enn nytten for kvar einskild eigedom”*. For både den enkelte eiendom i skiftefeltet og skiftefeltet sett under ett, må altså ikke summen av kostnadene og ulempene være større enn nytten. Imidlertid trenger ikke alle eiendommene å få en positiv nytte, men ingen parter skal lide tap ved jordskifte. En slik vurdering gjøres objektivt (Ot.prp. nr. 56 (1978-1979) s. 76). Denne bestemmelsen tilsvarer i gjeldende jordskiftelov § 3-18.

For å forstå hvilke vurderinger jordskifteretten gjør, må begrepene “kostnader”, “nytte” og “ulemper” etter jskl. av 1979 § 3 bokstav a defineres nærmere. Med kostander menes alle kostander som faller på partene som følge av jordskiftesakene, inkludert sakskostnadene (Ot.prp. nr. 56 (1978-1979) s. 76). Hva som kan forstås som nytte er eksempelvis bedre arrondering, kortere kjøreavstand til driftssentrum, bedre veier, bedre samarbeid mellom parter (Austenå og Øvstedal 2000 s. 46). På den andre siden kan ulemper for eksempel være lengre kjøreavstand til driftssenteret og dårligere samarbeid.

Det tredje materielle kumulative vilkåret er at jordskifte må være tjenlig. Dette følger av forarbeidene: *“Det er ikkje nok at retten finn tilhøva utenlege, dei må kunna gjerast betre ved jordskifte”* (Ot.prp. nr. 56 (1978-1979) s. 74). Denne tjenlighetsforbedring er ikke hjemlet i jskl. av 1979, men reglen er derimot innført i gjeldende jordskiftelov § 3-3.

Vilkåret i jskl. av 1979 § 1 første ledd må ses i sammenheng med den uttømmende oppramsingen av virkemidlene i jskl. av 1979 § 2. Selv om retten kommer frem til at eiendommen er utjenlig, vil kravet fortsatt bli avvist hvis ingen av virkemidlene i jskl. av 1979 § 2 bokstav a til i kan brukes for å gi en tjenlighetsforbedring (Ot.prp. nr. 56 (1978-1979) s. 74).

3.6.1. Bruksordning

Bruksordning for vei er en rettsendrende sak og er hjemlet i jskl. av 1979 § 2 bokstav c. Dette tilsvarer § 3-8 i gjeldende jordskiftelov. I rettsendrende saker benyttes avgjørelsesformen vedtak, jf. jskl. av 1979 § 17 a første ledd første punktum. Det skilles mellom vedtak for regulering, verdsetting, rettsfastetting og fremming (Austenå og Øvstedal 2000 s. 104). Det fremgår av Austenå og Øvstedal (2000 s. 136) at ved regulerende vedtak kan jordskifteretten for eksempel regulere grenser, lage planer, utarbeide bruksordningsregler, samt utforme eiendommer og rettigheter. Dermed vil regulerende vedtak benyttes for bruksordning for vei. Saksbehandlingsreglene for slike vedtak fremgår av jskl. av 1979 § 17 a annet ledd. Dette behandles i punkt 3.7.1.

Bruksordningssaker er jordskifterettens kjerneoppgaver, da sakstypen benyttes innenfor mange områder, blant annet vei (Bjerva et al. 2016 s. 76).

Bruksordning har til formål å finne organisatoriske løsninger på forholdet mellom eiendommene og eierne i jordskiftefeltet. Ei bruksordning samordner/gir regler vedrørende en eller flere arealbruksmåter, rettighetsbruk og investeringer
(Jordskifteverket 1996 s. 7)

I forbindelse med fastsetting av bruksordning for vei er det også vanlig at jordskifteretten oppretter eierlag, herunder veilag etter jskl. av 1979 § 34 b første ledd. Partenes medlemskap i eierlaget er "(...) *obligatorisk og knyttet til eiendommen*" (Jordskifteverket 1996 s. 36). Dersom det er opprettet eierlag i forbindelse med jordskifte, er utmelding av eierlaget ikke mulig (Jordskifteverket 1996 s. 36). Derimot er oppløsning av eierlaget mulig, dersom det kreves ny jordskiftesak etter ti år, jf. jskl. av 1979 § 4 og jskl. av 2013 § 3-37 første ledd.

Siden bruksordning er et regulerende vedtak, gir ordningen tvangskraft. Dette er hjemlet i jskl. av 1979 § 91 første ledd første punktum "*Avgjerda tatt ved offentlig jordskifte (...) er tvangsgrunnlag*". Dette innebærer for eksempel at uteblivelse av betaling er et tvangsgrunnlag som eventuelt kan tas videre til namsmannen, som kan innkreve betaling. I enkelte bruksordningssaker hender det at partene kommer til enighet om en løsning, istedenfor at jordskifteretten tvinger enn avgjørelse gjennom. Likevel burde avtaler partene er enig om, tilføyes i det regulerende vedtaket "*(...) med ei slutning som tilfredsstillende krava til tvangsgrunnlag*" (Bergtun 2015 s. 185). Bakgrunnen er at slike avtaler mellom partene ikke har tvangskraft, og avtalene kan derfor ikke tvangsgjennomføres dersom en part ikke etterfølger den (Bergtun 2015 s. 185). Siden jordskifterettens vedtak gir tvangsgrunnlag, må og veilagets vedtak gi tvangsgrunnlag så lenge "*(...) vedtaka ligg innanfor det mandat veglaget har fått gjennom jordskiftesaka*" (Bergtun 2015 s. 185). I den sammenheng er det viktig at jordskifteretten har fastsatt klare regler for å sikre mindretallsvern (Bergtun 2015 s. 185).

Jordskifteretten kan i vedtektene tilknyttet bruksordningen gi bestemmelser om, at ved stiftelse og endring av bruksregler, kan flertallsvedtak forplikte mindretallet, jf. jskl. av 1979 § 34 andre ledd. I slike tilfeller kan det oppstå problemer angående mindretallsvernet. For å verne om mindretallet må det settes opp krav for mindretallsvern. Jordskifteverket (1996 s. 20) trekker frem tre krav som må stilles. For det første må det kreves *”at vedtaket flertallet gjør ikke må føre med seg usaklig forskjell på rettighetene til flertallet og mindretallet”* (Jordskifteverket 1996 s. 20). For det andre *”må det være et krav at flertallet med sine vedtak må ha fellesskapet vel for øye og ikke bare sine egne interesser”* (Jordskifteverket 1996 s. 20). For det tredje må vedtak kunne tilsidesettes dersom det *”gir flertallet urimelige fordeler til skade for mindretallet”* (Jordskifteverket 1996 s. 20).

3.7. Skifteplanforhandlinger

Slik vi ser det, foreligger det ingen entydig definisjon på skifteplanforhandlinger. Vi har derfor valgt å gjøre en juridisk- og praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger. Den juridiske fremstillingen tar utgangspunkt i jskl. av 1979 § 17 a annet ledd. I gjeldende jordskiftelov er dette hjemlet i § 6-21. Samtidig kobles fremstillingen opp til bruksordning for vei, jf. jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c.

Den praktiske fremstilling av skifteplanforhandlinger tar utgangspunkt i rapporten *”Tvistemegling og skifteplanforhandling i jordskifteretten”* av Rognes og Sky (1998). Vi fokuserer på intervjuene Rognes og Sky (1998) gjennomførte med dommere i forbindelse med skifteplanforhandlinger. Vi benytter artikkelen *”Meglingsaktivitet og meglinsteknikk i jordskifteretten”* av Rognes og Sky (1999) som bygger på deres rapport fra 1998. Her tar vi utgangspunkt i meklingsteknikker Rognes og Sky (1999) observerte i forbindelse med skifteplanforhandlinger.

Det påpekes at rapporten (1998) og artikkelen (1999) til Rognes og Sky, baserer seg på dommers fremgangsmåter før jskl. av 1979 § 17 a annet ledd trådte i kraft. Før bestemmelsen trådte i kraft, var ikke vedtak en egen avgjørelsesform i jordskifteloven av 1979, og det var derfor ingen alminnelige saksbehandlingsregler. Likevel fremgikk det noen sporadiske regler av jskl. av 1979 § 20 om vedtak av skifteplan. I Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s.

72 forklares det at det fremgikk av § 20 at "(...) jordskifteretten skal legge utkast til skifteplan fram for partane til drøfting, og at desse kan krevje ein frist på opptil ei veke for å kome med merknader til planen". Det fremgikk ikke av § 20 at "(...) utkastet skal leggjast fram skriftleg, at drøftingane av planen skal skje i rettsmøte med partane til stades, at partane skal få uttale seg til dei andre partane sine merknader etc" (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 72).

Dermed var det kontradiktoriske prinsipp tilsidesatt, da jordskifteretten kunne endre utkast til skifteplanen og vedta planen, uten at partene hadde sett eller fått mulighet til å uttale seg om andre parters merknader (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 72). Dette er nå tatt hensyn til i jskl. av 1979 § 17 a annet ledd.

Bakgrunnen for redegjørelse av juridisk- og praktisk fremstilling, skyldes at rapporten til Rognes og Sky (1998) gir en mer utfyllende beskrivelse av hvordan skifteplanforhandlinger foregikk. En annen årsak til at disse fremstillingene benyttes, skyldes at delproblemstilling 2 omhandler partenes oppfattelse av forhandlingsprosessen i skifteplanforhandlinger. Det er derfor interessant å undersøke om partenes oppfattelse av forhandlingene, ligner på fremgangsmåten i jskl. av 1979 § 17 a annet ledd, eller fremstillingen i rapporten til Rognes og Sky (1998). Bakgrunnen for at vi velger å benytte rapporten, selv om jordskifteloven er endret, skyldes lite litteratur innenfor temaet.

3.7.1. Juridisk fremstilling av skifteplanforhandlinger

Jordskifteloven av 1979 § 17 a annet ledd regulerer saksbehandlingsreglene for regulerende vedtak, og i dette leddet fremgår den juridiske prosessen for skifteplanforhandlinger.

Det fremgår av jskl. av 1979 § 17 a annet ledd først punktum at partene skal få mulighet til å uttale seg vedrørende spørsmålet vedtaket gjelder. Med denne bestemmelsen er det kontradiktoriske prinsipp lovfestet i skifteplanforhandlinger. Dette prinsippet er spesielt viktig i regulerende vedtak, ettersom avgjørelser baserer seg i det vesentlige på skjønn, og svært lite på rettsbruk (Austenå og Øvstedal 2000 s. 135-136)

Etter at partene har uttalt seg, utarbeider jordskifteretten forslag til skifteplan som skal fremlegges skriftlig for partene, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd annet punktum. Som

hovedregel skal utkast til skifteplan fremlegges for partene i rettsmøte jf. jskl. av 1979 § 20 første ledd første punktum. Imidlertid fremgår det av Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 131 at det ikke er et krav at partene skal få uttale seg om forslag til løsning i rettsmøte. Det påpekes at loven har forrang.

Herifra kan videre steg for prosessen variere. Noen saker kan for eksempel ha ett rettsmøte, mens andre fire. Dette avhenger blant annet av hvordan dommeren foretrekker å gjøre det, hvor kompliserte sakene er og hvor mange uttalelser partene har. Det er ikke krav til at skifteplanen skal gjennomgås i rettsmøte. Likevel kan det være praktisk, da retten kan utfylle vedtekter med muntlige forklaringer. Dette blir en vurdering jordskifteretten må ta. (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 130).

Partene skal ha en frist på minst to uker til å komme med merknader på skifteplanen, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd tredje punktum. Dersom partene er enig, kan de avtale en kortere frist (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 131). Partene skal få mulighet til å uttale seg om merknadene fra de andre partene i saken, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd tredje punktum. Dette for å ivareta det kontradiktoriske prinsipp. Om merknadene skal settes frem skriftlig eller i rettsmøte, må jordskifteretten avgjøre. Rettsmøte kan være hensiktsmessig, da partene kan uttale seg direkte til hverandre (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 131). Austenå og Øvstedal (2000 s. 136) mener at en forutsetning for dette er at partene har fått tilsendt merknadene før rettsmøtet. Austenå og Øvstedal (2000 s. 151) forklarer at jordskifteretten må vurdere om de skal ta merknadene til følge, og eventuelt endre på skifteplanen. Videre er ikke retten bundet av merknaden som kommer inn, og det er retten alene som vurderer om planen skal endres (Austenå og Øvstedal 2000 s. 151).

Sjølv om det ikkje står direkte i lova, følgjer det av denne regelen at dersom jordskifteretten under det vidare arbeidet med vedtaket kjem til at det bør foretakast større endringar i høve til framlegget, og som er nytt i høve til det partane og retten tidlegare har vore inne på under arbeidet med vedtaket, må dette leggjast fram for partane på same måte som ovanfor (skriftlig eller i rettsmøte). (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 130).

I direkte sitat ovenfor er det med *"same måte som ovanfor"* ment at vedtaket skal fremlegges skriftlig eller i rettsmøte.

Selv om partene får mulighet til å uttale seg og gi merknader, er det retten som skal fatte vedtak *"så snart som råd"* når skifteplanforhandlingene er gjennomført, jf. jskl. § 17 a annet ledd fjerde punktum. En fordel er da at retten har saken *"friskt i minne"* (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 130). Når regulerende vedtak er fattet, "(...) kan det berre endrast dersom særlege grunnar gjer at vedtaket ikkje kan bli ståande", jf. jskl. av 1979 § 17 a sjette ledd. "Særlege grunnar" kan eksempelvis være at "(...) nye opplysningar som gjer at vedtaket vil slå gale ut i høve til dei det gjeld" (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 132).

En enklere fremgangsmåte enn den som følger av jskl. av 1979 § 17 a annet ledd annet og tredje punktum, er mulig, dersom *"partane er samde"* om det og *"retten samtykkjer"*, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd femte punktum. Saker med enkle forhold og oversiktlige vurderinger, er de eneste som kan benytte slik saksbehandling (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 131).

Det regulerende vedtaket skal grunngis, og regler for dette er hjemlet i jskl. av 1979 § 17 b. Vedtak skal blant annet inneholde hvilken form det er og hjemmel for vedtaket, jf. jskl. av 1979 § 17 b bokstav c. Dette er viktig for å vite hvor saken skal ankes, da dette varierer mellom de ulike vedtakene. For rettsendrende vedtak er jordskifteoverretten ankeinstansen, jf. jskl. av 1979 § 61 fjerde ledd. Det er også viktig å grunngi vedtaksform for å skille de ulike vedtakene, særlig regulerende og rettsfastsettende (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 133). Vedtaket skal eksempelvis også inneholde *"dei vurderingane som retten har gjort som ligg til grunn for resultatet, og dei faktiske og rettslege tilhøva som desse vurderingane i hovudsak byggjer på"*, jf. jskl. av 1979 § 17 b bokstav e. Det at retten skriver ned sine vurderinger ved utarbeidelse av skifteplan, kan medføre at saken blir mer "gjennomtenkt". I tillegg er det enklere for partene å akseptere et vedtak som er godt begrunnet. Parter som ikke er fornøyd og derfor vurderer anke, vil ha et grunnlag å vurdere ut ifra. Det samme vil en eventuell ankedomstol ha (Austenå og Øvstedal 2000 s. 141). Dette sikrer at partene får tillit til retten, eksempelvis ved å kontrollere hva jordskifteretten har bygget på og lagt til grunn (Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 133).

Tabell 1: Egen fremstilling av den stegvise prosessen for skifteplanforhandlinger etter jskl. av 1979 § 17 a annet ledd.

1.	Partene skal få mulighet til å uttale seg vedrørende spørsmålet vedtaket gjelder, jf. § 17 a annet ledd første punktum.
2.	Jordskifteretten utarbeider forslag til skifteplan og fremlegger den skriftlig for partene i rettsmøte, jf. § 17 a annet ledd annet punktum, jf. § 20 første ledd første punktum.
3.	Partene skal få en frist på minst to uker til å komme med merknader på skifteplanen, og de skal få gi merknader til merknader, jf. § 17 a annet ledd tredje punktum.
4.	Jordskifteretten vurderer om merknadene skal tas til følge. Dersom det gjøres større endringer med skifteplanen, som ikke har vært diskutert tidligere, må planen fremlegges for partene, skriftlig eller i rettsmøte, jf. Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 130.
5.	Når skifteplanforhandlingene er gjennomført, fatter jordskifteretten vedtaket "så snart som råd", jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd fjerde punktum.

3.7.2. Praktisk fremstilling av skifteplanforhandlinger

Da Rognes og Sky (1999 s. 81) intervjuet jordskiftestemmer, fant de blant annet hvilke meklingsmetoder som ble benyttet i forbindelse med skifteplanforhandlinger:

1. *Presentere utkast til skifteplan etter innspill fra partene*
2. *Presentere utkast til skifteplan uten innspill fra partene for å vise hvordan et eventuelt jordskifte kan endre eiendomsstrukturen i det aktuelle området*
3. *Konsensus over tidsplan og fremdrift i planprosessen.*
4. *Konsensus vedrørende planmetodikk, verdsettingsmetode (prinsipper) etc.*
5. *Informasjon om planprosess*
6. *Samtaler med partene i fellesmøter, gruppemøter og enkeltvis.*

7. *Iverksetter midlertidige bruksordningsregler slik at disse kan utprøves så lenge jordskifte pågår.*
8. *Motivere partene til å komme med planforslag.*
9. *Bruk av kalkerpapir sammen med grunnkart slik at partene kan illustrere sine egne forslag i møte med dommeren.*
10. *Bruk av saksforberedende rettsmøter.*
11. *Analyse av problemet i skiftefeltet.*
12. *Analyse av partenes behov og relasjon til eiendom.*
13. *Utsoning av områder som ikke vil bli gjenstand for bytte.*
14. *Konsentrasjon om de viktige delene av jordskiftet.*
15. *Uformelle møter med en eller flere parter.*
16. *Forhandling med grunneiere om salg av eiendom i skiftefeltet. (Rognes og Sky 1999 s. 81)*

Vi velger å utdype enkelte av meklingsteknikkene ovenfor, da disse er relevant for drøftelse av delproblemstilling 2 i underkapittel 6.3.

I tilknytning til punkt 1 i meklingsteknikkene, forklarte dommerne at om skifteplanforhandlinger skal fungere, er det en fordel at parter identifiserer seg med skifteplanen. Samtidig mener dommerne det er viktig med åpenhet, konsentrasjon, og uttalelser i forbindelse med skifteplanen og de øvrige partene, i henhold til jskl. av 1979 § 20 (Rognes og Sky 1998 s. 9). Dommerne som ble intervjuet anbefalte at dommeren skal delta aktivt under skifteplanforhandlinger, men ikke slik at parter får oppfatning av hvilket resultat dommeren vil komme frem til (Rognes og Sky 1998 s. 18)

I tilknytning til punkt 3 i meklingsteknikkene, forklarte dommerne at en *”Omforente tidsplaner kan være et hjelpemiddel for partene”* for å vite når de skal aktivisere seg i en jordskiftesak (Rognes og Sky 1998 s. 12).

I tilknytning til punkt 4 i meklingsteknikkene, forklarte dommerne at selve verdsettingsmetoden ikke er grunnlag for forhandling, men at det orienteres om verdsettingsmetoder (Rognes og Sky 1998 s. 11).

I tilknytning til punkt 5 i meklingsteknikkene, påpekte dommerne viktigheten av å gi partene forståelse for hvordan prosessen til skifteplanforhandling fungerer (Rognes og Sky s. 18).

I tilknytning til punkt 6 i meklingsteknikkene, beskrev dommerne at åpningsmøtet hvor omfanget av saken drøftes, ofte er det eneste hvor alle partene er samlet. Senere ble det innkalt til gruppemøter hvor deler av planområdet ble diskutert. (Rognes og Sky 1998 s. 10)

I tilknytning til punkt 8 i meklingsteknikkene, forklarte dommerne viktigheten av at parter er delaktig i skifteplanforhandlingene, spesielt i starten ettersom mulighetene for å påvirke planprosessen er størst da (Rognes og Sky 1998 s. 13). Dette fordi det er partene som skal etterleve den nye ordningen etter jordskiftesaken (Rognes og Sky 1998 s. 12).

I tilknytning til punkt 15 i meklingsteknikkene, uttalte dommerne at telefon ble benyttet ved uformell kontakt med parter. Dette ble gjort dersom det oppstod problemer som angikk en part eller eiendom. Dommerne hadde og utført møter med parter på tomannshånd. (Rognes

Sky

4. Utvalg

4.1. Innledning

I dette kapitlet presenteres informantene i underkapittel 4.2., deretter presenteres sakene i underkapittel 4.3. Mer informasjon om valg av saker og informanter, fremgår av underkapittel 2.3. og 2.4.

4.2. Informanter

Vi har intervjuet totalt 33 parter hvor alle har vært selvprosederende. Vi har bevisst valgt å ikke intervju parter som var representert av advokat. Dette på grunn av interessen for partenes relasjoner, oppfattelse av forhandlingsprosessen og funksjonaliteten til dagens bruksordning. Vi har også valgt å ikke intervju offentlige instanser som eksempel kommuner,

da disse ofte er representert av flere personer som kan ha ulike meninger. Imidlertid har vi valgt å intervju et kirkesogn, da det var utfordrende å få selvsøgende parter til å delta i intervjuer. Vi har intervjuet parter med små og store andeler. Dette fordi vi ønsket å undersøke mangfoldet.

Partene i utvalget blir presentert som part 1, part 2, part 3 og så videre. Samtidig blir også partene presentert i hankjønn, uansett kjønn. Dette av hensyn til anonymitet.

4.3. Saker

Alle sakene er behandlet etter jordskifteloven av 1979. Det fremgår ikke av rettsbøkene, tilhørende sakene, hvorvidt sakene omhandler nr. 1- 4 i jskl. av 1979 § 2 bokstav c.

Sak 1 gjaldt krav om bruksordning etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Bakgrunnen for denne saken var en annen sak hvor det ble krevd grensegang og rettsutgreiing etter jskl. 1979 §§ 88 og 88 a. Spørsmålet i den andre saken omhandlet tvist om grenser og veirett, og den var årsaken til at *sak 1* kom opp. I forkant av disse to sakene ble det forsøkt meklings mellom partene, uten at det førte frem. I *sak 1* var det 13 parter, de fleste fastboende, og av disse var det en part som mente at saken ikke skulle fremmes. Alle partene var selvsøgende. Retten bestod av jordskiftedommer. I tillegg møtte overingeniøren. Det ble i denne saken gjennomført befarings.

Sak 2 omhandlet både bruksordning og rettsutgreiing etter jskl. av 1979 §§ 2 første ledd bokstav c og 88a. Spørsmålene her gjaldt bruksordning for vei og om de to rekviertene hadde veirett. Jordskifteretten kom frem til at de to partene hadde veirett. Det var totalt 18 parter i saken, hvorav ca. halvparten var fastboende, de resterende var skogeiere og hyttefolk. Retten bestod av jordskiftedommer og to meddommere. I tillegg møtte overingeniør. I denne saken ble det gjennomført befarings. Bruksordningen ble anket i denne saken. I anken stilte ankende parter og to ankemotparter med advokat. Anken endte med rettsforlik hvor det ble en fordeling av ansvar for grøfing og rør, mens vedtektene ble stående slik som i jordskifterettens avgjørelse. Anken ble behandlet ferdig før 2015 (ferdig 2014).

Sak 3 var krav om bruksordning og sams tiltak etter jskl. av 1979 §§ 2 første ledd bokstav c og e for tre veiparseller. Her var det uenigheter om en part var medeier i veien eller hadde bruksrett. Jordskifteretten kom frem til at de var medeiere. Til det fjerde rettsmøtet engajerte denne ene parten en prosessfullmektige (advokat). Ved oppstart var det ti parter. Ytterligere to parter ble med i saken og det førte til 12 parter totalt. Partene her bestod av en hytteforening, kommunen, og fastboende. Retten bestod av jordskiftedommer som enedommer, og det ble ikke gjennomført befarings.

Sak 4 gjaldt krav om bruksordning for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Bakgrunnen for saken var at rekvirenten ikke ville fortsette å ha ansvar for alt vedlikehold, slik som tidligere eier før han hadde gjort. Det var åtte parter i saken: en part var kommunen, tre parter var fastboende og de resterende hadde fritidsbolig eller skog. Av disse var det rekvirenten, som var fastboende, og kommunen som benyttet veien mest. Retten bestod av jordskiftedommeren som enedommer.

Sak 5 gjaldt krav om bruksordning for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Veien ble brukt til bolig, fritidshus, driftsvei til skog-, utmark- og jordbruksarealer, samt driftsvei for kommunal virksomhet. Tidligere ble veien vedlikeholdt av en part alene, på eget initiativ, men han gikk bort. Veien stod dermed uten vedlikehold og det ble derfor krevd jordskiftesak. Den ene parten mente han ikke hadde noen interesse av saken, og at det ikke var nødvendig å fremme saken. Likevel svarte han på direkte spørsmål fra dommeren at han ikke ville motsette seg det. Tre av partene mente de ikke skulle være andelshavere i veien, da de mente de benyttet en annen vei enn veien saken gjaldt. De mente også at vedlikeholdsansvaret var feil i forhold til eiendommenes størrelse og art. Dommeren ga ikke partene medhold på disse to punktene. Retten bestod av jordskiftedommer og to meddommere. I tillegg møtte avdelingsingeniør. Det ble gjennomført befarings. Totalt var det 27 parter i saken.

Sak 6 omhandlet bruksordning for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Bakgrunnen for saken var en nyetablert næring langs veien, som førte til behov for avklaring angående bruken, da det ble mer trafikk. Veien blir i dag brukt til skog, bolig, jordbruk og næring. Flere av partene var her interessert i å ruste opp en annen vei (enn den veien saken

dreide seg om). Dommeren ga ikke partene medhold i dette. Det ble gjennomført befarng. Retten besto av jordskiftedommer og to meddommere. I tillegg møtte avdelingsingeniør.

Sak 7 var krav om bruksordning for vei og avklaring av ferdsel/veirett etter jskl. av 1979 §§ 2 første ledd bokstav c og 88a. Det ble inngått rettsforlik for ferdselen på veien. Veien ble brukt til jordbruk, skogbruk, hytter og bolig. Det kom med flere parter underveis, og totalt ble 12 parter med på bruksordningen. Rettens bestod av jordskiftedommer. I tillegg møtte ingeniør og saksbehandler. Det ble og gjennomført befarng.

Sak 8 gjaldt krav om bruksordning for vei etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Veien ble brukt til skog- og jordbruk, bolig- og fritidseiendommer. Bakgrunnen for saken var at rekvirenten ville ha et veilag for veien. Totalt ble 19 parter med i bruksordningen. Retten bestod av jordskiftedommer. I tillegg møtte overingeniøren.

5. Hvordan var relasjonene mellom partene før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken?

5.1. Innledning til påfølgende kapitler

Informasjon som fremkommer i dette underkapittelet vil være gjeldene for kapittel 5, 6, 7 og 8. I kapittel 5. presenteres empiri, oppsummering og drøftelse tilknyttet delproblemstilling 1: *Hvordan var relasjonene mellom partene før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken?* I kapittel 6. presenteres empiri, oppsummering og drøftelse tilknyttet delproblemstilling 2: *Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?* I kapitel 7. presenteres empiri, oppsummering og drøftelse tilknyttet delproblemstilling 3: *Hvordan fungerer dagens bruksordning?* Empirien tilknyttet disse kapitlene presenteres kronologisk etter saksnummer. Drøftelsen for disse kapitlene blir drøftet opp mot relevant teori. I kapittel 8 presenteres hovedproblemstillingen: *Har forhandlingsprosessen bedret relasjonene mellom partene?*

Vi har hatt hovedfokus på informantens oppfattelse av seg selv og i relasjon til andre. På bakgrunn av dette har vi derfor utelatt funn der informantene synser om andre parter. Dette

er usikre kilder som ikke kan bekreftes, og som igjen har en negativ påvirkning på validitet og reliabilitet, se underkapittel 2.7. og 2.8.

I denne masteroppgaven er vi forsiktige med å trekke bastante konklusjoner, da antall informanter ikke er tilstrekkelig.

Vi har valgt å bruke direkte sitat fra intervjuene. Dette for å fremheve informantenes utsagn, og styrke troverdigheten i oppgaven. Vi har samtidig valgt å begrense oss, av hensyn til god flyt i oppgaven.

Sak 1 består av part 6 - 10. Sak 2 består av part 11 og 12. Sak 3 består av part 1- 5. Sak 4 består av part 13 - 15. Sak 5 består av part 19 - 23. Sak 6 består av part 16 - 18. Sak 7 består av part 24 - 29. Sak 8 består av part 30 - 33.

Med følsomt tema mener vi tema som kan være vanskelig å snakke om. Hvorvidt det er følsomt for partene vi intervjuet eller ikke, variere selvfølgelig fra person til person.

5.2. Innledning for kapittel 5

Denne innledningen er tilknyttet delproblemstilling 1. I underkapittel 5.3. presenteres empirien tilknyttet delproblemstilling 1 for de åtte sakene. Videre har vi valgt å oppsummere under hver sak. I underkapittel 5.4. drøfter vi funnene i underkapittel 5.3.

Når forhandlingsprosessen starter og slutter fremgår av tabell 1 i punkt 3.7.1.

Under intervjuene benyttet vi målestokken "bra", "verken bra eller dårlig" og "dårlig" for spørsmålene tilknyttet delproblemstilling 1. Vi var klar over at partene kunne ha ulike oppfatning av disse ordene, og dette bekreftet funnene. Eksempelvis svarte parter som sa de hadde lite kontakt med andre parter, at relasjonene var både "bra" og "verken bra eller dårlig". Partene som svarte "verken bra eller dårlig" ga ikke uttrykk for at relasjonene deres var dårligere enn partene som svarte "bra".

Om partenes relasjoner er påvirket av forhandlingsprosessen, så mener vi på hvordan skifteplanforhandlingene som fremgår av punkt 3.8.1. har påvirket relasjonene. Om partenes relasjoner er påvirket av bruksordningen, så mener vi hvordan bruksordningen vedtatt av jordskifteretten, har påvirket relasjonene. Dette vil skje etter forhandlingsprosessen.

5.3. Empiri

Med relasjoner menes her relasjoner mellom partene. Hvordan parter oppfatter relasjoner er ulikt. I empirien benyttes underoverskriftene "relasjonene før jordskiftesaken", "relasjonene under forhandlingsprosessen" og "relasjonene etter jordskiftesaken".

Vi har valgt å oppsummere under hver sak, for å enklere fremstille utviklingen av relasjonene for partene.

5.3.1. Sak 1

Relasjonene før jordskiftesaken

Part 6, 7, 8 og 10 hadde dårlig relasjon til part 9 før jordskiftesaken, og bra relasjon til de resterende. Part 9 uttrykte at han hadde dårlige relasjoner til de partene før saken.

Part 6 fortalte at den dårlige relasjonen kom av at part 9 "trakasserte" og beskyldte han for flere forhold som han ikke stod bak, i mange år. I tillegg fremhevet han at part 9 hadde vært sur på han i mange år fordi han hadde utskilt og solgt tomter. Dette påpekte part 9 også, og uttalte at det var derfor han mislikte part 6. Han mente og at de utskilte tomtene ikke hadde veirett. Part 6 uttalte at part 9 blant annet kjørte på plenen hans og brøytet snø inn innkjørselen hans.

Grunnen til at part 7 og 8 hadde dårlig relasjon til part 9, var på grunn av at parten oppførte seg ufint ovenfor part 6. Part 8 uttalte at selv om konflikten ikke gjaldt han, ble han likevel berørt.

Årsaken til at part 10 hadde dårlig relasjon til part 9, var fordi denne parten sprutet stein på hus og bil. Dermed satte part 10 opp mur nær veien. Part 10 påpekte at part 9 også hadde

gjort dette mot andre naboer, og at det hadde oppstått forsikringssak. Samtidig påpekte part 10 at den dårlige relasjonen kom av at part 9 "laget et helvete" for part 6. Part 9 hadde dårlig relasjon til part 10, fordi han mente at part 10 ikke hadde veirett, og kjørte på hans grunn. Samtidig mente parten at part 10 hadde bygd en mur for langt ut i veien. Part 9 syntes også at flere andre parter hadde tatt seg for mye til rette.

Part 6, 8 og 9 fortalte at de ikke forsøkte å bli enig før jordskiftesaken, mens part 7 ikke visste om de forsøkte å bli enig. Part 10 sa at det var diskusjoner tidligere, men det var lenge før jordskiftesak var aktuelt. Part 10 forklarte at partene ikke kom til enighet fordi part 9 "er vanskelig, vrang og ubrukelig" og fordi part 9 har "gjort jordskifte til sport". Part 6 fortalte at det var forsøk på forhandlinger før jordskifte, men at det var umulig å bli enig på egenhånd. Parten fortalte videre at en dommer hadde forsøkt å mekle, men uten å lykkes. Part 9 sa at han forsøkte å snakke med de andre partene, men at "de kikket på meg som en dritt".

Part 6, 7 og 8 nevnte at det kom brev i posten om at det var krevd jordskiftesak. Part 10 sa derimot at rekvirenten hadde fortalte han at han skulle gå til jordskifteretten. Part 10 sin reaksjon var positiv, da han så på det som den eneste muligheten å bli enig.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Part 6, 7 og 10 sa at de hadde dårlig relasjon til part 9 under forhandlingsprosessen, men bra til resterende. Part 6 uttalte at denne parten var "ufin" under forhandlingsprosessen, blant annet beskyldte han part 6 for forhold han ikke stod bak. Samtidig påpekte part 6 at han opplevde prosessen som "ubehagelig og en stor belastning". Part 9 innrømte at han hadde beskyldt andre parter for noe de ikke hadde gjort, men han utdypet ikke hva. Part 7 sa at grunnen til at han hadde dårlig relasjon til part 9 var fordi han opptrådte "ufint" mot part 6. Part 10 forklarte at grunnen til at han hadde dårlig relasjon til part 9, var fordi denne parten laget mye "spetakkel" mens saken pågikk. Imidlertid uttalte part 10 at parten oppførte seg greit under rettsmøtene.

Part 8 hadde under forhandlingsprosessen verken bra eller dårlig relasjon til part 9, men til de andre partene var relasjonene bra. Part 8 fikk altså et bedre forhold til part 9 under forhandlingsprosessen. Årsaken til dette var at under forhandlingsprosessen var det ikke

store konflikter, slik det hadde vært før saken. Part 8 mente at forhandlingsprosessen hadde gjort relasjonen mellom han og part 9 bedre. Parten forklarte at partene aldri hadde konfrontert hverandre før saken, men at forhandlingsprosessen gjorde at partene endelig satt sammen og snakket på en saklig måte, slik at de fikk uttrykt hva de følte.

Part 9 fortalte at relasjoner til partene var dårlig under forhandlingsprosessen. Årsaken var at part 9 mente de andre partene ville overta styringen for veien. Dette var ikke parten begeistret for, da han blant annet var bekymret for at muren kom til å bli stående. Etter det siste rettsmøtet, fortalte parten at han prøvde å gi part 6 en klem, men han fikk inntrykk av at han "var den siste han (part 6) ville klemme". Parten mente at relasjonene var verst under rettsmøtene, da det var "muggent". Part 9 påpekte at det var bedre å komme til kompromisser før retten, fordi "i retten så blir det vinnere og tapere".

Ingen av partene i saken syntes at det under forhandlingsprosessen var følsomme tema.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Både part 6 og 7 har etter jordskiftesaken verken bra eller dårlig relasjon til part 9. Bakgrunnen for at relasjonen er bedret, mener de er fordi at part 9 forholder seg til vedtektene i bruksordningen, og dermed oppfører han seg ikke lenger "ufint". Part 6 fremhever at ettersom jordskifteretten har avklart regler for vedlikehold, er det ikke lengre noe å "krangle" om. Parten prøver likevel å unngå mest mulig kontakt med part 9 i dag. Part 7 fremhever at han nå har begynt å "hilse" mer på part 9.

Part 8 forklarte at relasjonene etter saken er verken bra eller dårlig. Parten påpekte at det ikke har skjedd noen endring i relasjonene siden under forhandlingsprosessen. Parten mente derfor at bruksordningen ikke har påvirket relasjonene hans.

Part 9 og 10 har etter jordskiftesaken bra relasjoner til partene. Part 9 sa årsaken var at bruksordningen har gitt de vedtekter, slik at det nå er slutt på "kriging", og partene kan snakke sammen. Parten påpekte at han prøver å ha et "korrekt forhold til partene", men at det ikke er "et hjertelig forhold". Parten nevnte også at han liker å ha naboene på avstand, på grunn av at det er lettere å si nei til dem. Imidlertid påpekte part 9 at det å skape gode

relasjoner tar tid, fordi "tillit tar tid". Part 10 påpekte at relasjonen til part 9 er blitt bedre etter jordskiftesaken. Dette fordi part 9 blant annet har nå sluttet å "ødelegge" huset og bilene til part 10. Part 10 tror den nye oppførselen til part 9 skyldes at jordskifteretten kom med en "rettskraftig avgjørelse" for vedlikehold, som part 9 forholde seg til.

5.3.1.1. Oppsummering sak 1

Tabell 2: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 1.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
6	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Verken eller til en Bra til resten
7	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Verken eller til en Bra til resten
8	Dårlig til en Bra til resten	Verken eller til en Bra til resten	Verken eller til en Bra til resten
9	Dårlig	Dårlig	Bra
10	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Bra

I sak 1 hadde alle partene dårlige relasjoner til en eller flere parter før jordskiftesaken. Årsaken var for tre av partene at part 9 oppførte seg "ufint" mot part 6. Samtidig var relasjonene dårlig for to av partene fordi part 9 blant annet brøytet snø inn på eiendommene deres. Part 9 hadde dårlig relasjon til de andre partene fordi han syntes de tok seg for mye til rette.

Under forhandlingsprosessen hadde fortsatt alle partene, bortsett fra en part, dårlige relasjoner til samme part og parter som før jordskiftesaken. Bakgrunnen for flertallet var at part 9 oppførte seg «ufint». Derimot var årsaken for part 9, bekymringer for at de andre partene skulle overta styringen av veien. En part hadde fått bedre relasjoner under forhandlingsprosessen. Dette skyldtes at forhandlingsprosessen ga de mulighet til å snakke sammen.

Fra under forhandlingsprosessen til etter jordskiftesaken har relasjonene bedret seg for alle, bortsett fra en part hvor relasjonene er uforandret. Hovedgrunnen til at relasjonene er

bedret, skyldes at bruksordningen ga de vedtekter å forholde seg til, og dermed oppstår det ikke konflikter.

5.3.2. Sak 2

Relasjonene før jordskiftesaken

I sak 2 fortalte part 12 at han ikke visste om partene forsøkte å bli enig på egenhånd. Derimot fortalte part 11 at partene selv prøvde å komme til enighet før det ble jordskiftesak. Blant annet prøvde parten å snakke med en annen part i saken, men denne parten hadde "skylapper". Bakgrunnen for de dårlige relasjonene skyldtes at to parter hadde politianmeldt part 11. Samtidig uthengte den ene av de to partene, part 11 på sosiale medier. De to partene allierte seg også mot part 11 og hevdet at han ikke hadde veirett.

Part 11 var en av rekvirentene i saken. Han fortalte til enkelte parter at han skulle kreve jordskiftesak. Parten uttrykte eksplisitt at han informerte den ene parten, som han hadde dårlig relasjon til før saken. Part 11 ønsket å unngå den andre parten han hadde dårlig relasjon til, og unnlot derfor å informere parten. Part 2 fortalte at det var andre parter i saken, som informerte han om at det ble krevd jordskiftesak.

Når det gjelder samarbeidet tilknyttet veien før jordskiftesaken svarte ikke part 12 på hvordan det var før saken. Part 12 påpekte at relasjonene til partene før jordskiftesaken var bra, selv om de hadde lite kontakt. Partene sa det var kringling både før saken og under forhandlingsprosessen, men part 12 deltok ikke, ettersom det ikke angikk han. Part 11 fortalte at en part har tatt mye ansvar, men ettersom denne parten ikke har vært bosatt så lenge i området, kunne ikke parten gå i detalj på hvordan samarbeidet var før saken.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Partene i sak 2 hadde ulike relasjoner til partene under forhandlingsprosessen. Part 11 hadde fortsatt dårlige relasjoner til de to partene, spesielt en av dem, men bra til de resterende. Grunnen til at det var spesielt dårlig til en av partene, var fordi parten oppførte seg svært "stygt" mot part 11. I tillegg sa parten at den andre parten tok opp det med politianmeldelsen, for å sette part 11 i et dårlig lys. Dette synes part 11 var et følsomt tema,

og prøvde så langt det gikk å forholde seg rolig. På grunn av de dårlige relasjonene under saken hadde part 11 lyst til å selge huset sitt. Derimot syntes part 11 at flere av de andre partene kom med "gode konstruktive innspill", som ikke var til fordel for andre.

Part 12 hadde bra relasjoner til alle partene under forhandlingsprosessen. Parten fortalte at det var "krangling" under prosessen, men at det angikk ikke han, ettersom han var lite berørt av saken. På bakgrunn av dette deltok ikke parten i "kranglingen". For part 12 var det ingen følsomme tema under forhandlingsprosessen.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Relasjonene til partene i sak 2 er forskjellige etter jordskiftesaken. Part 11 hadde dårlig relasjon til to parter før jordskiftesaken, men har etter saken dårlig relasjon til en part, og verken bra eller dårlig til en part. Bakgrunnen for at relasjonen til den ene parten har blitt bedre, mente part 11 at skyldtes bruksordningen. Dette fordi ordningen har gitt de regler, slik at det ikke lenger er noe å "krangle" om, dermed tar den ene parten avstand fra part 11. Parten påpekte at den dårlige relasjonen til den andre parten, først ble bedre etter ankesaken.

Part 12 uttalte at relasjonene etter jordskiftesaken fortsatt er bra. Parten påpekte at han heller finner andre løsninger, fremfor å ha nærkontakt med en annen part, som han mener er årsaken til konflikten mellom de andre partene.

5.3.2.1. Oppsummering sak 2

Tabell 3: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 2.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
11	Dårlig til to Bra til resten	Dårlig til to Bra til resten	Dårlig til en Verken eller til en Bra til resten
12	Bra	Bra	Bra

I sak 2 hadde partene ulike relasjoner før jordskiftesaken. Den ene parten hadde dårlige relasjoner til to parter, på grunn av at de politianmeldte han, uthengte han på sosiale medier og hevdet at han ikke hadde veirett. Den andre parten hadde lite kontakt med de andre partene, men den lille kontakten han hadde var bra, og derfor var relasjonene bra.

Under forhandlingsprosessen hadde alle partene uforandrede relasjoner. Bakgrunnen for den ene, skyldtes at to parter oppførte seg ufint under forhandlingsprosessen, slik som før saken. For den andre parten var relasjonene fortsatt bra, fordi han var lite berørt og dermed angikk ikke "kranglingen" under forhandlingsprosessen han.

Etter jordskiftesaken har relasjonene bedret seg for en av partene, mens for den andre parten er relasjonene uforandret. Årsaken til bedring skyldtes hovedsakelig at bruksordningen ga de vedtekter å forholde seg til, og dermed oppstår det ikke konflikter. Grunnen til at relasjonen er uforandret for en part er at han tar avstand.

5.3.3. Sak 3

Relasjonene før jordskiftesak

Part 1 og 2 hadde før jordskiftesaken dårlig relasjon til to parter, men bra til de resterende. Part 1 hadde dårlig relasjon til en part, fordi den parten trodde han kunne bestemme alt og prøvde å hemmeligholde informasjon som angikk veilaget. Dette syntes part 1 at alle burde få innsyn i. I tillegg påpekte partene at partene han hadde dårlig relasjon til "gjemte" seg når de møttes. Den dårlige relasjonen til en annen part, skyldtes underliggende konflikter angående vedlikehold av veien. For å unngå enda dårligere relasjoner med disse to partene, måtte part 1 "sjonglere" og snakket med partene etter deres "humør". Part 1 påpekte at det har aldri har vært noe samarbeid før jordskiftesaken, men at de forsøkt å bli enige på egenhånd, men at det ikke gikk. Årsaken var at parten part 1 hadde dårlig relasjon til, ikke ville betale. Part 1 påpekte også at det ble dannet veilag for 10 år siden og rekvirenten i saken informerte part 1 om at det ble jordskiftesak i "god tid".

Årsaken til at part 2 hadde dårlig relasjon til to parter før saken, skyldtes blant annet at tidligere samarbeid med en av partene gikk dårlig og part 2 ble "lurt". Samtidig "gjemte" denne parten seg når de møttes. Relasjonene var dårlig til den andre parten fordi part 2

mente de betalte for lite i forhold til bruk. Samarbeidet før saken var ikke bra ifølge part 2, fordi en part som han har dårlig relasjon til har “styrt alt”. Part 2 var rekvirent i saken og fortalte at de ikke forsøkte å bli enige selv først. Videre fortalte han, at han informerte flere parter da han hadde bestemt seg for å gå til jordskiftesak.

Part 3 og 5 hadde verken bra eller dårlig relasjoner til de andre partene før jordskiftesaken, fordi de var lite berørt. Part 3 nevnte også at det ikke hadde vært samarbeid før jordskiftesaken. Han hadde forstått det slik at det var gårdbrukerne som tok seg av vedlikehold tidligere. Han tror at partene forsøkte å bli enige før det ble jordskiftesak, men part 3 deltok ikke i disse diskusjonene fordi han brukte veien lite. Part 3 sa han fikk vite om saken fra jordskifteretten, da de lurte på om han var part i saken. Part 5 sa at det før saken var “veldig splid borte ved veien, men at han prøver å ha et godt forhold til alle. I tillegg må man passe på at man ikke trækker de på tærne”. På bakgrunn av dette var part 5 bevisst på å ikke snakke “veisak” med de andre partene. Når det gjelder samarbeidet før jordskiftesaken, trodde part 5 at det ikke var “vanskelig”. Parten påpekte at han hadde så lite med veien å gjøre, og “engasjerer seg minst mulig der det er bråk”. Med bakgrunn i at part 5 engasjerte seg minst mulig, visste han derfor ikke om partene hadde forsøkt å komme til enighet selv først og hvordan de fikk vite at det ble krevd jordskiftesak.

Part 4 hadde bra relasjon til partene før jordskiftesaken. Dette fordi det ikke var noe “usnakket” mellom partene. I tillegg var han bevisst på å ha et godt naboforhold. Parten sa at han ikke hadde hatt eiendommen i så mange år før det ble jordskiftesak, så han visste ikke hvordan samarbeidet var, bortsett fra at det var en som hadde ansvar for brøyting. Parten sa videre at partene forsøkte å komme til enighet på egenhånd først, men at det ikke gikk. Han uttalte “vil ikke si så mye om andre, vil ikke bli uvenner med noen”. Parten poengter at han syntes det var “forferdelig trist” at det ble nødvendig med jordskiftesak. Parten visste ikke om rekvirentene eller andre parter hadde varslet at det ble sak.

Under forhandlingsprosessen

Under forhandlingsprosessen hadde part 1 og 4 bra relasjoner til partene.

Part 1 mente at forhandlingsprosessen ga partene en mulighet til å snakke sammen på en saklig måte, noe de ikke hadde gjort før jordskiftesaken. Part 4 fortalte at det oppstod

”munnhuggeri og usakligheter” blant partene, men at han forholdt seg ”stille og rolig”, da han var lite berørt av saken. Parten syntes heller dette var ”pinlig”, da han mener man burde kunne snakke sammen uten å bli sint.

For part 3 og 5 var relasjonene til partene verken bra eller dårlig. Part 3 syntes at oppførselen til partene under forhandlingsprosessen var ”relativt fornuftig og grei”, men han påpekte at det oppstod konflikter. Part 5 følte derimot at det var ”anspent” under forhandlingsprosessen, siden konfliktnivået var høyt. Likevel var parten forberedt på dette, og han forholdt seg passiv, siden saken hadde liten betydning. Parten syntes ikke det var noen av partene som ”utmerket” seg under forhandlingsprosessen. Part 3 og 5 sa at det var ingen følsomme tema for de i denne saken.

Part 2 er den eneste av partene som hadde dårlig relasjon til to parter under forhandlingsprosessen. Dette blant annet fordi den ene av de to partene, ringte og skjelte han ut etter et rettsmøte. Part 2 mente en annen part snakket usant under rettsmøtene, og derfor sa han ifra. Da ble den andre parten ”rasende” og skjelte ut part 2, fordi han mente han snakket usant. Dette var for parten et følsomt tema. For den andre parten forholdt relasjonene seg dårlig, fordi denne parten ansatte advokat. Part 2 syntes det ble urettferdig når advokaten kom inn i bildet.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Part 1 har dårlige relasjoner til tre parter og part 2 har dårlige relasjoner til fire parter, men bra til en part, etter jordskiftesaken. Årsakene er for både part 1 og 2 at en part fremdeles ”gjemmer” seg, en part kjører i stykker veien, og en part (hyttefolket) har flyttet en bom uten tillatelse. I tillegg har part 2 fått dårlig relasjon til en part, fordi parten har sluttet å hilse på part 2. Årsaken er at part 2 og den andre parten, hadde ulike interesser under forhandlingsprosessen og dermed var de på ”ulike lag”. I tillegg har part 2 fått bedre relasjon til en part, fordi de var på ”samme lag” under forhandlingsprosessen. Part 2 påpekte at han må holde partene på avstand, og unngå å snakke om veien, for å opprettholde bra relasjoner.

For part 3 og 5 er relasjonene etter jordskiftesaken verken bra eller dårlig. Part 4 har etter jordskiftesaken bra relasjoner til partene. Parten var i etterkant av jordskiftesaken misfornøyd med at en part hadde “snikt seg til masse fordeler”.

5.3.3.1. Oppsummering sak 3

Tabell 4: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 3.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
1	Dårlig til to Bra til resten	Bra	Dårlig til tre Bra til resten
2	Dårlig til to Bra til resten	Dårlig til to Bra til resten	Dårlig til fire Bra til resten
3	Verken eller	Verken eller	Verken eller
4	Bra	Bra	Bra
5	Verken eller	Verken eller	Verken eller

I sak 3 hadde partene ulike relasjoner før jordskiftesaken. To av partene hadde dårlige relasjoner til to parter i saken. Det var delte meninger om hva som var bakgrunnen for dette. Eksempelvis betalte en part for lite i forhold til bruk, tidligere samarbeid var dårlig, en part bestemte alt og det var underliggende konflikter. Videre hadde to parter verken bra eller dårlige relasjoner før jordskiftesaken. Årsaken var at de var lite berørt, og den en var bevisst på å ikke snakke om veien. En part hadde bra relasjoner før jordskiftesaken. Årsaken var at han ikke hadde noe “usnakket” med partene, og at han var bevisst på å ikke snakke om veien.

Under forhandlingsprosessen hadde alle partene, bortsett fra en part, uforandrede relasjoner. For tre av partene var bakgrunnen at disse partene forholdt seg passive og rolige når konfliktnivået var høyt, og dermed påvirket ikke forhandlingsprosessen disse partene. Årsaken til at relasjonen for en av partene fortsatt var dårlig til to parter, skyldtes at en part under rettsmøtene snakket usant og en part ansatte advokat. Grunnen til at relasjonene hadde bedret seg for en part var at forhandlingsprosessen ga partene mulighet til å snakke sammen.

Etter jordskiftesaken har relasjonene blitt dårligere for to parter, men en av disse partene har samtidig fått bedre relasjon til en part. For begge partene er årsaken til de dårligere relasjonene hovedsakelig at en part "gjemmer" seg og hyttefolket har flyttet en bom uten tillatelse. Samtidig ble relasjonene dårligere for en av disse partene da en part slutter å hilse etter jordskiftesaken fordi de hadde vært på ulike sider under forhandlingsprosessen. Grunnen til at relasjonene har blitt bedre til en part skyldes at de var på samme lag under forhandlingsprosessen. For de resterende tre partene i saken er relasjonene uforandret. Årsaken er at de partene var lite berørt av saken og veien.

5.3.4. Sak 4

Relasjonene før jordskiftesaken

Partene i sak 4 hadde ulike relasjoner til partene før jordskiftesaken. Part 13 hadde dårlig relasjon til en part før saken. Bakgrunnen for dette var interessen motsetninger for hvordan ting skulle gjøres. Part 13 som var rekvirent i saken, fortalte at han ikke forsøkte å bli enig med de andre partene på egenhånd. Årsaken var at parten ville ha en objektiv prosentdeling av vedlikehold med mer. Part 14 hadde bra relasjoner til de andre partene, og part 15 hadde verken bra eller dårlig relasjoner. Begge partene mente årsaken var at de hadde lite kontakt med de andre partene.

Part 13 sa at han varslet alle partene i saken om at han hadde krevd jordskiftesak, men at han ikke fikk bekreftelse fra alle parter. Dette stemmer overens med part 15 sitt svar, da han sa at han ble varslet av rekvirenten. Parten fortalte at de "aldri i verden hadde blitt enig på egenhånd", og at det derfor var hensiktsmessig at jordskifteretten behandlet saken. Part 14 fortalte at han kan ikke huske om rekvirenten sa ifra, men han trodde han først fikk vite om saken via brev fra jordskifteretten.

En fellesnevner mellom disse partene er at de sier det ikke var noe samarbeid før jordskiftesaken. Part 13 og 15 uttalte at det var en part som tok seg av vedlikeholdet med mer tilknyttet veien, nemlig rekvirenten i saken: part 15. Part 15 var lei av å ta seg av vedlikeholdet med mer, eksempelvis grusing og brøyting, uten å få betaling. Han gikk derfor

til jordskifteretten. Derimot forklarte part 14 at før jordskiftesaken, tok hver og en part seg av vedlikehold med mer etter sitt eget behov.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Både part 14 og 15 hadde bra relasjoner til partene under forhandlingsprosessen. Part 14 forklarte at han var lite berørt, og at han derfor ikke deltok i de få diskusjonene som var, dermed ble ikke relasjonene hans påvirket. Part 15 påpekte at prosessen gjorde at han fikk snakket med de andre partene, noe det ikke hadde blitt mye av tidligere, ettersom de ikke hadde nær kontakt. Part 13 hadde under forhandlingsprosessen fortsatt dårlig relasjon til den ene parten. Dette fordi han mente denne parten prøvde å være gratispassasjer. Imidlertid under rettsmøtene var oppførselen og handlingene til partene "helt eksemplarisk", inkludert parten han hadde dårlig relasjon til. Part 14 og 15 syntes også oppførselen og handlingene til de andre partene var bra. Part 15 påpekte at han under rettsmøtene la merke til at part 13 var ubekvem med situasjonene, siden ikke alle partene ville betale og var noe misfornøyd med at part 13 hadde krevd sak. Disse partene sa at det ikke var følsomme tema under forhandlingsprosessen.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Part 13 har fortsatt etter jordskiftesaken dårlig relasjon til en part, på grunn av utenforliggende konflikter. Part 14 har fortsatt bra relasjoner til partene etter jordskiftesaken. Parten påpekte at han fortsatt har lite kontakt med de andre partene. Part 15 mener at relasjonene etter jordskiftesaken er verken bra eller dårlig, fordi han har lite kontakt med partene.

3.4.1.1. Oppsummering sak 4

Tabell 5: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 4.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
13	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten
14	Bra	Bra	Bra
15	Verken eller	Bra	Verken eller

I sak 4 hadde partene ulike relasjoner før jordskiftesaken. En av partene hadde dårlig relasjon til en part, på grunn av interessemotsetninger for hvordan ting skulle gjøres i forbindelse med gårdsdrift. En part hadde bra relasjoner til partene og en part hadde verken bra eller dårlige relasjoner. Disse partens relasjoner skyldtes lite kontakt med de andre partene.

Under forhandlingsprosessen hadde alle partene, bortsett fra en part, uforandrede relasjoner. Bakgrunnen for at relasjonene var uforandrede skyldtes for den ene parten at han var lite berørt. For den andre skyldtes det at en part forsøkte å være gratispassasjer under forhandlingsprosessen, slik som han forsøkte før jordskiftesaken og. Grunnen til at relasjonene ble bedret for en part, skyldtes at forhandlingsprosessen ga partene en mulighet til å snakke sammen.

Etter jordskiftesaken er relasjonene uforandret for samtlige parter. For to av partene er grunnen at de fortsatt har lite kontakt med partene. For den resterende parten er relasjonene fortsatt dårlig på grunn av utenforliggende konflikter.

5.3.5. Sak 5

Relasjonene før jordskiftesaken

Part 19, 21 og 23 hadde bra relasjoner til partene før jordskiftesaken. Part 19 og 23 mener at partene ikke forsøkte å bli enig på egenhånd selv først. Part 19 fremhever at det ikke var uenigheter, men at det ble jordskiftesak "for å få det inn i et system" og få til en fordeling mellom huseieren og skogeieren. Samtidig trekker part 19 frem at det også var for å "tvinge" med de tre partene som ikke ville betale. Part 23 forklarer at grunnen til at de ikke forsøkte, var fordi man "kjenner folket" og dermed vet at det ikke fungerer å bli enig. Derimot mente part 21 at de forsøkte å bli enig, eksempelvis ved at de hadde noen uformelle veimøter. Part 19 uttalte at samarbeidet fungerte greit før jordskiftesaken også, da de hadde veistyre tidligere. Derimot sa han at dette styret var litt mer "flytende", og det var tilfeldig hvem som betalte. Part 21 og 23 uttalte seg ikke om hvordan samarbeidet fungerte før jordskiftesaken. Part 21 og 23 nevnte at det ble arrangert et møte før jordskiftesaken, hvor det ble opplyst at

det ble jordskiftesak. Part 21 deltok ikke på møte, fordi de ikke ønsket å delta i jordskiftesaken.

For to av rekvirentene i sak 5, henholdsvis part 20 og 22, var relasjonene før jordskiftesaken verken bra eller dårlig. Bakgrunnen for dette var at det oppstod uenigheter da en privatperson med skogbakgrunn, prøvde å fordele andelene for partene og legge frem dette i et fellesmøte. Dette forslaget til fordeling godtok ikke tre parter, fordi de mente de ikke skulle være med i veien. Derfor krevde partene jordskiftesak. De to rekvirentene sa de informerte om at det ville bli jordskiftesak på fellesmøtet, da partene ikke ble enig. De sendte også brev til de som ikke møtte opp på fellesmøte, og informerte om at det ville bli krevd sak.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Under forhandlingsprosessen hadde part 21 dårlige relasjoner til partene. I tillegg hadde part 19 dårlig relasjon til en, mens part 20 hadde dårlige relasjoner til tre parter. Part 19 uttalte at årsaken var at han mislikte at part 21 "eksploderte", og deretter forlot rettsmøtet. Likevel påpekte part 19 at samspillet ble bedret, da part 21 forlot rettsmøte. Det at en part. 21 forlot rettsmøtet, syntes part 19 var litt følsomt, men han forholdt seg rolig og sa ikke noe.

Part 20 fremhevet at han hadde dårlige relasjoner til tre parter, men bra til de resterende. Ifølge parten skyldtes de dårlige relasjonene, at tre parter hadde dannet seg en holdning før rettsmøtene, slik at det ikke nyttet å diskutere løsninger. Dermed ble det "tjuetre parter mot tre" under forhandlingsprosessen. Samtidig påpekte part 20 på det første rettsmøte at det var litt "aggressiv" oppførsel fra de tre partene som ikke ønsket å delta i jordskiftesaken. Dette synes parten imidlertid ikke var følsomt. På det siste rettsmøte møtte kun part 21 av de tre partene, men han forlot rettsmøte i sinne.

Part 21 fortalte at bakgrunnen for de dårlige relasjonene var fordi enkelte parter sa de var enig med han utenfor rettsmøtene, men i møtene uttrykte de ikke dette. Disse partene var stille i rettsmøtene, og det syntes ikke part 21 noe om.

For part 22 var relasjonene til partene verken bra eller dårlig. Part 22 påpeker at part 21 forlot rettsmøte, men at det ikke hadde betydning for han, da han skilte mellom sak og person. For denne parten var det ingen følsomme tema under forhandlingsprosessen.

Part 23 uttalte at relasjonene under forhandlingsprosessen var bra, og at ingen hevet stemmen. "Alle oppførte seg som de skulle, unntatt han (part 21) som gikk, men han er et stykke for seg selv". Part 23 syntes det var "helt uakseptabelt med slik oppførsel". Likevel påvirket ikke dette relasjonen til part 23, da han sa han skilte mellom sak og person. Rettsmøtet bar likevel ikke preg av handlingen til part 21, og part 23 syntes ikke det var følsomt.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Part 19, 21 og 23 synes relasjonene etter jordskiftesaken er bra. Part 19 fortalte at årsaken var at han skiller mellom sak og person, og derfor hilser han på de tre partene som ikke ville være med i jordskiftesaken og som ikke betaler i dag.

Part 21 fremhevet at relasjonene til partene er bra etter saken, blant annet fordi han skiller mellom sak og person. I tillegg påpekte han at relasjonene har blitt enda bedre mellom han og de to andre som mente at de ikke skulle være med i jordskiftesaken. Årsaken til dette mente han var at rettsmøtene medførte at han og de to partene, hadde egne møter for å forberede seg. I tillegg har de slike møter i dag, i forbindelse med betalingene som har gått til inkasso.

Part 23 beskrev at relasjonene etter jordskiftesaken er bra. Han fremhevet at man "respekterer hverandre på en litt annen måte, en bra måte. Dette har nok noe med at man har hatt mulighet til å si det man kjente på underveis" i rettsmøtene. Parten sa at dersom han møter de tre partene i dag, er det ikke noe "problem".

Part 20 har dårlige relasjoner til to parter, men bra relasjoner til de resterende. Parten fortalte at de to han har dårlig relasjoner til, har sluttet å hilse på han. Part 20 påpekte at det har roet seg mellom han og den tredje parten han hadde dårlig relasjon til under forhandlingsprosessen. Parten mener årsaken er at de skiller mellom sak og person, og

derfor hilser de fortsatt på hverandre i dag. Part 20, som er leder i veilaget, mottar fremdeles brev fra de tre partene hvor "de ber om å bli slettet fra veilaget", men styret svarer "at det går ikke i henhold til § 16 i vedtektene". Parten selv uttalte at jordskiftesaken har medført at relasjonen til enkelte har blitt enda bedre, ettersom saken gjorde han ble bedre kjent med flere. I tillegg mener parten at årsmøtene og samarbeidet med vedlikehold medfører bedre samhold.

Part 22 påpekte at relasjonene til partene er verken bra eller dårlig. Parten forklarte at det ikke er noe "problem" å møte de tre partene i etterkant av saken. Derimot er parten påpasselig med å ikke snakke om veien med de tre partene, for da kan det fort bli "uvennskap". Parten sa at han skiller mellom sak og person. På bakgrunn av dette tar han opp ting angående veien på årsmøtene, istedenfor med partene utenfor møtene. Part 22 uttrykte at det bare gjenstår at de tre partene betaler. Han mener at det er et prinsipp at de skal betale når de har erkjent at de er med i veien. Han påpekte at det ikke er rettferdig for de andre, når tre "slipper" å betale.

Part 23 fortalte at relasjonene til partene er bra, og at forhandlingsprosessen har medført at relasjonene til partene har blitt enda bedre. Parten mente at prosessen gjorde at partene fikk omgås mer, og dermed ble de bedre kjent. I tillegg påpekte han at forhandlingsprosessen har medført at partene har mer respekt for hverandre. Videre gir dagens bruksordning partene en grunn til å møtes.

Part 22 sier at disse tre partene erkjenner at de er med i veien, men de synes de bruker veien for lite til å ha så stor andel.

Part 20 forklarte at disse tre partene laget en ny vei om natten etter jordskiftesaken, slik at de bare krysser den berørte veien. I etterkant av jordskiftesaken skulle parten ønske at de ytterligere hadde forsøkt å komme til enighet.

5.3.5.1. Oppsummering sak 5

Tabell 6: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 5.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
19	Bra	Dårlig til en Bra til resten	Bra
20	Verken eller	Dårlig til tre Bra til resten	Dårlig til to Bra til resten
21	Bra	Dårlig	Bra
22	Verken eller	Verken eller	Verken eller
23	Bra	Bra	Bra

I sak 5 hadde partene ulike relasjoner før jordskiftesaken. Tre parter hadde bra relasjoner til partene før jordskiftesaken. Årsaken var hovedsakelig at samarbeidet fungerte. To parter hadde verken bra eller dårlige relasjoner til partene, årsaken var at det oppstod uenigheter da en privatperson med skogbakgrunn, prøvde å fordele andelene for partene og legge frem dette i et fellesmøte.

Under forhandlingsprosessen ble relasjonene dårligere for tre parter og uforandret for to parter. Det var ulike årsaker for at relasjonene ble forandret. Eksempelvis "eksploderte" part 21 i rettsmøte, da det nyttet ikke å diskutere løsninger med tre parter, samt at enkelte parter ikke uttrykte seg likt i rettsmøtene og før jordskiftesaken. Årsaken til at relasjonene var uforandret for to av partene, skyldtes at de skilte mellom sak og person. Det at part 21 "eksploderte" i rettsmøtet, hadde ikke påvirkning på deres relasjoner til part 21.

Etter jordskiftesaken har relasjonene bedret seg for tre parter, og for to parter er de uforandret. Bakgrunnen for bedring, skyldes blant annet at de skiller mellom sak og person. Samtidig har relasjonene blitt enda bedre til enkelte parter, på grunn av egne møter, og at årsmøte og samarbeid medfører bedre samhold. Grunnen til at relasjonene er uforandret for to parter, skyldes at en av de skiller mellom sak og person, samt er bevisst på ikke å snakke om veien til tre parter. For den andre partene er grunnen at forhandlingsprosessen ga partene et utgangspunkt til å bli bedre kjent, og bruksordningen gir partene en grunn til å møtes.

5.3.6. Sak 6

Relasjonene før jordskiftesak

I sak 6 hadde alle partene dårlige relasjoner før jordskiftesaken. Part 17 og 18 fremhever at de hadde spesielt dårlig relasjon til en part (kommunen) i saken. Årsaken til at part 17 hadde dårlig relasjon til denne parten, var fordi kommunen “kjørte sitt eget løp” angående veien, uten å inkludere andre parter. Part 18 sa han hadde dårlig relasjon til kommunen, på grunn av uenigheter angående veien, eksempelvis opprustning av veien.

Part 16 hadde dårlige relasjoner til partene før jordskiftesaken. Parten trakk frem at det var kommunen og enkelte andre grunneiere, som han hadde dårlige relasjoner til. Parten beskrev at det dermed var et “tredelt miljø”. Relasjonene til kommunen skyldtes at part 16 var uenig i fremgangsmåten til kommunen angående næringsvirksomhet, eksempelvis la kommunen ut næringsareal uten å varsle naboene. Når det gjaldt de dårlige relasjonene til enkelte andre grunneiere, mente partene at det skyldtes uenigheter og “personstrider” angående gårdsdrift. Part 16 sa bakgrunnen for at partene ikke kom til enighet selv, var fordi “vranghetta hadde satt seg hos grunneierne” på grunn av kommunens fremgangsmåte.

Videre sa alle partene i sak 7 at de forsøkte å bli enig med kommunen på egenhånd før jordskiftesaken. Part 16 uttalte at selv om kommunen forsøkte å komme til enighet, ville ikke de andre partene og dermed ble det jordskiftesak. Partene kritiserte at utgangspunktet for å bli enig, var for dårlig, ettersom kommunen ikke inkluderte grunneiere tidligere i prosessen til næringsvirksomheten. Part 17 påpekte at man ikke ble enig fordi flertallet følte seg “overkjørt”. Part 18 forklarte at grunnen til at man ikke kom til enighet var “steilte fronter” mellom kommunen og de andre partene. Samtidig mener han at dersom kommunen hadde kommet med bedre og flere forslag, kunne man muligens blitt enig uten jordskifte. Part 17 “følte at kommunen brukte jordskifteretten for å fordele kostnadene”.

Det var delte meninger blant partene om de fikk informasjon fra retten om at rekvirenten kom til å kreve jordskiftesak eller om de først fikk vite om saken i form av brev fra jordskifteretten. Part 16 og 17 mente kommunen sa det i møte hvor de skulle prøve å komme til enighet. Part 18 husket ikke hvem som informerte han om at det ble jordskiftesak.

Part 18 fortalte at samarbeidet før jordskiftesaken fungerte slik oppsitterne ønsket, og det var ikke noe samarbeid.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Når det gjelder relasjonene under forhandlingsprosessen, er de uforandret, og dermed dårlige. Årsaken var at alle mente at deres negative mening om kommunen før saken, "hang igjen" under forhandlingsprosessen. Part 18 påpekte at han ble litt irritert når kommunen hevdet at andre parter i veien jobbet mot dem. Part nr. 16 fremhevet at en part løy, og at dette irriterte han, men at han ikke orket å krangle, så han var derfor "stille".

Part 16 påpekte at irritasjonen på kommunen under forhandlingsprosessen, ikke var følsomt, men "hat". De to andre partene sa at de synes det var noe følsomt under forhandlingsprosessen. Part 17 ga ikke uttrykk for hva som var følsomt, men påpeker at han prøvde å uttale seg nøytralt, "men kroppsspråket kan ha sagt noe annet". Part nr. 18 fremhevet at "når man berører økonomien" blir det følsomt.

Selv om alle partene i sak 6 syntes relasjonene var dårlige, var det likevel ingen av de som synes oppførselen og handlingene til de andre partene var dårlig.

Relasjonen etter jordskiftesaken

For part 16 er relasjonen etter jordskiftesaken fremdeles dårlig. Grunnen til dette mener parten er at relasjonene bærer preg av "forhistoriske- og nytidens problemer". I tillegg mener han kommunens oppførsel i etterkant av jordskiftesaken (uten tilknytting til saken) og underliggende forhold tilknyttet kommunen, er en årsak til dårlige relasjoner. Parten påpekte at partene ikke kom "nærmere" hverandre etter jordskiftesaken. I tillegg mener han at han skiller mellom person og sak.

Part 17 har etter jordskiftesaken dårligere relasjoner til ytterligere en part, og har dermed dårlige relasjoner til to parter. Til kommunen er relasjonen fortsatt dårlig på grunn av holdningen til kommunen før saken. Part 17 er i dag skeptisk til kommunen og litt bitter. Relasjonen til den andre parten har blitt dårlig etter saken, på grunn av utenforliggende konflikter som ikke vedrører veien.

For part 18 har relasjonene til kommunen blitt bedre etter jordskiftesaken, ettersom han nå har gode relasjoner til partene. Årsaken mener han er fordi “ting går seg til med tida”. I tillegg uttrykte parten at han var “flink til å gå videre”.

5.3.6.1. Oppsummering sak 6

Tabell 7: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 6.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
16	Dårlig	Dårlig	Dårlig
17	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til to Bra til resten
18	Dårlig til en Bra til resten	Dårlig til en Bra til resten	Bra

I sak 6 hadde alle partene dårlige relasjoner til en eller flere parter før jordskiftesaken. Alle partene hadde dårlig relasjon til kommunen som var en part i saken. Grunnen var hovedsakelig at kommunen ikke hadde inkludert partene i prosessen og det var uenigheter angående spørsmål om opprusting av vei. Samtidig hadde en av disse tre partene dårlige relasjoner til andre parter enn kommunen, på grunn av uenigheter og “personstrider” angående gårdsdrift.

Under forhandlingsprosessen hadde alle partene uforandrede relasjoner. Årsaken var at holdningen til kommunen fortsatt «hang igjen». Imidlertid syntes alle partene at oppførselen og handlingene til de andre partene var bra under forhandlingsprosessen.

Relasjonene etter forhandlingsprosessen er uforandret for en part, men endret for to parter. For en av disse partene har relasjonene bedret seg, mens for den andre har relasjonene blitt dårligere. Grunnen til bedre relasjoner er på grunn av tid og at han er “flink til å gå videre”. Bakgrunnen for at en av partene har fått dårligere relasjoner til ytterligere en part til, skyldes utenforliggende konflikter. Årsaken for at relasjonene er uforandret for en part skyldes “forhistoriske- og nytidens problemer”. Samtidig mener parten at kommunen ikke oppfører seg bra.

5.3.7. Sak 7

Relasjonene før jordskiftesaken

Alle partene i sak 7 hadde bra relasjoner til partene før jordskiftesaken, bortsett fra part 24 som hadde verken bra eller dårlig relasjon, på grunn av interessemotsetninger. Part 24 var aktiv gårdbruker, mens de andre partene i sak 7 var enten hyttefolk eller benyttet setra som fritidsbolig. Dette bød på utfordringer før jordskiftesaken. Part 27 og 29 nevnte heller ikke årsaken til at det var bra. Part 28 fremhevet at relasjonene fortsatt var bra før jordskiftesaken, selv om han hadde lite kontakt med de andre partene. Part 27 og 28 fortalte at rekvirenten hadde varslet om jordskiftesak. Part 29 uttalte seg ikke på spørsmål 8.

Part 25 og 26 som var hyttefolk i saken, syntes som nevnt relasjonene før jordskiftesaken var bra, men de nevnte ikke årsaken. Part 26 fremhevet imidlertid at det var en del grunneiere (parter) i saken som hadde problemer seg imellom. Det at grunneierne ifølge han var uenige, så han på som et problem fordi hytteeieren var avhengige av grunneieren. Hytteeieren var stort sett enige sa han. Part 25 husket ikke om rekvirenten varslet han om jordskiftesak. Derimot fortalte 26 at rekvirenten varslet han om at det var krevd jordskiftesak. I tillegg fremhevet denne parten at de hadde et infomøte før jordskiftesaken, og han mente at alle partene burde fått med seg at det ble jordskiftesak.

Part 24, 27 og 29 fortalte at de ikke forsøkte å bli enige om løsning på egenhånd. Part 29 forklarte at årsaken var bekymring for at det skulle oppstå konflikt. Han synes derfor det var mer "ryddig" å benytte jordskifteretten. I tillegg påpekte part 24 at grunnen til at de ikke forsøkte selv, var fordi han ville unngå konflikt mellom han og en annen part i saken. Part 25, 26 og 28 visste ikke om det var blitt forsøkt å komme til enighet om løsning selv. Part 26, som var hytteeier, forsto ikke behovet for jordskifte for deres del, men for grunneieren trodde han det var nødvendig.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Alle partene bortsett fra part 27 hadde bra relasjoner til partene under forhandlingsprosessen. Part 27 hadde en dårlig relasjon til en part i saken, men bra til de

resterende. Årsaken til den dårlige relasjonen var på grunn av at den ene parten var "sleip", da han visste utfallet for jordskiftesaken før han krevde den. Imidlertid påpekte part 27 at han ikke oppfattet dette før under forhandlingsprosessen, når den "sleipe" parten begynte å uttale seg angående løsning. Part 28 fremhevet at relasjonene var bra til alle parter, selv om han hadde lite kontakt. Part 28 syntes de andre oppførte seg greit under forhandlingsprosessen, men noen satte ut et rykte om han i første rettsmøtet, men parten "liker å tro at det var en misforståelse".

Part 24 sa at relasjonen under forhandlingsprosessen var bra. Parten mente årsaken var at de fikk sitte sammen og diskutere løsninger, noe som medførte større forståelse for hverandres interesser. Parten fremhevet at de i pausene, under rettsmøtene, satt sammen og drakk kaffe. Parten påpekte at han skilte mellom sak og person. Parten syntes at det under et rettsmøte ble tatt opp et følsomt spørsmål om veirett. Dette fordi spørsmålet ikke angikk han eller hele fellesskapet, men bare to andre parter. Parten sa at han da var tilbakeholden. For part 25, 26, 27, 28 og 29 var det ingen følsomme tema under forhandlingsprosessen.

Partene som syntes relasjonene under forhandlingsprosessen var bra, uttalte at oppførselen og handlingene til de andre partene var bra. Part 26 fremhevet at partene "tok seg sammen" og rettsmøtene foregikk saklig og rolig. Part 29 forklarer at oppførselen til de andre partene var som forventet, hvor en part skilte seg ut og tok kontroll. Part 27 syntes en hadde oppført seg dårlig, da han var "sleip", men de resterende hadde oppført seg bra.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Etter jordskiftesaken har alle partene i sak 7 bra relasjoner. Part 24 og 25 mener at det nå er "roligere" mellom partene, sammenlignet med hvordan det var før jordskiftesaken. Partene fremhevet derfor at relasjonene er enda bedre etter saken som følge av vedtektene i bruksordningen. Dette påpekte part 26 også. Part 25 påpekte at relasjonene har blitt enda bedre både til hyttefolket og grunneierne, fordi partene nå må samarbeide i forbindelse med veien, og dermed får de bedre kontakt. Parten sa at veilaget blant annet arrangerer dugnader med grilling, noe han mener styrker relasjonene. Part 26 fremhevet at årsmøtene bidrar til bedre relasjoner, fordi det blir mer kontakt mellom partene.

Part 27 sa at relasjonen til han som var "sleip" nå er bra, fordi saken har kommet på avstand og bruksordningen fungerer bra. Part 28 og 29 fremhevet at relasjonene var bra, men at de hadde og har lite kontakt med partene. I tillegg fortalte part 29 at saken hadde liten betydning for han.

5.3.7.1. Oppsummering sak 7

Tabell 8: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 7.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
24	Verken eller	Bra	Bra
25	Bra	Bra	Bra
26	Bra	Bra	Bra
27	Bra	Dårlig til en Bra til resten	Bra
28	Bra	Bra	Bra
29	Bra	Bra	Bra

Alle partene i sak 7 hadde bra relasjoner til partene før jordskiftesaken, bortsett fra en part som hadde verken bra eller dårlige relasjoner, på grunn av interessekonflikter. Ingen av partene fremhevet hvorfor relasjonene var bra før jordskiftesaken. En av partene som hadde bra relasjoner før saken, hadde likevel lite kontakt med partene.

Under forhandlingsprosessen hadde alle partene, bortsett fra to parter, uforandrede relasjoner. Årsaken til de uforandrede relasjonene, skyldtes hovedsakelig at partene oppførte seg bra under forhandlingsprosessen. Bakgrunnen for at relasjonene ble bedre, skyldtes at forhandlingsprosessen ga de mulighet til å snakke sammen, og dermed fikk større forståelse for hverandres interesser. I tillegg skilte denne parten mellom sak og person. Bakgrunnen for at relasjonene ble dårligere for en part, skyldes at en part var "sleip" under forhandlingsprosessen, da han visste utfallet for jordskiftesaken før han krevde den.

Etter jordskiftesakene er relasjonene for partene uforandret, bortsett fra en part som har fått bedre relasjoner. Grunnen til at relasjonene er uforandret, men har for flertallet likevel

blitt enda bedre, skyldes hovedsakelig at det har blitt "roligere" og det arrangeres flere årsmøter som følge av vedtektene i bruksordningene. Dette medfører at partene har fått mer kontakt med hverandre. To av disse partene har fortsatt lite kontakt med de andre partene.

5.3.8. Sak 8

Relasjonene før jordskiftesaken

I sak 8 var relasjonene til alle partene bra før jordskiftesaken. Part 30 fremhevet at det ikke forelå konflikter før jordskiftesaken. Videre påpekte part 32 at relasjonene var bra og de er "gode naboer", selv om han omgås lite med de andre partene. Part 31 sa relasjonene før saken var bra, blant annet fordi flere parter var i nær slekt.

Til tross for at relasjonene var bra før jordskiftesaken, sier alle partene, bortsett fra rekvirenten: part 33, at de ikke forsøkte å bli enige før jordskiftesaken. Part 31 fremhevet at han trodde det var "mye mer fred ved at jordskifteretten tok saken". Part 32 trakk frem at det ikke forelå uenigheter, og grunnen til at det ble jordskiftesak var for å få det formalisert.

Part 33 påpekte også at han ikke hadde fått snakket med alle partene, ettersom det i saken var bortimot 20 parter. Part 33 fortalte at grunnen til at han gikk til jordskiftesak, var fordi han og andre parter ikke visste hvordan andelen skulle fordeles. Part 33 påpekte at det ikke var uenigheter.

Rekvirenten i saken: part 33 fortalte at han informerte flere parter muntlig, men ikke alle før han krevde jordskiftesak. Av de han snakket med, uttalte part 33 at partene ikke hadde negativ holdning til at det ble jordskiftesak. For andre parter "dumpet det nok ned et brev i postkassa" som informerte om at det var krevd sak. Part 30 og 32 fortalte at de først fikk vite om jordskiftesaken da de fikk brev fra jordskifteretten. Imidlertid uttrykte ikke disse partene noe misnøye angående dette, og som man kan se har det heller ikke påvirket relasjonene. Part 31 fortalte at han møtte på part 33, og da sa rekvirenten (part 33) at han "hadde krevd sak eller skulle".

Når det gjelder samarbeidet uttaler part 33 at det fungerte bra før jordskiftesaken, men poenget var som nevnt å få til en fordeling av andeler. Part 31 sa at samarbeidet fungerte bra før saken også, men at han bruker veien lite. Part 30 og 32 uttalte seg ikke om hvordan samarbeidet fungerte før saken.

Relasjonene under forhandlingsprosessen

Alle partene i sak 8 beskrev at relasjonene under forhandlingsprosessen var bra. 31 mente dette skyldtes at det ikke var konflikter angående veien. I tillegg påpekte han at saken hadde liten betydning. Part 33 uttalte at han syntes det var diskusjoner, uenigheter og “utbrudd” angående fordeling av andeler, samt noen “useriøse kommentarer” fra enkelte. Dette påvirket imidlertid ikke partens relasjoner. Part 32 påpekte at han syntes det var bra at man under forhandlingsprosessen diskuterte ulike ting. Imidlertid syntes part 32, at part 31 var litt vel “pirkete”. Part 30 sa at det ikke var så mange parter som uttalte seg under forhandlingsprosessen, og at oppførselen til de andre partene var fornuftig. Ingen av partene synes det var noen følsomme tema under forhandlingsprosessen.

Relasjonene etter jordskiftesaken

Etter jordskiftesaken, beskrev alle partene at relasjonene er bra, de mente og at relasjonene var uforandret. Part 33 påpekte at han ikke krevde sak på grunn av dårlige relasjoner.

5.3.8.1 Oppsummering sak 8

Tabell 9: Egen fremstilling av partenes relasjoner før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken i sak 8.

Part	Før jordskiftesaken	Under forhandlingsprosessen	Etter jordskiftesaken
30	Bra	Bra	Bra
31	Bra	Bra	Bra
32	Bra	Bra	Bra
33	Bra	Bra	Bra

I sak 8 hadde alle partene bra relasjoner før jordskiftesaken. Noen av årsakene var at de var “gode naboer”, nær slekt og at det ikke forelå konflikter. Under forhandlingsprosessen hadde alle partene uforandrede relasjoner. Det var ulike grunner til det, for eksempel var

det ingen konflikter og forhandlingsprosessen ga partene mulighet til å diskutere og snakke samme. I tillegg var oppførselen til partene stort sett bra. Etter jordskiftesaken er relasjonene også uforandret.

5.4. Drøftelse

5.4.1. Relasjonene før jordskiftesaken

Alle partene i sak 1 og 6 hadde dårlig relasjon før saken. Grunnen for partenes dårlige relasjoner i sak 1, var uenigheter angående vedlikehold og veirett, samt dårlig oppførsel. Bakgrunnen for partene i sak 6 var hovedsakelig uenigheter angående fremgangsmåten til en part (kommunen).

Funnene viser at det forekom dårlige relasjoner i fem av sakene før jordskiftesaken. De dårlige relasjonene i sak 1, 2 og 3 skyldtes i utgangspunktet sakskonflikter, da det dreier seg om konflikter angående utskilling av tomter, veirett og ulike interesser i forbindelse med veien. Konfliktene i sak 1 og 2 utviklet seg til å bli relasjonskonflikter. Dette fordi det oppstod personlige konflikter som innebar trakassering, politianmeldelse og uthenging på sosiale medier.

Årsaken til de dårlige relasjonene i sak 6 skyldtes ulike typer konflikter. For det første var det prosesskonflikter, da alle partene uenig i fremgangsmåten til en part (kommunen), i forbindelse med utbygging av næringseiendom langs veien og opprustning av veien. For det andre hadde en av partene dårlig relasjon til kommunen, på grunn av en sakskonflikt angående valg av veitrase. I tillegg var det også "personstrider" mellom enkelte parter og andre grunneiere, blant annet på grunn av en sakskonflikt angående gårdsdrift.

I sak 4 hadde en av partene dårlig relasjon til en part. Årsaken var interesseløst motsetninger for hvordan ting skulle utføres, dermed var det en prosesskonflikt og sakskonflikt. En part i sak 4 og to parter i sak 3, sa at relasjonene før saken var verken bra eller dårlig, og årsaken var at de hadde lite kontakt med de andre partene. Dette kan ha sammenheng med at de ikke bodde ved veien.

I sak 7 var det en part som hadde verken bra eller dårlige relasjoner. Dette på grunn av interessemotsetninger, ettersom denne parten var aktiv gårdbruker, mens de andre partene eksempelvis var hyttefolk, og dermed hadde de ulike interesser. Sakskonfliktene bød på utfordringer for parten før saken. Videre hadde to av partene i sak 5 verken bra eller dårlige relasjoner. Bakgrunnen var at det oppsto uenigheter da partene prøvde å få til en andelsfordeling. Forslaget til fordeling ble ikke godtatt, fordi tre parter mente de ikke skulle være med i veien. Dette forstås som en sakskonflikt.

Sak 8 var den eneste saken hvor alle partene hadde bra relasjoner før jordskiftesaken. Bakgrunnen var at det ikke forelå konflikter og flere av partene var i nær slekt.

I sak 2, 3, 5, 6 og 8 forsøkte partene å bli enig på egenhånd. En kan se sammenheng for enkelte saker når det gjelder dårlige relasjoner og det å løse saken selv. Dette fordi nesten alle partene i sak 2, 3 og 6 hadde dårlige relasjoner før saken, og de hadde forsøkt å komme til enighet selv. Dette kan tyde på at dersom partene forsøker å komme til enighet selv, så blir relasjonene dårligere. Imidlertid har flertallet av partene i sak 5 og 8 bra relasjoner før saken, selv om de har forsøkt å komme til enighet.

5.4.2. Relasjonene under forhandlingsprosessen

For alle partene i sak 1, 3 og 4, bortsett fra en part fra hver sak, var relasjonene under forhandlingsprosessen uforandret. Det er den samme årsaken til at relasjonene har endret seg til det bedre for de tre partene fra sak 1, 3 og 4. Bakgrunnen er at forhandlingsprosessen fungerte som en arena, hvor partene fikk snakke sammen på en saklig måte. Før jordskiftesaken hadde ikke partene snakket sammen om problemene og utfordringene tilknyttet veien.

I sak 7 ble relasjonene til part 24 og 27 forandret, men for de resterende partene var relasjonene uforandret. For part 24 ble relasjonene bedret, fordi partene fikk sitte sammen og diskutere løsninger, noe som medførte større forståelse for hverandres interesser. I tillegg bidro kaffepauser tilknyttet rettsmøtene til bedre relasjoner. For part 27 ble

relasjonene dårligere, fordi han under forhandlingsprosessen ble klar over baktankene til en annen part.

I sak 5 var det delte meninger angående relasjonene. For part 19, 20 og 21 ble relasjonene dårligere under forhandlingsprosessen. For part 19 var årsakene at han mislikte oppførselen til part 21 under forhandlingene, da denne parten “eksploderte” og forlot rettsmøtet. For part 21 var årsakene at enkelte parter før rettsmøtene sa de var enig med han, men under forhandlingsprosessen uttrykket de ikke dette. Dette syntes ikke parten noe om, og dermed ble relasjonene dårligere. Det kan være enkelt for parter å si seg enig med andre parter utenfor rettsmøtene. Dette fordi det ikke nødvendigvis får konsekvenser, men når man er i retten vil påstandene være grunnlag for rettens avgjørelse. Det kan tenkes at dette er bakgrunnen for at partene ikke sa seg enig med part 21 under rettsmøtet. For part 20 ble relasjonene til tre parter dårligere under forhandlingsprosessen. Årsaken var at de tre partene dannet seg en holdning før prosessen, og det var derfor umulig å diskutere løsninger, da de ikke ville være med i bruksordningen. Det ble derfor “tjuetre parter mot tre”. Samtidig hadde de tre partene under første rettsmøte litt “aggressiv” oppførsel, noe part 20 ikke syntes noe om.

For part 22 og 23 i sak 5 var relasjonene imidlertid uforandret. Bakgrunnen for dette var at partene var bevisst på å skille mellom sak og person. Begge partene fortalte også at part 21 forlot et rettsmøte, men det påvirket imidlertid ikke relasjonene. Part 23 fremhevet at han likevel syntes det var uakseptabel oppførsel.

I sak 2, 6 og 8 var relasjonene til partene uforandret under forhandlingsprosessen. Grunnen til at relasjonene fortsatt er dårlig for part 11 i sak 2, skyldtes at den ene parten oppførte seg svært ufint mot han og relasjonskonfliktene pågikk fortsatt. Bakgrunnen for at relasjonene for part 12 i sak 2 er bra, skyldtes at han var lite berørt av saken og “kranglingen” angikk ikke han.

I sak 6 var årsaken at den dårligere relasjonene til en part (kommunen) før saken “hang igjen” under forhandlingsprosessen. Samtidig ble den dårlige relasjonen til en part forsterket, på grunn av at en annen part løy under prosessen. Her ser man igjen et eksempel

på at jordskifteretten skaper en arena, hvor partene gis mulighet til å uttale seg, men i denne saken var det ikke positivt for en part.

Alle partene i sak 8 syntes relasjonene under forhandlingsprosessen var bra og dermed uforandret. Imidlertid påpekte part 32 og 33 at det var diskusjoner, eksempelvis angående andelsfordeling. Dette viser at selv om det er diskusjoner under forhandlingsprosessen, så påvirkes ikke relasjonene.

I sak 3 og 4 var relasjonene for flertallet av partene uforandret. Part 3, 4 og 5 i sak 3, og part 14 i sak 4 sa at det var diskusjoner, men at de ikke deltok, da de var lite berørt av saken. Med bakgrunn i at partene ikke ønsker å involvere seg i diskusjoner, så oppstår det trolig heller ingen uenigheter som kan føre til dårlige relasjoner. Dette vil sannsynligvis heller ikke medfører bra relasjoner, da partene ikke oppnår mestringsfølelsen av å bli enige om noe i fellesskap. Part 13 i sak 4 sa at årsaken til at relasjonene var uforandret og fortsatt dårlig til en, skyldtes at den ene parten fortsatt ønsket å være gratispassasjer.

5.4.3. Relasjonene etter jordskiftesaken

For part 6, 7 og 10 i sak 1 er relasjonene bedret etter jordskiftesaken. Årsaken er at part 9 forholder seg til vedtektene i bruksordningen, og dermed oppfører han seg ikke "ufint" lengre. Eksempelvis har part 9 i sak 1 sluttet å ødelegge biler og plen, dermed er det færre konflikter. Dette tyder på at bruksordningen har bedret relasjonene ved å sette klare regler for partene. Selv om relasjonene for part 6 har blitt bedre, unngår parten likevel mest mulig kontakt med part 9 i dag. Det kan tyde på at de tidligere konflikter har vært så belastende, at relasjonene mellom part 6 og 9 er ødelagt. For part 9 i sak 1 er også relasjonene bedret etter jordskiftesaken. Årsaken er at de har fått vedtekter som gjør at det blir mindre "kriging". Selv om relasjonene er bedret har fortsatt ikke part 9 et "hjertelig forhold" til de andre partene. I sak 1 tyder det på at bruksordningen har bedret relasjonene for flertallet av partene ved å sette klare regler for dem.

Vi har oppfattet det slik at før jordskiftesaken uttrykte partene i sak 1 seg med handlinger, eksempelvis ved å kjøre på plen, sprute stein på biler og sette opp mur i veien. Etter

jordskiftesaken sitter vi med et inntrykk av at partene har begynt å snakke sammen. Dette tyder på at jordskiftesaken har bidratt til at partene nå uttrykker seg med ord, fremfor handlinger.

For en av partene i sak 6 og 7, samt to parter i sak 3 har relasjonene endret seg til det dårligere etter jordskiftesaken. For part 17 i sak 6 er årsaken utenforliggende konflikt som ikke berører bruksordningen eller veien. For part 27 i sak 7 er årsaken at han har fått saken på avstand og bruksordningen fungerer bra. To av årsakene til at part 1 og 2 i sak 3 har fått dårligere relasjoner etter jordskiftesaken, noe som skyldes at en part "gjemmer seg" når de møtes og en part (hyttefolket) har flyttet en bom uten tillatelse, samt en part kjører i stykker veien. Bakgrunnen for at part 2 har fått dårligere relasjon til en til, skyldes at en part i saken har sluttet å hilse fordi de var uenig under forhandlingsprosessen. Derimot har part 2 har fått bedre relasjon til part 1 etter jordskiftesaken, fordi de under forhandlingsprosessen var på "samme lag".

For tre av partene i sak 5 ble relasjonene bedret etter jordskiftesaken. For part 19 er årsaken at han skiller mellom sak og person, eksempelvis hilser han på tre parter som ikke vil delta i veilaget. Grunnen til at relasjonene har blitt enda bedre for part 21, skyldes egne møter mellom han og to parter som heller ikke ville delta i jordskiftesaken. For part 20 er relasjonene bedret fordi han etter forhandlingsprosessen, har fått en bedre relasjon til part 21. Bakgrunnen er at han skiller mellom sak og person, samt at de hilser etter endt jordskiftesak. Samtidig har relasjonen til enkelte andre parter i saken blitt enda bedre. Årsaken er at jordskiftesaken medførte bedre bekjentskap. I tillegg til at årsmøter og samarbeid i forbindelse med bruksordningen, bedrer relasjonene.

For en av partene i sak 2, 4 og 6 ble relasjonene endret til det bedre etter jordskiftesaken. For part 11 i sak 2 er årsaken at de har fått en bruksordning med vedtekter. På bakgrunn av dette har ikke den ene parten behov for å oppsøke part 11, for å krangle, slik som tidligere. For part 15 i sak 4 er grunnen at han har lite kontakt med partene etter jordskiftesaken, og dermed er relasjonene verken bra eller dårlig. Forklaringen på at relasjonene har blitt bedre for part 18 i sak 6 er på grunn av tiden.

For to av partene i sak 3 har relasjonene blitt dårligere etter forhandlingsprosessen. Årsaken er saksorienterte konflikter angående bruksordningen, da partene mener at to parter ikke respekterer vedtektene. For en av disse partene er relasjonene dårligere fordi han og en annen part var uenige under forhandlingsprosessen. Samtidig mener parten at han har fått bedre relasjon til en part som mente det samme som han under forhandlingsprosessen. Det kan derfor virke som om forhandlingsprosessen har gitt utslag for relasjonene i ettertid, både positivt og negativ.

I sak 2, 3, 4, 5, 6 og 7 er relasjonene for en eller flere parter uforandret. I sak 8 er relasjonene for alle partene uforandret. Grunnene til at relasjonene er uendret for part 22 og 23 i sak 7, skyldes at de er bevisst på å skille mellom sak og person. Part 22 påpekte at han derfor tar opp ting på årsmøtene, istedenfor ved personlig møte. For part 12 i sak 2, part 3, 4 og 5 i sak 3, samt part 14 i sak 4, er grunnen at partene er lite berørt av saken eller har lite kontakt med partene. Dermed blir heller ikke relasjonene påvirket. For part 13 i sak 4 er relasjonene uendret på grunn av utenforliggende konflikter. For part 16 i sak 6 var det "forhistoriske- og nytidens problemer" som var årsaken.

Selv om relasjonene til part 24, 25 og 26 i sak 7 er uforandret ifølge målestokken, så har de blitt enda bedre. Årsaken for part 25 og 26 (hytteeiere) er at bruksordningen i form av dugnader og årsmøter bidrar til at partene blir mer kjent med hverandre. Dette fant også Hoddevik (2012 s. 89) ut for sak Storskjær, hvor de sosiale forholdene mellom hytteeierne ble bedret etter jordskiftesaken. Dette fordi jordskifteprosessen førte til at hytteeierne ble bedre kjent og det sosiale forholdet styrket. Årlige dugnader medførte "godt samhold" i sak 7 og sak Storskjær. Det er imidlertid viktig å presisere at dette kun gjelder for to parter i våre saker, og dermed er ikke funnen representative. Bakgrunnen for at relasjonene har blitt bedre for part 24, er at det etter jordskiftesaken har blitt "roligere" mellom partene, som følge av vedtektene i bruksordningen.

6. Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?

6.1. Innledning

I dette kapittelet presenteres empiri og drøftelse tilknyttet delproblemstilling 2: *Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen?*

I underkapittel 6.2. presenteres empirien tilknyttet delproblemstilling 2 for de åtte sakene. Alle sakene vil være inndelt i fem underoverskrifter: bakgrunn og forberedelser, skifteplanforhandlinger, partene, dommeren og tid. I disse fem punktene vil vi ha hovedfokus på bakgrunnen til at det ble krevd jordskiftesak, forberedelsene til partene, hvordan skifteplanforhandlingene foregikk, hvordan dommeren behandlet partene, om partene ville gjort noe annerledes og hva partene mente angåden tidsbruken for jordskiftesaken. Videre har vi valgt å oppsummere under hver sak. I underkapittel 6.3. drøfter vi funnene i underkapittel 6.2. opp mot relevant teori og juridisk rammeverk, for å besvare delproblemstilling 2.

Vi tar utgangspunkt i å sammenligne Rognes og Sky (1999 s. 81) sine seksten meklingsteknikker, observert fra dommere i forbindelse med skifteplanforhandlinger, opp mot våre parters observasjoner av skifteplanforhandlinger. Det må påpekes at intervjuene til (Rognes og Sky 1998 s. 1) ble utført i 1997, og derfor er regler og terminologi endret. Samtidig drøftes de etiske prinsippene (Domstolsadministrasjonen 2015) i forbindelse med partenes oppfattelse av dommeren. I tillegg vil vi benytte annen relevant teori og juridisk rammeverk for å belyse delproblemstilling 2.

6.2. Empiri

6.2.1. Sak 1

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for saken var at rekvirent som var part 9 ønsket å få avklart hvem som hadde bruksrett til veien. I den sammenheng ønsket part 6 å få en bruksordning for veien. Part 9 som ønsket oppklaring i bruksrett forberedte seg ved å studere en tidligere lignende sak. Part 9 skrev også ned ting han ville si under rettsmøtene, slik at han var sikker på at det kom

frem. Part 7 og 10 forberedte seg ved å snakke med en annen part i veien. I tillegg så part 10 på gamle papirer. Part 6 og 8 gjorde ingen forberedelser.

Forhandlingsprosessen

Part 6, 7 og 9 mente at det ikke var forhandlinger i rettsmøtene. To av disse ga uttrykk for at det heller var påstand mot påstand. Part 8 mente derimot at det definitivt var forhandlinger. Han forklarte at dommeren prøvde å forhandle mellom partene, med hensyn til hvordan de skulle få best mulig standard på veien. Dette ble gjort ved at partene fikk legge frem det de mente, og deretter meklet dommeren mellom partene for å finne en løsning. Alle partene mente de hadde sagt det de ville under forhandlingsprosessen. Part 9 uttalte at han var aktiv, og at han kanskje hadde vært litt hard på labben, og "gått litt over streken" fordi han ble engasjert. Part 9 oppfattet det slik at dommeren hørte på partene, deretter utarbeidet han forslag som partene fikk uttale seg om, så bestemte dommeren seg for en løsning. Parten følte han snakket til døde ører, da han mente dommeren hadde bestemt seg for løsning før saken. I tillegg uttalte han at det ikke var "forhandlinger over bordet". Parten påpekte at det ble benyttet forhandlinger da en annen dommer fra jordskifteretten hadde forsøkt å mekle mellom partene, før jordskiftesaken. Part 9 mislikte hvordan dommeren dømte. Parten syntes like saker burde dømmes likt, og mente derfor at denne saken skulle vært behandlet noenlunde likt som en tidligere sak i området. Dette mente ikke dommeren. Parten følte heller ikke at dommeren var interessert i å få til en minnelig løsning. Part 6 sa han opplevde hele prosessen som ubehagelig og en stor belastning.

I denne saken ble det avholdt fire rettsmøter. Alle partene mente at fellesmøter var det beste, slik som det var i saken. Dette fordi alle får mulighet til å høre motargumentene til de andre partene, slik at ingen underslår opplysninger. Part 9 påpekte at parter som eventuelt ikke vil snakke i rettsmøtene, de kan sende brev etter møtene.

Partene

De fleste partene mente at alle hadde oppført seg i rettsmøtene. Part 6 sa at han følte seg anklaget av en annen part uten grunn. Part 9 ga uttrykk for at det var han mot alle de andre partene. Dette ga også de andre partene i saken uttrykk for. Part 9 syntes forholdet mellom partene i rettsmøtene var "muggent" og dårlig. Andre parter ga uttrykk for at det var noen

konflikter og diskusjoner mellom partene under rettsmøtene. Part 7 fortalte at han forholdt seg passiv fordi han ikke visste gangen i prosessen.

Dommeren

Alle partene opplevde dommeren som upartisk. Fire av partene hadde bare positive ting å si om dommeren. Det ble sagt at han var løsningsorientert, faglig flink, saklig, hyggelig og bestemt. Disse partene sa de følte seg hørt og respektert. Part 10 følte dommeren tok saken nøye, selv om det var en liten fillesak. Part 9 følte dommeren ble fornærmet da han kritiserte dommeren. Parten mente at dommeren "må tåle å høre at man er uenig". Parten følte det ble veldig konfrontasjon mellom han og dommeren, og at det derfor ikke var et "hjertelig forhold" mellom de. Partene følte dommeren var litt for arrogant, men han følte seg likevel respektert. Parten påpekte og at ingeniøren hadde gitt han noen gode råd på tomannshånd. Av de resterende partene var det en som ikke kunne huske ingeniøren, de andre mente at han ikke hadde betydning,

Tid

Sak 1 varte i ett år. Part 9 mente at saken gikk "rimelig kjapt", part 6 og 7 mente og at saken ikke tok så lang tid. De to resterende partene syntes saken tok lang tid. Part 10 påpekte at saken ble unødvendig lang fordi jordskifteretten måtte avlyse og dermed utsette et rettsmøte.

6.2.1.1. Oppsummering sak 1

Bakgrunnen for saken var uenigheter angående hvem som hadde veirett. Enkelte parter forberedte seg, og andre ikke. Flertallet av partene mente at det ikke var forhandlinger i rettsmøtene, enkelte mente heller at det var påstander mot påstander. En part mente derimot at det definitivt var forhandlinger. Alle partene sa det de mente under forhandlingsprosessen, men en av partene hadde en dårligere oppfattelse av dommeren enn de andre. Årsaken var blant annet at han mente dommeren hadde forhåndsbestemt seg for løsning. I tillegg mente han at like saker burde dømmes likt, noe dommeren var uenig. Alle partene mente derimot at dommeren var upartisk. En av partene mente ingeniøren hadde gitt han gode råd, de resterende partene kunne ikke huske ingeniøren, eller mente at han

ikke hadde betydning. Alle partene var fornøyd med at skifteplanforhandlinger benytter fellesmøter. To parter mente det var dårlig stemning under forhandlingene, på grunn av anklager og konflikter. Det var delt mellom partene når det kom til tidsbruken for jordskiftesaken.

6.2.2. Sak 2

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for saken var at rekvirenten, som var nyinnflyttet langs veien, mottok et brev fra en av de andre partene om at han ikke hadde veirett. Rekvirenten gikk derfor til jordskiftesak fordi han mente han hadde veirett. I tillegg til rettsutgreiing ble det krevd bruksordning. Part 11 som var en av rekvirenten forberedte seg ved å snakke med folk, kontakte kommunen og tidligere eier av huset de flyttet til. Part 12 gjorde ingen forberedelser.

Forhandlingsprosessen

Part 11 påpekte at han ikke tenkte det var forhandlinger, men diskusjoner. Part 12 fortalte at i første rettsmøte så var det prat mellom partene og dommeren, men de kom ikke frem til en avgjørelse, den kom i posten senere. Han nevnte så at han var en passiv part under forhandlingene, men at han syntes møtene var bra. Part 11 fortalte at han var aktiv under rettsmøtene. Han forklarte at han syntes møtene ble for personlig og tøffe, og at han satt og gråt fordi en annen part kom med "stygge kommentarer" angående utenforliggende forhold. Han uttalte at partene var de mest aktive, og han syntes dommeren lot den ene parten fremlegge for mye om forhold som ikke var av betydning for saken. Likevel påpekte han at det kanskje var av taktiske grunner fra dommerens side. Partene følte ikke at det kom noe konstruktivt ut av rettsmøtene.

Jordskiftesaken bestod av fire rettsmøter, men saken ble deretter anket. Begge partene mente at det var best med møter i fellesskap. Part 11 sa likevel at en og en kanskje kunne fungert i starten av møtet. Part 12 mente at en og en møter kunne ført til uriktige opplysninger fra partene, og at de kunne bli vanskelige å motbevise.

Partene

Begge partene mente det var mye krangling under rettsmøtene. Part 12 sa han tok avstand fra det, da kranglene ikke angikk han. Part 11 sa det var mange høylytte usiviliserte diskusjoner mellom partene. Han følte det ble lite konstruktivt, da gamle ting ble trukket frem. Han uttalte at samarbeidet mellom partene var dårlig under prosessen. Likevel påpekte han at enkelte parter oppførte seg. Han sa og at han selv sikkert kunne spart seg for noe av det han sa. Når det kommer til ingeniøren så husket ikke den ene parten ingeniøren, mens den andre parten sa ingeniøren ikke hadde betydning.

Dommeren

Begge partene følte dommeren var jordnær. Part 11 følte seg hørt og respektert. Når han begynte å gråte så følte han og at han fikk medlidenhet av dommeren, i tillegg så snakket dommeren til parten som snakket stygt. Parten mente dommeren var flink til å roe ned de høylytte diskusjonene.

Tid

Sak 2 tok i overkant av fem måneder. Begge partene syntes saken tok lang tid, men påpekte at det var medregnet ankesaken. Part 12 uttalte at det var fordi han følte seg så lite berørt, at han følte omfanget av saken ble litt stort.

6.2.2.1. Oppsummering sak 2

Bakgrunnen for saken var uenigheter angående hvem som hadde veirett. En av partene forberedte seg ved å kontakte, kommunen og tidligere eier av eiendommen, samt andre personer. En av partene hadde ikke tenkt at det var forhandlinger under forhandlingsprosessen, men diskusjoner. Den andre parten mente det var prat mellom partene og dommeren. Den ene parten var aktiv, og den andre passiv. Begge partene mente at det var mye krangling under rettsmøtene. Den aktive parten påpekte at rettsmøtene ble for personlig og tøffe, og at han derfor satt og gråt. Begge partene var fornøyd med å ha rettsmøtene i fellesskap. Ingeniøren hadde ikke betydning for noen av partene. Begge partene mente saken tok lang tid, men det var inkludert ankesaken.

6.2.3. Sak 3

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for saken var at det oppstod uenigheter angående om en part var medeier i veien eller om han hadde bruksrett. Rekvirenten krevde derfor jordskiftesak etter jordskifteloven av 1979 § 2 første ledd bokstav c og e. Ingen av partene i saken gjorde forberedelser. Part 5 uttalte at grunnen var at han ikke følte seg så berørt. Part 4 gjorde det ikke fordi han ikke visste hva han gikk til

Forhandlingsprosessen

Part 1 og 5 mente at det ikke hadde vært forhandlinger under rettsmøtene. Part 1 mente det var påstand mot påstand. Alle partene mente at det første rettsmøtet var rettferdig og bra. Her ga partene uttrykk for at de fikk mulighet til å uttale seg, før dommeren kom med sine synspunkt. Etter det første rettsmøte mente tre av partene at møtene ble urettferdige fordi en part ansatte advokat. Part 2 fortalte at forslag han la frem i de senere rettsmøtene, ble avfeid av dommeren med en "syltynn" begrunnelse. Han følte dommeren hadde bestemt seg for løsning når advokaten ble delaktig. Part 1 mente dommeren og advokaten styrte møtene.

Part 2, 4 og 5 mente at informasjon og veiledning kunne vært bedre. Eksempelvis savnet part 2 at dommeren fortalte at det var mulig å ha advokat. Partene trodde og at det skulle bli holdt et rettsmøte til før endelig avgjørelse ble tatt. Part 4 skulle gjerne hatt mer informasjon og veiledning, ettersom dette var hans først sak for jordskifteretten. Både part 1 og 2 angrer på at de ikke hadde advokat i saken.

Sak 3 bestod av ett saksforberedende møte og deretter fire rettsmøter. Alle partene mente at møter i fellesskap, som det var i saken, var det beste. Bakgrunnen for dette var at de da kunne høre hva de andre partene mente. Part 5 syntes likevel det muligens kunne vært en fordel med en og en møter i starten av prosessen, slik at partene ble trygge. Part 2 mente fellesmøter var best, men at det og førte til mer uvennskap i ettertid. Part 1, 2 og 4 savnet en befaring i saken.

Partene

Alle partene trakk frem at det var høyt konfliktnivå mellom partene under forhandlingsprosessen, enkelte påpekte og at det var splittelser mellom partene. Møtene var preget av sinne, munnhoggeri og usakligheter. Part 4 påpekte at han syntes det var "pinlig" å betrakte enkelte andre parter. Part 1, 2 og 5 mente at en part ga uriktige opplysninger under prosessen. De fleste partene fikk sagt det de ønsket under møtene. Part 2 turte ikke å si så mye. Bakgrunnen for dette var at advokaten tok styringen sammen med dommeren, slik at andre parter ikke kom til. I tillegg hadde han stor respekt for advokaten. Part 1 nevnte at det var mange som ikke møtte på møtene. Han mente bakgrunnen var frykt for å bli upopulær.

Dommeren

Part 1, 2 og 4 syntes dommeren tok partiet til advokaten i saken, og mente derfor at han var partisk. Disse følte seg derfor ikke hørt. Part 2 mente at dommeren hadde hatt befaring med en part alene. Part 4 uttrykte at han ikke følte dommeren gjorde det som var best for fellesskapet. Part 1 følte at dommeren satt på informasjon om de andre partene, som han ikke ville dele med alle partene. Part 3 derimot syntes dommeren var lyttende og engasjert, og han mente han ble behandlet med respekt. Part 5 hadde ingen formening om dommeren.

Tid

Saken tok ti måneder. Ingen av partene hadde noe negativt å si om tiden. To parter påpekte at de ikke visste hva de skulle svare, siden de ikke ante hvor lang tid en sak tar. En annen part husket ikke.

6.2.3.1. Oppsummering sak 3

Bakgrunnen for saken var uenigheter om en part var medier eller hadde bruksrett. Ingen av partene forberedte seg. Enkelte parter mente det ikke hadde vært forhandlinger under rettsmøtene, en av disse mente det var påstander mot påstander. Alle partene mente konfliktnivået var høyt under forhandlingsprosessen. Enkelte parter mente og at andre parter hadde gitt uriktige opplysninger. Alle partene var fornøyd med det første rettsmøtet, men i møtene etter mente enkelte at dommeren tok parti med en advokat. Alle partene var fornøyd med fellesmøtene i rettsmøtene. En part mente dommeren hadde hatt befaring

med en part alene, og flere påpekte at de savnet befaringsbefaring. Ingen av partene hadde noe negativt å si om tidsbruken for saken.

6.2.4. Sak 4

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for saken var at rekvirenten ikke ville fortsette å ha ansvar for alt vedlikehold, slik som tidligere eier av hans eiendom hadde hatt. Ingen av partene i saken gjorde forberedelser i forbindelse med jordskiftesaken.

Forhandlingsprosessen

Sak 4 hadde to rettsmøter som ble arrangert som fellesmøter. Alle partene mente det var best å ha møtene i fellesskap. Part 15 påpekte at dersom man ikke forklarer seg i plenum, kan man fort bli subjektiv, og da kan man risikere at "begge stod stille i kollisjonsøyeblikket". Part 14 fremhevet at saken var enkel og at det derfor var greit med møter i fellesskap. Part 15 ga en god forklaring for forhandlingsprosessen. Først åpnet rettsmøtet med at rekvirenten forklarte bakgrunnen for saken, deretter sa dommeren litt om jordskifteretten og hvordan de jobber. Videre fikk alle partene legge frem sitt syn på saken, slik at dommeren fikk et "klart bilde" av saken. Dommeren stilte så spørsmål for å klargjøre enkelte forhold. Partene uttrykte at informasjon og veiledning var bra. Part 13 påpekte at det ikke var forhandlinger, men et rettsmøte, hvor alle prosederte og kom med argumenter. Først opplyste han dommeren om saken, og deretter kom motparten med motargumenter. Alle partene syntes forhandlingsprosessen hadde vært grei.

Partene

Alle partene uttalte at de sa det de ville under forhandlingsprosessen, og at motpartene hadde oppført seg bra. De fremhevet og at en part hadde surmult, men at det ikke hadde stor betydning. Part 15 påpekte at han ikke opplevde "ubehag" under prosessen ettersom de andre partene oppførte seg "eksemplarisk". Part 14 fortalte at han var passiv under prosessen, og de to andre partene sa de var aktive. Part 13 uttalte at de andre partene var passive, og at han ikke likte passivitet. Han synes det er best å tale dersom man har noe på

hjertet, selv om det kan føre til uvennskap om man er for klar i sin tale. I tillegg mente han det var viktig å lytte til de andre partene.

Dommeren

Alle partene mente at dommeren hadde vært nøytral og behandlet alle partene likt. To av partene påpekte at dommere virket *"ung og fersk"*. Part 15 uttalte at dommeren ikke hadde *"oppført seg med naturlig autoritet, slik som eldre dommere"*. Likevel påpekte han at dommerne ikke var *"amatør"* og at han følte seg respektert og hørt. Part 13 mente dommeren var selvsikker og arrogant, på en positiv måte, og derfor hadde han respekt for dommeren. Han fremhevet at en dommer *"skal være hard i blikket og ikke vifte for mye med blikket"*. Alle partene hadde tillit til at dommeren skulle få til en bra løsning.

Tid

Saken tok fire måneder og ingen av partene syntes dette var lang tid. Part 13 trakk frem at saken var effektiv.

6.2.4.1. Oppsummering sak 4

Bakgrunnen for saken var at rekvirenten ikke ville fortsette å ha ansvaret for vedlikehold, slik som tidligere eier av hans eiendom hadde hatt. Ingen av partene gjorde forberedelser. Alle mente møter i fellesskap var best. Alle partene mente dommeren hadde vært nøytral og behandlet partene likt. Enkelte påpekte samtidig at dommeren hadde virket fersk, uten at dette virket negativt. Alle partene hadde tillit til at dommeren skulle få til en bra løsning. Ingen av partene mente at jordskiftesaken hadde tatt lang tid.

6.2.5. Sak 5

Bakgrunn og forberedelser

Saken gjaldt krav om bruksordning og bakgrunnen for saken var at veien ikke hadde organisert vedlikehold. Han som tidligere hadde stått for vedlikehold hadde gått bort. Veien var derfor i dårlig forfatning og det var behov for opprustning. Både renovasjonsfirmaet, posten og hjemmetjenesten i kommunen krevde oppgradering av veien, dersom de skulle fortsette med sine tjenester. I den forbindelse ble det etablert et styre, for å forsøke å lage

en fordelingsnøkkel, men partene ble ikke enig. Styret besluttet derfor å gå til jordskifteretten.

Av de fem partene i veien, var det to part er som forberedte seg. Part 20 leste dokumenter og innhentet informasjon om veien og tilknytningen til andre parter. Part 21 studerte vegloven og tidligere lignende jordskiftesaker. Part 23 sa han ikke gjorde forberedelser fordi han ikke visste hvilke forberedelser han skulle gjort. Dette var partens første jordskiftesak.

Forhandlingsprosessen

Flere parter ga uttrykk for at under forhandlingsprosessen fikk partene presenterte sine interesser for dommeren, før de deretter diskutere sammen. Part 19 påpekte at dommeren "grep inn" dersom en part gikk over streken, eller hvis det gikk "tregt". Part 22 sa at etter dommeren hadde lyttet, så begrunnet ikke dommeren hvorfor han ikke var enig enkelte løsninger. Parten sa og at dommeren hadde uttalt at "det er nå dere har mulighet til å påvirke løsningen, etter saken vil det være for sent". Part 20 mente dommeren la frem hvilke alternativer som var mulig. Tre av partene trakk frem at de fikk bra informasjon og veiledning. Part 21 syntes derimot at prosessen var dårlig. Han følte at alt han la frem ble oppfattet negativt, og mente han ble avfeid uten begrunnelse. I tillegg syntes han dommeren virket sint på løsningene han foreslo. Han mente dommeren hadde dannet seg en mening sammen med enkelte parter i forkant av prosessen, og følte derfor at dommeren var betalt.

Sak 5 hadde tre rettsmøter og et avsluttende rettsmøte. Fire av partene i saken mente at fellesmøtene de hadde var bra. Part 22 sa han hadde vært mistenksom dersom dommeren skulle snakket med partene en og en. Part 23 syntes det var viktig å ha muligheten til å diskutere og finne bra løsninger sammen. Part 20 påpekte at dommeren hadde tilbudt tre parter i saken å ha møte med han alene, men at partene hadde takket nei. Part 21 hadde ingen formening om hvilken møteform han foretrakk.

Fire av partene uttrykket at forhandlingsprosessen var bra. Enkelte parter mente at prosessen var ryddig og at den ikke kunne vært annerledes. Part 19 og 22 savnet likevel en begrunnelse på hvorfor jordskifteretten benytter et nytt system i forhold til beregning av

tømmeravgift. Med det nye systemet må han betale årlig, mens tidligere bare når han tok ut tømmer. Part 21 syntes prosessen var dårlig. Han angrer på at han ikke hadde advokat og vil i utgangspunktet ha ny sak. Han har sendt brev til jordskifteretten angående dette for tre-fire måneder siden, men ikke fått svar. Han uttalte at i neste jordskiftesak så kommer han til å stille med advokat. Parten føler i dag at han fortsatt ikke har fått en god begrunnelse på hvorfor han måtte være med i veien, da han selv mener han ikke bruker den.

Partene

Alle partene i saken uttalte at de var aktive under forhandlingsprosessen. Flertallet av partene nevnte så at de andre partene i saken var passive. Part 21 og 22 mente bakgrunnen for dette var at andre parter ikke turte å si hva de mente. Part 21 skulle ønske at partene hadde sagt seg enig med han i rettsmøtene, slik som de gjorde utenfor rettsmøtene. Part 20 uttalte at tre parter hadde dannet seg en holdning før rettsmøtene, slik at det ble et skille mellom de tre partene og de resterende partene. Alle partene nevnte så at en part 21 hadde forlatt rettsmøtet, parten som forlot møtet fortalte at bakgrunnen var at han var "irritert og frustrert" fordi han ikke følte seg hørt. Part 20 sa at tre parter hadde jugd i rettsmøtene, og at han gjorde retten oppmerksom på det. Part 23 uttalte at en part unnlot å opplyse om en skogeiendom han hadde, og at parten derfor måtte si ifra.

Dommeren

Fire av partene oppfattet dommeren som upartisk. Part 19 ga likevel uttrykk for at det er irriterende at dommeren "alltid finner en midt i løsning" slik at begge parter er "passe misfornøyd". Han skulle ønske dommeren valgte en side. Parten sa at når dommeren først hadde bestemt seg etter første rettsmøte, så var det umulig å bli hørt. Part 22 og 23 mente dommerne var aktiv for å få til en god løsning. Part 22 påpekte at dommeren uttalte hva som var best for alle parter. Part 20 sa og at dommeren hadde kommet med forslag. Videre syntes han dommeren var raus og tålmodig, og han følte dommeren var på hans parti. Part 23 sa at dommeren hadde overført en trygg følelse, slik at han turte å uttale seg. Han følte seg derfor forstått og hørt. Part 21 mente dommeren var partisk, arrogant og styrende. Partene syntes han ble behandlet respektløst. Part 20 syntes dommeren skulle opplyst om hvilken selskapsform veilaget burde benytte. Dette fordi partene i ettertid måtte endre selskapsform, og det kostet ifølge part 20 kr 60 000 og tok tre år.

Part 19 mente ingeniøren ikke hadde stor betydning for utforming av saken, men betydning i det praktiske, eksempelvis for praktiske løsninger av oppdeling av andeler og betaling utfra bonitet. For part 22 hadde dommeren ingen betydning. Han påpekte at det virket som ingeniøren var med som dommerens assistens og protokollfører. De resterende partene visste ikke hvem ingeniøren var.

Part 19 syntes det var positivt med meddommere. Bakgrunnen var at saken ble sett fra flere vinkler, da det var personer med skog- og landbrukserfaring. Han synes det er viktig at ikke en person sitter med hele makten.

Tid

Saken tok åtte måneder, og ingen parter syntes den tok lang tid. Den ene rekvirenten påpekte at det tok lang tid fra de krevde sak til saken ble tatt opp, fordi jordskifteretten hadde glemt saken. Likevel syntes han det gikk raskt etter det. To av partene påpekte at tiden i rettsmøtene var nødvendig for å få gjort en grundig undersøkelse. Derimot ønsket part 21 at det hadde blitt benyttet mer tid i møtene slik at alle parter hadde fått uttalt seg.

6.2.5.1. Oppsummering sak 5

Bakgrunnen for saken var at det ikke var organisert vedlikehold for veien, og at han som tidligere hadde tatt seg av vedlikeholdet hadde gått bort. Enkelte parter forberedte seg ved å innhente informasjon om veien, lese tidligere jordskiftesaker og studere vegloven. Nesten alle partene mente at fellesmøter var best, og at forhandlingsprosessen hadde vært bra. En part mente at prosessen var dårlig. Denne parten mente dommeren behandlet han respektløst, i tillegg til å være partisk og styrende. En annen part mente at dommeren bestemt seg for løsning etter første rettsmøte, og at det var umulig å bli hørt etter det. Flertallet av partene var fornøyd med dommeren. Enkelte parter savnet begrunnelse på hvorfor jordskifteretten benytter et nytt system i forhold til beregning av tømmeravgift. En part mente ingeniøren hadde hatt betydning angående oppdeling av andeler og betaling utfra bonitet. De resterende partene mente at ingeniøren ikke hadde hatt betydning. Ingen av partene mente saken tok lang tid.

6.2.6. Sak 6

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for saken var at kommunen ønsket å satse på pelsdyroppdrett, og i forbindelse med dette ble det foretatt et makebytte mellom kommunen og en annen grunneier, slik at kommunen fikk eiendom langs veien i sak 6. Deretter oppstod det problemer angående andelsfordeling og vedlikehold mellom partene i veien, og kommunen innkalte til møte. Dette uten nytte, da interessemotsetningen mellom partene i veien var for store. Dermed krevde kommunen jordskiftesak etter jskl. av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Part 18 var den eneste som forberedte seg til saken, ved å beregne andeler, se på gamle dokumenter og prate med naboer.

Forhandlingsprosessen

Part 18 sa at under rettsmøtene fikk alle partene legge frem sine synspunkter, før jordskiftedommeren kom med et forslag. Deretter ble forslaget justert "hit og dit". Parten savnet en plan på hvordan prosessen skulle foregå og fortløpende oppsummering underveis. Part 16 fortalte at dommeren "dro tråder" og pratet tydelig, samtidig som han ikke fremstod som en "aktiv leder" eller ga tilbakemeldinger angående hva han tenkte. Part 16 fortalte videre at partene fikk legge frem løsninger og diskutere seg imellom. Deretter påpekte part 16 påpekte at dommeren ikke uttalte seg om hans løsninger, de ble bare avfeide mens dommeren "gliste håvende".

Sak 6 hadde først et inkamnasjonsmøte, deretter to rettsmøter før saken ble avsluttet med avslutningsmøte. To av partene i saken syntes en og en møter kunne vært bra. Dette fordi dommeren lettere kunne fått klartekst i hva partene ønsket, og mer informasjon kunne kommet frem. I tillegg mente den ene parten at partene muligens hadde turt og si mer. Han fortalte at han følte seg som "underdog" siden kommunen var så "drilla". Part 16 mente fellesmøter var best. Dette fordi han trodde fremdriften ville vært lav med en og en møter. Parten påpekte så at han kunne tenkt seg befaring før første rettsmøte, slik at alle hadde oversikt over hva de snakket om. I tillegg tror han meddommerne hadde hengt med bedre da.

Partene i saken syntes ikke forhandlingsprosessen var bra. Part 17 og 18 påpekte at det ikke var forhandlinger, og part 16 opplevde ikke dommeren som en forhandler. Han påpekte at han savnet en dommer som var fornuftig og lyttende, og at han følte dommeren i saken bare satt og lyttet fordi han måtte. Alle partene var enig om at dommeren hadde bestemt seg for løsning tidlig i prosessen, og at den ikke lot seg justere "noe særlig". Part 18 følte han fikk løsningen "tvunget nedover hodet".

Partene

Under forhandlingene sa part 16 og 18 at det var delt mellom partene. Part 18 mente årsaken var at enkelte ikke ville være med å betale for opprustning av veien, mens andre var avhengige av veien og kommunen. Part 16 uttrykte at en motpart ga uriktige opplysninger angående kjøreturer per dag. Dommeren trodde midlertidig på parten og la opplysningene til grunn i fordelingsnøkkelen. Part 16 kommenterte ikke de uriktige opplysningene, men angret på det i dag, da det irriterer med tanke på rettferdighet. Parten uttalte at bortsett fra dette, så var det et "saklig nivå" på forsamlingen. Han fremhevet at folk "brukket hodet, og skilte på sak og person".

Under forhandlingsprosessen uttalte part 16 at han var aktiv, mens part 17 og 18 sa de verken var passive eller aktive. Part 17 fortalte at de andre partene var passive under forhandlingene. Han trodde årsaken var at partene hadde gitt opp, siden dommeren ga uttrykk for at han allerede hadde bestemt seg. Part 18 mente at det var veldig variert blant partene når det kom til hvor aktive de var i rettsmøtene. Videre følte han at det var de aktive partene som ble hørt.

Dommeren

Alle partene mente at dommeren i saken var partisk og tok partiet til kommunen. Part 17 uttalte at "dommeren var den tolvte spilleren på laget til kommunen". Part 16 og 17 mente at dommeren hadde bestemt seg for hva han mente om saken, og det var å formalisere det kommunene hadde fremmet. Alle partene mente forslagene deres ble avfeid uten begrunnelse. Part 18 var usikker på om dommeren respekterte han, og han mente dommeren var arrogant. Part 17 følte seg ikke hørt eller respektert av dommeren. Bakgrunnen for dette var blant annet manglende begrunnelse fra dommerens side, på ting

han ikke var enig i. Part 16 var usikker på om dommeren respekterte han. Part 16 og 17 fortalte at dommeren ville gi kommunen (som part i saken) en mindre andel, ettersom kostnaden av en slik sak kunne gå utover eldreomsorgen i kommunen. Dette syntes partene var useriøst. Alle partene mente at ingeniøren ikke hadde hatt betydning.

Tid

Sak 6 tok ett år og tre måneder før den var ferdig. Partene syntes tiden for hele prosessen var bra, men to parter påpekte tidsbruken i rettsmøtene. Part 17 skulle ønske de hadde brukt litt lenger tid i rettsmøtene til å vurdere andre løsninger. Part 18 derimot mente rettsmøtene var lange, siden han følte seg som en liten part.

6.2.6.1. Oppsummering av sak 6

Bakgrunnen for saken var at det oppstod problemer angående andelsfordeling og vedlikehold, i forbindelse med nyetablering av en næringseiendom ved veien. En part forberedte seg ved å beregne andeler, se på gamle dokumenter og prate med naboer. To av partene syntes møter enkeltvis kunne vært lurt for at dommeren skulle fått klart for seg hva partene ønsket. En part påpekte og at partene da muligens hadde turt å si mer. Han selv følte seg som en "underdog" i forhold til kommunen. Ingen av partene syntes forhandlingsprosessen var bra. To av partene mente at det ikke hadde vært forhandlinger, og en part opplevde ikke dommeren som en forhandler. En part mente at en motpart hadde gitt uriktige opplysninger under forhandlingsprosessen. Alle partene mente at dommeren hadde bestemt seg for løsning før jordskiftesaken. De mente og at dommeren hadde vært partisk og at han hadde avfeid forslagene deres uten begrunnelse. To av partene mente og at dommeren hadde vært usaklig. Partene syntes tiden for hele prosessen var bra.

6.2.7. Sak 7

Bakgrunn og forberedelser

Saken omhandlet bruksordning for vei og avklaring av veiretter. Bakgrunnen for bruksordningen var at det ble etablert en ny vei, og partene ønsket en ordning for den. I denne saken var det ingen som forberedte seg til bruksordningsdelen av saken, men part 24 forberedte seg angående avklaring av veirett. Tre andre parter hadde ikke erfaring med

jordskifteretten fra tidligere, og part 27 sa han ikke forberedte seg fordi han ikke hadde erfaring.

Forhandlingsprosessen

Part 27 og 28 oppfattet ikke at det var forhandlinger i forhandlingsprosessen. Part 24 ga og en god beskrivelse av hvordan forhandlingsprosessen i saken foregikk. Først hadde jordskiftedommeren "tatt flere runder rundt bordet" slik at alle fikk utale seg og gitt oversikt over sin posisjon. Deretter ble det diskusjon i plenum, hvor parten følte dommeren lot partene diskutere. Videre begynte dommeren å gi inntrykk for hva han mente, uten å si det direkte, men partene skjønnte det. Da partene merket at dommeren helte mot en retning, så gikk partene i den retning og prøvde å tilpasse løsningen for seg. Tilslutt kom dommeren med en løsning. Denne ble deretter sendt i posten slik at han og de andre partene kunne komme med innspill.

Under forhandlingsprosessen oppstod det en familiesak mellom to parter. Part 24 og 25 syntes det var ubehagelig å måtte være tilstede når den saken ble diskutert mellom de to partene. De var derfor tilbakeholdne når den ble tatt opp. Part 25, som var hytteeier, følte det var grunneierne som var viktige og stod i sentrum, og at han som hytteeier var en tilskuer i bakgrunnen. Den andre hytteeieren, part 26, følte han ikke hadde noe med saken å gjøre, og at spenningen var mellom grunneierne. Part 28 hørte et rykte om seg selv etter første rettsmøte, hvor han ikke deltok, men parten liker å tro at det var en misforståelse. Både part 24 og 26 fortalte at de passet på hva de sa under rettsmøtene. Part 24 sa og at han kanskje kunne spart seg for noe av det han sa i møtene.

I denne saken ble det holdt saksforberedende møte og deretter ble det avholdt fire rettsmøter. Møtene var felles, men part 25 påpekte at enkelte andre parter måtte ut på gangen å diskutere mellom seg, men det hadde ikke betydning for han. Part 25 og 26 ønsket en og en møter med dommeren innledningsvis. Part 26 mente det kunne ført til mindre konflikter, da man kanskje er mer forsiktig og nøytral, i motsetning til fellesmøter hvor partene sjeldent holdt seg objektive. Part 24, 28 og 29 mente samlet var best, men at en og en kunne vært lurt i spesielle tilfeller. Part 24 og 29 trakk særlig frem et familieproblem som oppstod mellom to parter under saken. Dette mente de dommeren burde behandlet med de

partene alene. Part 27 og 28 som opplevde familieproblemet, syntes ikke det var følsomt eller noe problem. Part 27 syntes en og en møter hadde vært best, nå etter saken.

Alle partene oppfattet forhandlingsprosessen som bra. Part 25 og 27 var litt misfornøyd med begrunnelsen angående veiretten i rettsmøtene.

Partene

Under forhandlingsprosessen uttalte fem av partene at de hadde vært passive. Part 24 uttalte at han var aktiv, men at han passet på hva han sa i rettsmøtene. Partene i saken mente at det hadde vært lite konflikter under forhandlingsprosessen. Part 24 påpekte at det var en "nerve" mellom han som drev med dyr og alle de andre partene som ikke drev med dyr. Han mente og at konfliktnivået i saken var høyt med en gang, men at det gikk ned når dommeren fikk orientert seg.

Dommeren

Fem av partene oppfattet dommeren som nøytral. Part 25 ga ikke uttrykk for at dommeren var partisk, men han sa han følte seg som "luft" for dommeren. Parten påpekte likevel at han hadde fått anledning til å ytre seg. Part 26 sa at dommeren styrte og at det dommeren foreslo, stort sett ble lagt til grunn. Likevel skulle han ønske at dommeren var mer bestemt på avsluttende befarings. Partene påpekte at alle partene egentlig ble enig, men dette kommer ikke frem av rettsboka. Part 27 opplevde dommeren som arrogant, og det var dommeren som styrte og kom med forslag. På bakgrunn av dette mente han at det ikke var "vits å prøve på noe". Part 29 syntes og dommeren styrte og var sjef, men profesjonell. Part 24 påpekte at dommeren var bevisst på å ikke kjøre med partene til befarings, i tillegg satt han alltid og spiste med alle partene samlet. Part 28 uttalte at dommeren var jordnær og aktiv i å få saken ut av verden. Han fikk også inntrykk av at dommeren ville skape en bruksordning som ikke førte til konflikter i fremtiden. Part 24 og 26 følte seg hørt av dommeren. Ingeniøren hadde ingen betydning for noen av partene. Part 24 uttalte at ingeniøren var med som samtalepartner for dommeren. En annen part visste ikke hvem ingeniøren var.

Tid

Hele saken tok ett år og fem måneder. Alle partene bortsett fra part 25 syntes jordskiftesaken tok lang tid, men enkelte hadde mer forståelse enn andre. Part 24 påpekte at tiden var lang, men at det er nødvendig for å få til gode løsninger. Partene viste også forståelse for at jordskifteretten har mange saker. Part 26 og 27, som var hytteeiere, syntes saken var lang i forhold til hvor berørt de var. En av disse påpekte at han trodde hytteeierne møtte mest av nysgjerrighet og ikke av egen interesse. Part 29 syntes det tok lang tid, fordi det kom opp noe han syntes var unødvendig, da det ikke angikk veilaget, men bare to parter. Part 28 trakk frem at det var et problem å få tid når man hadde jobb. Videre sa han at enkelte parter gjerne vil at saken skal vare evig, særlig pensjonister.

6.2.7.1. Oppsummering sak 7

Bakgrunnen for saken var nyetablering av vei og dermed var det behov for en bruksordning og avklaring av veiretter. Ingen av partene gjorde forberedelser i forbindelse med bruksordningssaken. To av partene oppfattet ikke at det var forhandlinger, men alle partene oppfattet forhandlingsprosessen som bra. Enkelte parter trakk likevel frem at det hadde vært ubehagelig å være tilstede når en familiesak mellom to parter hadde blitt tatt opp under forhandlingene. Alle partene mente at det hadde vært lite konflikter under forhandlingsprosessen. To av partene mente en og en møter kunne vært lurt, da det kunne ført til mindre konflikt. Tre andre parter trakk frem at en og en kunne vært fornuftig i spesielle tilfeller, men at de foretok fellesmøter. Ingen av partene mente at dommeren hadde vært partisk. En part mente videre at dommerne hadde vært bestemt og styrende, slik at det ikke var vits å komme med forslag. Ingeniøren hadde ingen betydning for noen av partene i saken. Flertallet av partene mente at saken hadde tatt lang tid.

6.2.8. Sak 8

Bakgrunn og forberedelser

Bakgrunnen for sak 8 var at referenten ønsket et veilag for veien, og han krevde i den sammenheng bruksordning for vei. Av de fire partene i sak 8 var det bare rekvirenten: part 33 som uttalte at han hadde gjort forberedelser. De andre partene i sak 8 uttalte at de ikke behov for å forberede seg. Part 33 påpekte at de andre partene ville at han skulle finne frem opplysninger for dem også. Part 31 som ikke hadde forberedt seg, sa at han gjerne skulle

visst hvordan dommeren vurderer vedtekter og andeler, og hvordan og når han kunne påvirket jordskiftedommeren i sin avgjørelse. Parten uttalte han kanskje hadde funnet frem annen dokumentasjon hvis dommeren hadde sagt at det kunne hatt betydning for avgjørelsen.

Forhandlingsprosessen

Part 31 mente at retten skulle gitt mer informasjon i startfasen, og at det hadde vært lettere dersom man fikk informasjonen muntlig og ikke skriftlig. Part 32 og 33 syntes derimot informasjonen de fikk var tilstrekkelig. Part 33 påpekte særlig at informasjonen om saksgangen var bra, men han savnet forslag til løsning fra retten i tillegg til tilbakemeldinger under rettsmøtene.

Part 33 forklarte at enkelte parter under forhandlingsprosessen ga mangelfulle opplysninger, eksempelvis opplyste ikke enkelte part om at de hadde skog, fordi de ikke benyttet den. Part 33 fortalte at dommeren hadde understreket at slike opplysninger ikke var tillatt å holde tilbake. Parten fortalte at dommeren ble irritert over tilbakeholdenheten, da han måtte bruke ekstra tid for å få oppklart faktiske forhold. Det var tilslutt part 33 som måtte informere dommeren om hva de andre partene eide, men han følte ikke de andre partene ble sur på han.

I denne saken ble det avholdt ett saksforberedende rettsmøte, og deretter et rettsmøte. Alle møtene var fellesmøter med alle partene og alle partene syntes fellesmøter var bra, og at en og en møter ikke hadde vært nødvendig, da alle fikk sagt sitt.

Partene i saken var fornøyd med hvordan forhandlingsprosessen hadde vært. Part 30 uttalte at forhandlingsprosessen var grundig og at dommeren ikke kunne gjort noe annerledes. Likevel hadde part 33 etter saken, kontaktet advokat og vurdert å anke. Bakgrunnen for dette var at han var mindre fornøyd med prosentandelene. Han syntes dommeren fulgte programmet "Vegkost" til "punkt og prikke", og skulle gjerne sett at dommeren hadde benyttet mer skjønn. Parten uttrykte at ingeniøren var mer interessert i å benytte skjønn. Part 33 savnet og en begrunnelse på hvorfor retten nå beregnet en årlig tømmeravgift og ikke bare når man tar ut tømmer.

Partene

Tre av partene i denne saken mente de var aktive under forhandlingsprosessen. Samtidig mente de at de andre partene hadde vært passive. Part 30 uttalte at han trodde partene var tilbakeholdne fordi de ønsket å se hvilke forslag jordskifteretten fremla, før partene selv uttalte seg. Part 31 og 33 sa at de hadde forsøkt å komme med forslag til løsning under rettsmøtene, men mente de ble avfeid uten å få en begrunnelse av retten.

Dommeren

Alle partene syntes dommeren var nøytral. Part 30, 31 og 32 mente dommeren var aktiv i forsøket på å finne frem til en løsning. Part 30 og 32 fremhevet at det var dommeren som pratet og la frem forslag. Part 33 derimot savnet at det ble lagt frem forslag til andeler i rettsmøte, og han reagerte på at første forslag til andeler kom i posten, etter det første og eneste rettsmøtet. Part 33 skulle og ønske at de hadde hatt et rettsmøte til for å diskutere forslaget han foreslo. Parten reagerte på at det bare var mulig å komme med skriftlig merknad. Part 31 syntes dommeren var ufølsom. Part 30 var fornøyd med dommeren da han følte seg behandlet med respekt i tillegg til at han fikk ytret sine meninger. Part 32 følte dommeren var rettferdig og behandlet alle partene likt. Likevel følte han at dommeren ikke visste om han. Part 31 syntes dommeren virket lite interessert i saken, han fikk inntrykket av at dette bare var en jobb han måtte gjøre

Part 33 var den eneste av partene vi intervjuet som mente at ingeniøren hadde hatt betydning. Denne parten fortalte at ingeniøren var aktiv, eksempelvis under rettsmøtene. Da la ingeniøren frem forslag til løsning og forklarte fremgangsmåten for saksgangen. Underveis i saken fortalte parten at han snakket med ingeniøren flere ganger på telefon, spesielt etter at andre løsning ble fremlagt. Dette fordi part 33 var misfornøyd med forslaget og fordi dommeren ikke ville ta det over telefonen.

Tid

Ingen av partene hadde noe å utsette på at saken hadde tatt ett år og en måned. Part 33 uttrykte at det måtte ta så lang tid for å få frem all informasjon.

6.2.8.1. Oppsummering sak 8

Bakgrunnen for saken var at rekvirenten ønsket et veilag, og han krevde i den sammenheng bruksordning for vei. Rekvirenten var den eneste som hadde gjort forberedelser. Alle partene i saken var fornøyd med hvordan forhandlingsprosessen hadde vært, og de foretrakk fellesmøter. En part påpekte at han var misfornøyd med at andre parter hadde gitt mangelfulle opplysninger under forhandlingene. Denne parten var og misfornøyd med at det ikke ble fremlagt forslag til andeler i rettsmøtet. Alle partene mente at dommeren var nøytral. Videre mente enkelte parter at forslagene deres hadde blitt avfeid uten begrunnelse, under forhandlingene. Det var bare rekvirenten som mente at ingeniøren hadde hatt betydning.

6.3. Drøftelse

Den andre, syvende, niende, ellefte, tolvte, trettende og seksendende meklingsteknikken som Rognes og Sky (1999 s. 81) observerte har vi valgt å ikke drøfte. Bakgrunnen er for det første at enkelte teknikker ikke blir benyttet i bruksordningssaker. For det andre er det utfordrende å belyse enkelte teknikker gjennom partenes observasjoner.

Den første meklingsteknikken Rognes og Sky (1999 s. 81) observerte var *”Presenterer utkast til skifteplan etter innspill fra partene”*. Denne teknikken ble observert i sakene våre.

Flertallet av partene beskrev at de først fikk fremlegge sine syn og meninger mens dommeren lyttet. Dette skal i henhold til jskl. av 1979 § 17 a annet ledd første punktum gjennomføres for å ivareta det kontradiktoriske prinsipp. Enkelte parter følte seg ikke hørt eller respektert. Det er ikke i samsvar med god dommerskikk etter punkt 1 i de etiske prinsippene, da dommeren skal fremstå som lyttende (Domstolsadministrasjonen 2015). I tillegg påpekte dommerne Rognes og Sky (1998 s. 17) intervjuet viktigheten av å være lyttende og ydmyk ovenfor partene. I tre av sakene påpekte parter at andre parter hadde gitt uriktige eller unnlatt å gi opplysninger i forbindelse med innspill til skifteplanen. Det fremgår av tvl. § 11-2 første ledd andre punktum kan retten bare bygge på partens påstandsgrunnlag. Det vil derfor være uheldig for en skifteplan, dersom partene ikke gir riktige opplysninger. I bruksordningssaker for vei er det eksempelvis uheldig fordi det kan gå utover veistandardene og relasjonene. Det fremgår videre av tvl. § 21-4 første ledd første

punktum at partene har plikt til å gi korrekte og fullstendige opplysninger om saken. Det at en part gir uriktige opplysninger strider også med tvl. § 21-4 første ledd første punktum.

Etter at partene har fått kommet med innspill, skal retten som hovedreglene utarbeide forslag til løsning som fremlegges i rettsmøte, jf. jskl. av 1979 § 17 a annet ledd annet punktum, jf. jskl. av 1979 § 20 første ledd første punktum. En part i sak 8 fortalte at forslaget til andeler ble presentert ved skriftlig tilsending i posten. Det fremgår av Ot.prp. nr. 57 (1997-1998) s. 131 at det ikke er et krav at partene skal få uttale seg om forslag til løsning i rettsmøte. Likevel tenker vi at siden intensjonene til jskl. av 1979 var å tilrettelegge for selvprosederende parter, er det naturlig med muntlig forhandling angående planløsning. I tillegg presiseres det at lov har forrang, og dermed er prosessen som en part beskriver brudd på saksbehandlingsreglene for skifteplanforhandlinger.

Rognes og Sky (1999 s. 81) påpeker at det er *”svært viktig at partene bidrar med innspill i skifteplanprosessen”*. Flertallet av partene våre var aktive under forhandlingsprosessen, noe som tyder på at dommeren har latt partene bidra med innspill. Likevel var det enkelte parter i tre av sakene som mente at dommeren hadde bestemt seg for løsning enten før første rettsmøte, eller da advokaten ble en del av saken. Dette tyder på at dommeren ikke har latt partene komme med innspill. I henhold til punkt 3 i de etiske prinsippene, skal heller ikke dommeren gi uttrykk for at han har tatt et forhåndsstandpunkt (Domstolsadministrasjonen 2015). Dommerne Rognes og Sky (1998 s. 18) intervjuet, fremhevet at de ikke bør gi partene en oppfatning av hvilken løsning de vil vedta.

Den tredje meklingsteknikken Rognes og Sky (1999 s. 81) observerte var *“Konsensus over tidsplan og fremdrift i planprosessen”*. Denne ble ikke observert blant partene, da ingen uttalte at de hadde blitt enig med dommeren angående tidsplan eller fremdrift for planprosessen. Da vi intervjuet partene fikk vi inntrykk av at flertallet av partene ikke skjønte prosessen til skifteplanforhandlinger. Flere var også spørrende til at vi kalte det forhandlingsprosess, da 1/3 av partene mente det ikke var forhandlinger. Disse partene mente at det heller var diskusjoner, påstand mot påstand eller rettsmøter hvor alle prosederte og kom med argumenter. Flertallet av partene i sak 3 savnet befarig, i tillegg ble det nevnt av en part i saken at informasjon om tidsplan var dårlig. Bakgrunnen var at han

trodde det skulle vært et rettsmøte til før endelig beslutning. Det er derimot vanskelig å fastslå om det er parten som ikke har fulgt nøye nok med, eller om det faktisk ikke ble gitt informasjon. I syv av rettsbøkene går det frem at dommeren har orientert eller drøftet videre fremdrift for prosessen med partene. En part skulle gjerne visst hvordan og når han kunne påvirket jordskiftedommeren i sin avgjørelse. Rognes og Sky (1998 s. 12) forklarer at *"Omforente tidsplaner kan være et hjelpemiddel for partene"* for å vite når de skal aktivisere seg i en jordskiftesak.

Den fjerde teknikken var *"Konsensus vedrørende planmetodikk, verdsettingsmetode (prinsipper) etc."* (Rognes og Sky 1999 s. 81). Det ble ikke observert at partene ble enig med dommeren angående planmetodikk og verdsettingsmetode. Tre parter fra to ulike saker, var uenig i utregningsprogrammet "Vegkost" i forbindelse med fastsettelse av andeler for skogeiendom. Disse partene foretrakk et tidligere utregningsprogram, hvor man kun betalte det året man tok ut skog, istedenfor å betale årlig. Disse partene mente de fikk ikke begrunnelse for hvorfor jordskifteretten benyttet "Vegkost". En annen part var uenig med dommeren angående sammenligning med tidligere saker. Parten mente at like saker burde dømmes likt, men dette var ikke dommeren enig. Jordskifteretten skal gjøre en objektiv vurdering for hver enkelt sak. Rettspraksis kan benyttes, men retten må ta hensyn til at forhold ofte ikke vil være like for alle saker. En annen part utalte at det burde vært bedre informasjon i oppstarten av jordskiftesaken, blant annet angående hvordan dommeren vurderer andeler. Dette forsterker funnet om at den fjerde meklingsmetode ikke ble observert.

Den femte teknikken til Rognes og Sky (1999 s. 81) var *"Informasjon om planprosess"*. Med planprosessen menes her: når partene begynner å informere retten om hvilke problemer som ønskes løst, og frem til regulerende vedtak vedtas. Alle partene uttalte seg ikke om denne teknikken, da vi ikke hadde et konkret spørsmål som angikk informasjon om planprosess. Denne teknikken ble observert av enkelte parter i sak 4, 5 og 8, da de uttalte at informasjon og veiledning om prosessen var bra. I rettsboka til sak 8 (s. 2) fremgår det at jordskiftedommeren, i det saksforberedende møtet, først orienterte *"(...) partene om hva som skal skje på dagens møte, deretter om bruksordninger og generelt om vedtekter for veglag etablert av jordskifteretten"*. Likevel savnet en part i denne saken mer og muntlig

informasjon i startfasen. Dette kan tyde på at selv om det ble gitt informasjon, var ikke informasjonen god nok eller så har ikke parten fulgt nøye nok med.

Den sjette teknikken var *"Samtaler med partene i fellesmøter, gruppemøter og enkeltvis"* (Rognes og Sky 1999 s. 81). I alle sakene observerte vi teknikkene "samtaler i fellesmøter". I tillegg hevdet en part i sak 3 at "møter enkeltvis" ble benyttet av dommeren da han hadde befaring med en part alene. "Møter enkeltvis" og "gruppemøter" strider med hovedprinsippene i sivilprosessen, jf. tvl. § 1-1, samt saksbehandlingsreglene i jskl. av 1979 § 17 a annet ledd første punktum, da parter skal få redegjøre for sitt syn og kommentere andre parters argumentasjon. Dermed vil saker hvor eksempelvis "møter enkeltvis" er benyttet, fort bli opphevet dersom de ankes. Videre var det en part som informerte om, at dommeren hadde spurt tre parter om de ville ha et eget møte med dommeren. Selv om partene her hadde vært enig med dommeren, så er det en ulempe på grunn av hovedprinsippene i sivilprosessen. Ved å ikke følge loven, svekkes blant annet tilliten til domstolen, jf. det etiske prinsippet i punkt 1 (Domstolsadministrasjonen 2015).

Til tross for at flertallet av partene mente at "fellesmøter" var det beste alternativet. Ser vi at partene i saker med høyt konfliktnivå, ønsket mulighet for "møter enkeltvis" innledningsvis, for å skape trygghetsfølelse. Enkelte parter påpekte at de følte seg utrygge eller undertrykt på grunn av kommunen eller en advokat. Dette funnet viser viktigheten av å ivareta likhetsprinsippet når parter er "profesjonelle", siden loven ikke gir mulighet for "møter enkeltvis". Viktigheten av likebehandling er og fastslått i de etiske prinsippene punkt 5 (Domstolsadministrasjonen 2015). Videre skal retten som utgangspunkt ta særlig hensyn til selvprosederende parter, jf. tvl. § 11-5 sjette ledd.

Den åttende teknikken var å *"Motivere partene til å komme med planforslag"* (Rognes og Sky 1999 s. 81). Denne teknikken ble observert av en part i sak 5, hvor parten uttalte at dommeren hadde sagt at "det er nå dere har mulighet til å påvirke løsningen, etter saken vil det være for sent". Utenom dette var det ingen parter som fortalte om motiverende uttalelser. Da vi undersøkte rettsbøkene til sakene, fant vi at det kun var dommeren i sak 2, som hadde motivert partene til å komme med synspunkter på merknader i forbindelse med løsningen. Flere parter ga heller uttrykk for at dommeren hadde demotivert de, eksempelvis

ved å avfeie deres forslag til løsning uten begrunnelse, og ved å ta forhåndsstandpunkt. I sak 3 og 6 uttalte flertallet av partene at dommeren var partisk. Det ble i sakene påpekt at dommeren hadde tatt standpunkt til løsning før saken eller da en advokat ble delaktig. Ifølge det etiske prinsippet i punkt 3 skal en dommer *"(...) være og fremtre som upartisk (...)"* og i tillegg *"(...) må han ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt (...)"* (Domstolsadministrasjonen 2015). Aastvedt (2016 s. 67) fant at *"Få selvprosederendeparter hadde inntrykk av at dommeren var partisk"*. Vi undersøkte kun en sak hvor advokat var engasjert, og her mente tre av fem parter at dommeren var partisk. Dermed mener flertallet av partene at dommerne var partisk. Det påpektes at funnet er lite representativt, da utvalget er begrenset.

Den tiende teknikken til Rognes og Sky (1999 s. 81) var *"Bruk av saksforberedende rettsmøter"*. Dette observerte vi i tre av sakene, ved å benytte rettsbøkene. Disse tre sakene omhandlet og spørsmål om veirett, bruksrett eller veilag i tillegg til bruksordning for vei. Likevel ser vi at andre saker også har omhandlet slike spørsmål, uten å ha benytte saksforberedende møte.

Den fjortende meklings teknikken var *"Konsentrasjon om de viktige delene av jordskiftet"* (Rognes og Sky 1999 s. 81). Flertallet av partene ga uttrykk for at den totale lengden for jordskiftesaken var bra og vi antar dermed at saken var konsentrert. Imidlertid ble ikke saken konsentrert i tid og tema for enkelte parter.

Etter tvl. § 9-13 annet ledd første punktum skal dommeren under hovedforhandling sørge for at forhandlingene *"(...) skjer konsentrert og forsvarlig uten unødig tidsspille for retten, parter (...)"*. En part i sak 2 syntes dommeren ga motparten mulighet til å uttale seg for lenge, om forhold som ikke var av betydning for saken. I et slikt tilfelle burde dommeren ha sørget for at saken ble konsentrert i tid og tema, jf. tvl. § 9-13 annet ledd. På den andre siden må dommeren være varsom med konsentrer saken for mye i tid, da det kan gå utover sakens tema. I sak 6 og 8 mente en part fra hver sak, at rettsmøtene skulle vært lengre, slik at de kunne diskutert andre løsninger.

Videre forklarte den samme parten i sak 2 at han begynte å gråte under et rettsmøte, fordi en annen part kom med *”stygge kommentarer”* angående utenforliggende forhold. Det går frem av punkt 6 i de etiske prinsippene at dommeren skal *”(...) holde en saklig tone og opptre verdig (...)”* (Domstolsadministrasjonen 2015). Her burde dommeren ha grepet inn, da kommentarer om utenforliggende forhold som fører til gråting, anses som usaklig. Det kan derfor tyde på at dommeren i sak 2 ikke har sørget for verdige forhandlinger.

En slik usaklig tone fant og sted i sak 6, hvor jordskiftedommeren uttalte at kommunen ikke måtte få for store utgifter, da det kunne gå utover eldreomsorgen. Det går frem av punkt 2 i de etiske prinsippene at en *”En dommer skal utøve dommergjerningen uavhengig av utenrettslig påvirkning fra offentlige eller private interesser”* (Domstolsadministrasjonen 2015). Dette er et klart brudd på punkt 2. Dette er og et brudd på punkt 4 i de etiske prinsippene som omhandler *”integritet”* (Domstolsadministrasjonen 2015). Dette fordi særlig private parter vil miste tilliten til domstolene, dersom de føler at retten tar parti med det offentlige.

Den femtende meklings teknikken var *”Uformelle møter med en eller flere parter”* (Rognes og Sky 1999 s. 81). Dette ble ikke observert sakene, bortsett fra sak 3 hvor en part hevdet at dommeren hadde hatt befarings med en part alene. Dette var i tilfellet brudd på kontradiksjonsprinsippet. En annen part trakk frem at dommeren var veldig nøye på og ikke kjøre sammen med partene til befarings eller spise lunsj alene med enkelte parter. Det kan tenkes at dommerne unnlot dette med tanke på habilitet, jf. dl. kapittel 6.

Det er vanskelig å fastslå om partens oppfattelse av skifteplanforhandlinger kan trekkes direkte paralleller til Rognes og Sky (1998 og 1999). Enkelte teknikker har vi observert, mens andre teknikker er observert i noen saker. Noen teknikker er ikke observert. Det er likevel vanskelig å fastslå om våre funn som avviker fra funnene til Rognes og Sky (1998 og 1999), på grunn lovendringen som ble gjort i jskl. av 1979 § 17 a annet ledd. Ett funn som tyder på at forhandlingsprosessen er endret, er at det nå benyttes fellesmøter i alle sakene. Dette skyldes trolig jskl. av 1979 § 17 a annet ledd første punktum som hjemler det kontradiktoriske prinsipp. Andre funn viser at det var brudd på jskl. av 1979 §§ 17 a annet ledd annet punktum og 20 første ledd første punktum i en sak, og brudd på jskl. av 1979 § 17

a annet ledd første punktum i en annen sak. Ingen av partene beskriver den stegvise prosessen for skifteforhandlinger. Det fremstår som at partene oppfatter skifteplanforhandlinger som prosessen som foregår i rettsmøtene. Flertallet av partene oppfattet forhandlingsprosessen som bra, men det var nødvendigvis ikke var forhandlinger.

7. Hvordan fungerer dagens bruksordning for partene?

7.1. Innledning

I dette kapitlet presenteres empiri og drøftelse tilknyttet delproblemstilling 3: *Hvordan fungerer dagens bruksordning for partene?*

I underkapittel 7.2. presenteres empirien tilknyttet delproblemstilling 3 for de åtte sakene. Videre har vi valg å oppsummere under hver sak. I underkapittel 7.3 drøftes empirien tilknyttet delproblemstilling 3, opp mot juridisk rammeverk og relevant teori, for å besvare delproblemsstillingen.

7.2. Empiri

7.2.1. Sak 1

Alle partene i saken sa at bruksordningen, som jordskifteretten fastsatt, fungerer bra i dag. Part 6, 9 og 10 fortalte at bakgrunnen for at bruksordningen fungerer bra er fordi vedlikeholdet og samarbeidet mellom partene har blitt bedre. Part 6 sa at de nå er enig om å "spleise" på utgiftene tilknyttet vedlikehold. Disse partene fremhevet at bruksordningen har vært konfliktdempende, da ordningen har gitt de regler som de må forholde seg til og samarbeide etter.

Part 6 og 10 uttalte at før jordskiftesaken var det problemer med vedlikeholdet. Bakgrunnen for dette var at part 9 brøytet snø opp i innkjørselen til part 6, i tillegg brøytet og sprutet part 9 grus og snø på hus og bil. Ifølge partene pågår ikke dette i dag, siden de fikk en rettskraftig avgjørelse for blant annet vedtekter. Part 7 og 10 fremhevet at så lenge part 9 fortsatt får ha hovedansvar for veien, så fungerer samarbeidet.

Part 9 fortalte at selv om bruksordningen fungerer bra, var han i utgangspunktet ikke begeistret for ordningen. Årsaken var "redsel" for å miste styringen over veien. På bakgrunn av dette kjempet parten for en bruksordning som var best for seg selv. Parten forklarte at han har beholdt kontrollen over veien, i form av å alliere seg og få fullmakt fra andre parter. De resterende partene mente de var for en bruksordning som var best for fellesskapet. Part 7 og 8 trakk frem at årsaken var at de ikke benyttet veien selv.

Part 6 og 9 har deltatt på alle årsmøter. Part 9 fortalte at han deltar fordi han liker å ha kontroll og styring. Part 6 uttalte at han "ligger lavt" på møtene for å unngå diskusjoner. Part 10 sa han har deltatt på alle årsmøter bortsett fra ett. De to resterende partene forklarte at de ikke deltok på årsmøtene fordi bruksordningen ikke har hatt betydning for de, da de er lite berørt av ordningen.

7.2.1.1. Oppsummering sak 1

Bruksordningen fastsatt av jordskifteretten fungerer bra for alle partene. Dette hovedsakelig på grunn av at vedlikehold og samarbeid hadde blitt bedre, samt ordningen har vært konfliktdempende.

7.2.2. Sak 2

Både part 11 og 12 sa at bruksordningen fungerer bra i dag. Bakgrunnen for at part 11 mener dette er fordi ordningen har vært konfliktdempende og skapt bedre samarbeid. Part 12 påpekte at ordningen har hatt liten betydning for han, da han er "svært lite" berørt av den, og derfor fungerer den bra for hans del. Part 11 påpekte imidlertid at selv om ordningen fungerer, er veistandarden dårlig og en part unnlater å betale.

Begge partene var og for en bruksordning som var best for fellesskapet. Part 11 trakk frem at det var det samme hva han betalte, så lenge løsningen ble rettferdig. Part 12 uttalte at han ikke hadde en stor interesse for veien, da han benyttet en annen vei.

Til tross for at ordningen har vært konfliktdempende, så ønsker ikke part 11 å delta på årsmøter, på grunn av en part. Det er istedenfor ektefellen som deltar på årsmøtene. Part 12 har deltatt på alle årsmøter.

7.2.2.1. Oppsummering sak 2

Bruksordningen fastsatt av jordskifteretten fungerer bra for alle partene. Det er ulike årsaker til hvorfor ordningen fungerer bra. For det første fungerer ordningen bra fordi den har skapt bedre samarbeid og vært konfliktdempende. For det andre fungerer den bra fordi en av partene er så lite berørt. Selv om ordningen fungerer bra, synes en part at det er noen utfordringer med den, eksempelvis veistandarden er dårlig og en part unnlater å betale.

7.2.3. Sak 3

Fire av partene i sak 3 sa at bruksordningen, fastsatt av jordskifteretten, fungerer dårlig i dag. Part 5 synes ordningen fungerer bra. Part 1, 2 og 4 påpekte at årsaken til at ordningen ikke fungerer, er fordi en part har fått for lav andel i forhold til bruken, noe som går utover veistandarden. Part 2 fremhevet at felleskapet må betale for den ekstra slitasjen og dermed får laget aldri spart opp penger i "kassa". Part 1 og 2 forklarte at de begge vurderte å anke saken, part 1 vurderer i dag å kreve ny sak eller gjenåpning. Part 1, 2 og 4 påpekte og at hyttefolket har flyttet en bom uten å spørre de andre i veilaget først. Til tross for dette, mener part 1 at samarbeidet er bra i dag. Part 4 mener dette går utover veistandarden og felleskapet som må betale. Grunnen til part 2 mener ordningen fungerer dårlig, er hovedsakelig at vedlikeholdet og samarbeidet fungerer like dårlig som før saken. I tillegg mener parten at styret i laget, inkludert han selv, er noen "dustemikler". Part 3 forklarte at bruksordningen fungerer dårlig på grunn av at styret ikke følger jordskifterettens vedtekter. Han mener at styret har endret vedtektene, eksempelvis opprettet flere styrer og justert opp årlig betaling. Disse endringene mener part 3 at ikke alle partene var enig. Part 5 sa at bruksordningen fungerer bra, men at den ikke har hatt betydning for han, da han betaler det samme som tidligere.

Alle partene i sak 3 sa at bruksordningen ikke har hatt betydning for dem. Part 4 beskrev at grunnen er at vedtektene tilknyttet bruksordningen er de samme som før saken. Han mener

derfor at vedtektene som jordskifteretten har utarbeidet, ikke er gode nok. På bakgrunn av dette skal parten ved neste årsmøte, fremme at en part i laget må betale mer for å bruke veien. Dette av hensyn til fellesskapet. Part 1 fortalte at han hadde en likegyldig holdning til at det ble krevd jordskiftesak, nettopp fordi han "ikke hadde så stor tro på at ting ville bli annerledes", noe han mener det heller ikke ble. Part 2 mente likevel at bruksordningen har medført mer konflikt.

Fire av partene uttalte at de var interessert i en bruksordning som var bra for fellesskapet. Part 5 svarte at han var interessert i en ordning som var best for seg selv. Årsaken var at han var lite berørt og derfor ville ha minst mulig med veien å gjøre.

Når det gjelder oppmøte på årsmøter, fremhevet part 2 at siden bruksordningen ikke fungerer, har han i alle år møtt på årsmøtene i et forsøk på å oppnå en bedre ordning. På årsmøtene er parten av den oppfattelse av at han blir nedstemt. Dette mener han skyldes dårlig relasjon til en part, som har foreligget før jordskiftesaken. Denne parten møter ikke på årsmøtene, men allierer seg med andre parter, og dermed blir part 2 nedstemt. På bakgrunn av dette er part 2 lei, og vil derfor ikke delta på neste årsmøte. Part 1 og 3 deltar på alle årsmøtene, og dette har bortimot part 4 gjort også. Part 1 fremhevet at han, satt på spissen, snart har alle vervene tilknyttet veilaget. Part 5 har kun deltatt på ett årsmøte.

7.2.3.1. Oppsummering sak 3

Bruksordningen fungerer dårlig for alle partene, bortsett fra en part som synes ordningen fungerer bra. Årsaker til at ordningen ikke fungerer for flertallet, er fordi en part ikke betaler i henhold til bruken av veien, samt vedlikeholdet og samarbeidet fungerer like dårlig som før. I tillegg fungerer ikke ordningen, da styret ikke følger vedtektene. Bakgrunnen for at bruksordningen fungerer bra for en part, er fordi det etter hans syn ikke er utfordringer med ordningen.

7.2.4. Sak 4

Alle partene i sak 4 uttalte at bruksordningen fungerer bra i dag. Part 13 og 14 mener årsaken var at samarbeidet fungerer bra. I tillegg påpekte part 13 at han etter

jordskiftesaken slipper å dekke alle utgiftene alene. Han sa på bakgrunn av dette at ordningen har hatt en "litt økonomisk" betydning. Part 14 synes også det var positivt med bruksordning, fordi da tar en person tar seg av vedlikeholdet og sender regninger.

Part 13 synes fordelingen av andeler for vintervedlikehold kunne vært bedre, siden noen fikk fritak fra vintervedlikeholdet. Part 14 og 15 mente at bruksordningen ikke har hatt betydning, siden de er lite berørt. Part 14 påpekte at alt fungerte før jordskiftesaken også, men at han må betale. Part 14 sa videre at han ikke hadde noe behov for jordskiftesak og formalisering, siden ordningen var bra før jordskifte. Part 15 forklarte at reglene som jordskifteretten utarbeidet, er de samme som reglene før jordskiftesak.

Part 14 var interessert i en bruksordning som var best for seg selv, mens part 13 var opptatt av fellesskapet. Part 13 uttalte at en ordning vare lengst om den er "rettferdig", noe han mener dagens ordningen er. Part 15 påpekte at han var interessert i begge deler. Han var interessert i å få en løsning som var riktig, men han hadde ikke protestert om dommeren hadde tilbudt han lavere andel.

I denne saken arrangerer de årsmøte kun hvis parter ønsker å ta opp ting. Alle partene har deltatt på det ene møtet som har vært arrangert.

7.2.4.1. Oppsummering sak 4

Bruksordningen fungerer bra for alle partene i sak 4, fordi samarbeidet fungerer og en part unngår å dekke alle utgiftene selv. Det er likevel noen utfordringer og ulemper med ordningen, eksempelvis fordeling av vintervedlikehold, parter må nå betale og reglene er de samme som før det ble jordskiftesak.

7.2.5. Sak 5

Part 20, 22 og 23 uttalte at bruksordningen fungerer bra i dag. Part 22 og 23 beskrev at bakgrunnen er at samarbeidet mellom partene er bra, slik var det ikke tidligere. Samtidig mener part 22 at bruksordningen har hatt betydning, fordi de har fått regler. Part 20 og 23 uttalte at standarden på veien har blitt bedre, og dermed blir det mindre reparasjoner på

bilene. Samtidig mener part 20 at verdien til hans eiendom er større, på grunn av ordningen. Videre forklarte parten at tre partene ikke ville være med i veilaget, fordi de ikke ville betale en årlig kostnad på kr 400-500.

Part 19 fortalte at bruksordningen fastsatt av jordskifteretten fungerer verken bra eller dårlig. Bakgrunnen for dette er at parten må betale vinterbrøyting som han ikke benytter, og dermed har han fått større utgifter. Samtidig mener han at veistandarden har blitt bedre og at det er positivt at de har fått et "system". Part 21 fortalte at bruksordningen fungerer dårlig i dag. Bakgrunnen for dette er at det er andre personer som bruker veien, men som ikke betaler. Dette er eksempelvis bærplukkere, personer som trener hunder og jakter. På bakgrunn av dette vil parten ha bom, men det er ikke de andre i veilaget enig. Parten fortalte at han etter saken vurderte å anke, og i dag vurderer han å kreve ny sak eller gjenåpning.

Selv om part 22 mente ordningen var bra savner han dugnader. I tillegg påpekte alle partene, bortsett fra part 21, at tre parter ikke betaler for andelene tilknyttet veien. Dette trodde part 22 at de enkelte partene skulle begynne med, etter jordskiftesaken. Det har ikke skjedd, og derfor har pengesaken gått til inkasso og videre til forlikrådsbehandling. Part 23 synes og at de faste utgiftene er litt høye etter jordskiftesaken. Part 23 påpekte av selv om samarbeidet har blitt bedre etter jordskiftesaken, er det fortsatt ikke optimalt, på grunn av de som ikke betaler. Flere av partene forklarte at de har endret selskapsform for veilaget, på bakgrunn av at parter ikke betaler. Dette er for at de selv skal slippe å inndrive penger fra andre parter i veilaget.

Part 19 forklarte at samarbeidet i dag fungerer dårlig, fordi det har blitt "splittelser" mellom de som er bosatt ved veien, og de som har annet enn boligeiendom tilknyttet veien. Parten synes det er irriterende at jordskifteretten alltid finner en "midt i løsning", hvor alle parter er nokså misfornøyd. Parten skulle heller ønske at jordskifteretten tok et standpunkt om en avgjørelse som førte til seier for noen og tap for andre. Parten mener samtidig at partene selv burde klart å komme til enighet, angående veien, uten jordskifteretten.

Part 19 og 21 uttalte at de var interessert i en bruksordning som var best for seg selv. Part 19 sa at årsaken var at han benyttet veien til skog, og ikke bolig, som flertallet av de andre

partene. Part 21 forklarte at siden han mente han ikke skulle være en del av ordningen, kjempet han for "seg og sitt". De tre resterende partene mente fellesskapets interesser var viktigst. Part 22 uttrykte at det ikke nytter "å gå sine egne veier".

Part 21 følte seg tvunget til å være med i jordskiftesaken. Parten deltar ikke på årsmøtene, årsaken er at parten ikke vil være med i bruksordningen, da han mener at han ikke bruker veien. Part 20, 22 og 23 har deltatt på alle møtene. To av disse påpekte at de forsøker å legge møtene til helger og ferier, slik at hyttefolk skal ha mulighet til å delta. Part 19 har deltatt på alle møtene, bortsett fra ett. Han fremhevet at han savnet referat fra møtet han ikke deltok på.

7.2.5.1. Oppsummering sak 5

Det er delte meninger om bruksordningen fungerer bra eller ikke i sak 5. Tre parter synes ordningen fungerer bra, grunnet samarbeidet har blitt bedre, men for enkelte parter er det fortsatt ikke optimalt. Dette fordi tre parter i saken fortsatt ikke betaler for sin andel tilknyttet veien. Videre fungerer ordningen verken bra eller dårlig for en av partene. Dette fordi veistandarden har blitt bedre, men på den andre siden betaler parten for vinterbrøyting som han ikke benytter og dermed har utgiftene blitt større som følge av jordskiftesaken. En part i sak 5 synes ordningen fungerer dårlig, grunnet at andre personer bruker veien, men de betaler ikke.

7.2.6. Sak 6

Part 16 forklarte at bruksordningen fungerer bra. Parten uttalte at årsaken er til det er bedre veistandard, samt at vedlikehold tilknyttet veien og gode vedtekter medfører færre konflikter. Part 17 og 18 sa at bruksordningen fungerer verken bra eller dårlig. Bakgrunnen for dette er at part 17 og 18 savner at den innerste delen av veien ikke har blitt opprustet i henhold til rettsboka. Part 18 synes og at ordningen før jordskiftesaken var bra, selv om den ikke var standardisert. Part 17 mente at vedlikeholdet og samarbeidet fungerer som før saken.

Part 16 mener at fordelingen av behovsprøvd vedlikehold og vedlikehold angående kantrydding, kunne vært bedre. I tillegg tar ikke styret hensyn til at den innerste delen av veien trenger opprustning. Dermed er ikke samarbeidet i dag optimalt. Parten synes og at jordskifteretten fordelte andelene feil i forhold til faktisk bruk. Da han mener en part bruker veien mer enn fastsatt andel. Parten på pekte likevel at "når alle er misfornøyd med jordskifte, da har det vel vært bra". Part 17 mener han har fått vedtekter for fremtiden, og ikke for dagens bruk. I tillegg mener han at han nå må betale "tre ganger mer" enn tidligere, noe han synes er negativt. Part 18 sa at han savnet at behovsprøvd vedlikehold blir fordelt etter behov, eksempelvis vinterbrøyting. Dette fordi han nå må betale for brøyting av en vei, han ikke benytter om vinteren. I tillegg savner parten en oversikt over regnskap.

Alle partene uttalte at de under forhandlingsprosessen, tenkte på en bruksordning som var best for seg selv. Likevel påpekte part 16 og 17 at fellesskapet var viktig for at veien skulle bli bra.

Part 16 deltar ikke på årsmøtene, på grunn av en annen part og fordi han ikke har saker å ivareta. Part 17 har ikke deltatt på årsmøter, men kommer til å delta i år, for å fremme endring angående vinterbrøyting.

7.2.6.1. Oppsummering sak 6

Det var delte meninger om bruksordningen fungerer bra eller ikke i sak 6. En av partene synes ordningen fungerer bra grunnet veistandarden har blitt bedre, samt vedlikehold tilknyttet veien og gode vedtekter er konfliktdepende. Likevel fungerer ikke ordningen optimalt for enkelte parter, da behovsprøvd vedlikehold og kantrydding ikke fungerer optimalt. For to parter fungerer ordningen verken bra eller dårlig. Årsaken er hovedsakelig at de savner at den innerste delen av veien blir opprustet i henhold til rettsboka. Dette ble påpekte av alle partene i saken. Samtidig synes en av partene at samarbeidet fungerer som før, bortsett fra at han nå må betale mer.

7.2.7. Sak 7

Alle partene i sak 7 uttrykte at bruksordningen fungerer bra i dag. Part 27 sa at årsaken til dette, er fordi det er ingen utfordringer med ordningen. Part 24 uttalte at ordningen og samarbeidet fungerte bra, så fremt en part får styre. Part 25 mener det er bra med en bruksordning, for da er man ferdig med diskusjonene. Dette fordi man respekterer en løsning som jordskifteretten vedtar. Part 25 påpekte at selv om bruksordningen fungerer bra, er det likevel noen uenigheter angående veistandarden. Part 26 mener at selv om ordningen fungerer bra i dag, fungerte også samarbeidet før jordskiftesak bra. Denne parten uttalte at han ikke synes at ordningen fastsatt av jordskifteretten er noe annerledes, bortsett fra at saken var en utgift.

Part 24 og 25 uttrykker også at bruksordningen har hatt betydning for dem. Part 28 og 29 fortalte at bruksordningen som utgangspunkt ikke har hatt betydning for dem. Part 27 sa at bruksordningen har hatt betydning i den forstand at saken førte til at han fikk en avgjørelse på at han ikke har veirett. Parten er imidlertid fornøyd med at jordskifteretten bidro med bruksordning. Bakgrunnen er at før jordskiftesaken, så var det enkelte hyttefolk mot et helt grunneierlag. Årsaken til at bruksordningen ikke har hatt betydning for part 29, er fordi parten synes ordningen for veien fungerte fint før jordskiftesaken.

Fem parter fortalte at de var interessert i bruksordning som var best for fellesskapet. Disse partene mente at fellesskapet er viktig, for å få til best mulig løsning. Part 26 og 27 sa de var for fellesskapet, men at de kunne ordnet egne regler selv. Bakgrunnen for at part 27 mente dette, var fordi han kanskje kunne beholdt veiretten sin. Part 25 sa han var for en ordning som var best for seg selv, fordi han ytret hva han trengte og hadde behov for.

Part 25, 26 og 27 har deltatt på alle årsmøtene. Part 24 unngår å delta på årsmøter, fordi han ikke vil skape konflikt med en part. Part 28 møter ikke på årsmøtene, fordi bruksordningen berører han lite.

7.2.7.1. Oppsummering sak 7

Bruksordningen fungerer bra for alle partene i sak 7. Det er ulike årsaker til dette, for det første fordi samarbeidet fungerer bra, med forbehold av at en part får styre. For det andre

er det positivt med en ordning, grunnet man er ferdig med diskusjonene som følge av respekt for vedtatt løsning. En part syntes også at ordningen fastsatt av jordskifteretten ikke er annerledes enn tidligere ordning. Ordningen fungerer imidlertid ikke optimalt for enkelte parter, grunnet uenigheter angående veistandarden.

7.2.8. Sak 8

Alle partene i sak 8 sa at bruksordningen fungerer bra. Part 30, 32 og 33 sa at bakgrunnen er at samarbeidet fungerer bra og dermed blir vedlikeholdet bedre. Part 32 forklarer at han nå må betale, men at han synes det er "litt godt" å dele på utgiftene. Part 33 som var rekvirenten og bodde innerst i veien, synes det var bra å få en fordeling av andeler, fordi han nå kan sende regninger for vedlikehold til partene, uten å ha dårlig samvittighet. Part forklarte at han før saken, unnlot å sende noen regninger, fordi han synes det var "ubehagelig".

Part 33 sa at selv om han synes bruksordningen fungerer, er det likevel enkelte parter som ikke forstår at skogrydding og stikkrenner er en del av vedlikeholdet tilknyttet veien. Dette medfører ekstra arbeid for part 33. Part 33 synes fordelingen av andeler, spesielt med tanke på tømmer, skulle vært gjort annerledes. Part 30 og 31 mener bruksordningen ikke har hatt betydning. Part 31 sa blant annet at samarbeidet er det samme som tidligere. Dette mente part 30 og, i tillegg til at han nå må betale mer. Part 31 mener de selv kunne løst saken uten jordskifteretten. På den andre siden mener han at de selv ikke hadde vært like grundig.

Part 31 trakk frem ulempen med å organisere er at det kan være diktatorisk, fordi man stemmer etter andeler, og dermed kan parten med størst andel "gjøre som han vil". Dermed mener han det er større sannsynlighet for å bli "overkjørt". Part 31 mener at en annen ulempe er at han nå må betale for en vei han benytter lite.

Part 32 og 33 uttalte at de var interessert i en bruksordning som var best for fellesskapet. Part 32 trakk frem at partene skulle samarbeide i ettertid, og for at det skal fungere, må løsningen fungere for alle. De to andre partene sa de tenkte mest på seg selv i forbindelse med bruksordningen. Part 31 mente at "folk må tenke på seg og sitt, og gi uttrykk for det".

Part 30 forsøkte å ivareta sine rettigheter, men han uttrykte at jordskifteretten ga han litt stor andel, men at det ikke har betydning.

Part 32 og 33 har deltatt på alle årsmøtene, men part 32 savner at det arrangeres årsmøter årlig. Part 31 fortalte at han ikke har deltatt på årsmøter, fordi han har et "avslappet forhold" til det og ingen ting å ta opp. Part 30 fortalte at han ikke husker om han har deltatt på årsmøtene.

7.2.8.1. Oppsummering sak 8

Bruksordningen fungerer bra for alle partene i sak 8. Hovedsakelig på grunn av at samarbeidet fungerer bra og dermed blir vedlikeholdet bedre. Imidlertid fungerer ikke ordningen optimalt for alle partene, da enkelte parter ikke har forståelse for at skogrydding og stikkrenner også er en del av vedlikeholdet tilknyttet veien. Samtidig påpeker enkelte parter at samarbeidet fungerer som før. Det er også to parter i saken som påpeker at de nå må betale eller må betale mer.

7.3. Drøftelse

Funnene viser at partene i sak 1, 2, 4, 7, 8 synes bruksordningene fungerer bra. I sak 5 og 6 er det delte meninger om ordningen fungerer bra eller dårlig, mens partene i sak 3 mener bruksordningen fungerer dårlig.

I sakene der bruksordningen fungerer bra, ser vi at samarbeidet og vedlikeholdet er bra eller har blitt bedre. Bakgrunnen for dette er at enkelte parter i sak 1, 2, 6 og 7 mener vedtektene i ordningene, har gitt de et utgangspunkt å samarbeide etter, slik at det blir færre konflikter. Dette fant også Grane (2011 s. 100) i sin masteroppgave for saken Bjørnhaug. Vi ser også at jordskifteretten i sak 1, tok hensyn til vedlikeholdsproblemer som forelå før jordskiftesaken. Dette gjorde retten ved å spesifisere i vedtektene at brøyting skal utføres *"(...) slik at det ikke kastes snø m.m. inn på eiendommen langs veien slik at det fører til skade på hus eller andre ting som står på eiendommene"*.

Økonomi er en gjentakende faktor flere parter trekker frem etter jordskiftesaken. Enkelte parter hevder de nå betaler for vintervedlikehold som ikke benyttes. Vi ser av rettsbøkene at jordskifteretten har behandlet spørsmålet om vintervedlikehold ulikt. I enkelte saker har jordskifteretten gjort en objektiv vurdering angående fordelingen, mens i andre saker har retten overlatt ansvaret til partene. Det er i sakene hvor partene har ansvaret, at enkelte parter er misfornøyd med ordningen for vintervedlikehold.

Videre er det flere parter som påpeker at de nå må betale for å bruke veien, noe de ikke gjorde før jordskiftesaken. Dette kan tyde på at enkelte parter tidligere har vært gratispassasjer, men som et utslag av jordskifterettens regulerende vedtak må de nå betale. Det er imidlertid delte meninger blant partene som ikke betalte før, om dette er positivt eller negativt. Partene, spesielt rekvirentene, som tidligere hadde ansvaret for vedlikehold synes det er positivt at vedlikeholdet blir fordelt og at de slipper å dekke utgiftene alene.

Imidlertid er det økonomiske utfordringer i sak 2, 3 og 5, fordi parter enten ikke betaler eller betaler for lite i forhold til faktisk bruk. Slike utfordringer kan sette fellesløsninger i fare. Bakgrunnen er at fellesskapet må ta regningen, noe som påvirker partens mulighet til å få spart opp penger i "kassa". Dette kan igjen gi negativt utslag på veistandarden. Noe enkelte parter påpekte. Siden regulerende vedtak gir tvangskraft, jf. jskl. av 1979 § 91 første ledd, vil uteblivelse av betaling være et tvangsgrunnlag. Dermed kan de andre partene innkreve betaling via namsmann. En part vi intervjuet fortalte at han unnlot å betale fordi han ikke ville være medlem av eierlaget, da han ikke benytter vei. Det er ikke mulig med utmelding av eierlag, da medlemskap er knyttet til eiendommen og ikke eieren (Jordskifteverket 1996 s. 36). Dersom det er slik at han ikke benytter veien, kan det tenkes at kostnadene og ulempene har vært større enn nytten. I så fall er det i strid med jskl. av 1979 § 3 bokstav a.

I sak 5 har bruksordningen medført en positivt økonomisk effekt for flertallet av partene. Bakgrunnen er bedre veistandard, og dermed mindre reparasjoner på bilene. I tillegg mente enkelte parter i sak 1 og 5 at eiendomsverdien har økt som konsekvens at man fikk en rettskraftig avgjørelse for vedtekter.

Videre kan vi se at flertallet av partene som synes bruksordningen fungerer bra, de deltar på årsmøter. Samtidig er det enkelte parter som unngår årsmøter, for å ikke skape konflikter eller havne i diskusjoner. Det er bare flertallet i sak 3 som synes bruksordningen fungerer dårlig, møter flertallet møter likevel årsmøter. Enkelte av disse deltar på årsmøter i et forsøk på å bedre ordningen. Det er svært variable funn når det kommer til årsmøter. Noen parter deltar på årsmøter fordi ordningen fungerer bra, andre deltar fordi de nettopp synes ordningen fungerer dårlig. Enkelte deltar fordi de er mye berørt, mens andre deltar ikke fordi de er lite berørt.

Et fåtall av partene påpekte at en andelsfordeling gjør at de med størst andel kan bestemme. Prinsippet om mindretallsvern skal ivareta parter med lave andeler, og i alle rettsbøkene fremgår det at vedtektene har regler om dette vernet.

Om partene var interessert i en bruksordning som var "best for seg" eller "best for fellesskapet", ser ikke ut til å ha sammenheng med hvordan ordningen fungerer i dag. Årsaken kan være at jordskifteretten ikke kan vedta en bruksordning som strider med de materielle vilkårene. Eksempelvis har ikke parter krav på en ordning som er "best for seg", jf. jskl. av 1979 § 3 bokstav a.

Selv om mange parter mener at bruksordningen fungerer bra, synes de likevel at jordskiftesaken ikke har utgjort forskjell. Årsaken er at partene mener de er lite berørt eller at bruksordningen er identisk med tidligere ordning. Dette kan skyldes at endringene ikke har angått de. Det fremgår ikke av partene eller rettsbøkene hvordan ordningene var før. Det påpekes at en jordskiftesak ikke må medføre positiv nytte for hver enkelt eiendom, jf. jskl. av 1979 § 3 bokstav a og det kan tenkes at bruksordningen kan ha hatt større betydning for andre parter som vi ikke intervjuet.

8. Har forhandlingsprosessen bedret relasjonene mellom partene?

8.1. Innledning

I dette kapittelet benyttes empiri og drøftelse fra kapittel 5, 6 og 7 til å besvare hovedproblemstillingen: *Har forhandlingsprosessen bedret relasjonene mellom partene?*

Hva som menes med relasjoner og forhandlingsprosessen fremgår av underkapittel 1.1. I drøftelsen tar vi for oss hvordan forhandlingsprosessen og bruksordningen har påvirket relasjonene. Hvor skillet mellom disse begrepene går, fremgår av underkapittel 5.2.

I dette kapittelet benyttes positiv og negativ påvirkning av relasjoner. Hva som menes med positiv påvirkning av at relasjonene er bedret, mens med negativ påvirkning av relasjoner menes at relasjoner er dårligere.

8.2. Drøftelse

I tabell 10 fremstilles forhandlingsprosessens påvirkning på relasjonene til partene. Det er viktig å påpeke at for enkelte parter så har ikke relasjonene blitt positivt eller negativt påvirket til alle partene i saken.

Tabell 10: Egen fremstilling over forhandlingsprosessens påvirkning på partenes relasjoner.

Part	Påvirkning av relasjoner under forhandlingsprosessen
1, 8, 15, 24	Positiv på grunn av forhandlingsprosessen
3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33	Uforandret
19, 20, 27	Negativ på grunn av forhandlingsprosessen
2, 21	Positiv og negativ på grunn av forhandlingsprosessen

Funnene våre viser at jordskifteretten har skapt en arena, hvor partene kan møtes, på både godt og vondt. For fire parter, fra fire ulike saker, har relasjonene bedret seg under forhandlingsprosessen. Bakgrunnen er at forhandlingsprosessen har gitt rom for diskusjoner på en saklig måte, noe som førte til at partene har fått større forståelse for hverandres

interesser. Samtidig bidro forhandlingsprosessen til å gi enkelte parter enn grunn til å møtes, både i rettsmøtene og utenfor.

Det er interessant å se, at for part 1 og 15 blir relasjonene dårligere igjen etter forhandlingsprosessen. Årsaken for part 1 er blant annet uenigheter angående bruksordningen. Part 15 har ikke samme tilknytning til partene, da denne parten er et kirkesogn og har derfor ikke nærkontakt med partene. Det kan tenkes at grunnen til at relasjonene var bedre for part 15 under forhandlingsprosessen, skyldtes at prosessen ga partene en grunn til å treffes, men i ettertid møtes de ikke. Dette viser at det ikke er gitt at den positive påvirkningen forhandlingsprosessen hadde, vedvarer etter jordskiftesaken.

For tre parter, fra to saker, hadde forhandlingsprosessen negativ påvirkning på relasjonene. Årsaken var at forhandlingsprosessen trigget og synliggjorde andre parters oppførsel og baktanker. Det kan tyde på at forhandlingsprosessen som arena har samlet partene og gitt de mulighet til å diskutere, slik at konfliktene ble rippet opp og tilspisset. Dette medførte at relasjonene ble dårligere. Etter Jskl. av 1979 § 17 a annet ledd første og annet punktum skal partene få uttale seg om skiteplanene og gi merknader til merknader. At dette kan skape diskusjoner og konflikter mellom partene er ikke uventet, da partene må trosse andre parters meninger for å fremme sine. Det kan være nærliggende å tro at forhandlingsprosessen kan være belastende for parter. Likevel var det bare en av partene som påpekte at forhandlingsprosessen hadde vært belastende.

Der relasjonene har blitt påvirket negativt av forhandlingsprosessen, tyder det ikke på at jordskifteretten ikke har forstått saken etter partens vurdering. Laskemoen (2011 s. 112) fant i sin oppgave, at i sakene hvor jordskifteretten ikke forstod sakene, etter partenes mening, så var resultatet overvekt av negative sosiale effekt.

Funnene viser at relasjonene som ble negativt påvirket av forhandlingsprosessen, blir bedret etter endt jordskiftesak. Partene mener årsakene er at skiller mellom sak og person eller at saken har kommet på avstand, eller at bruksordningene fungerer bra. Det kan tenkes at forhandlingsprosessen har gitt partene en mulighet til å gi "utløp" for sine meninger, slik at de i ettertid er ferdige med diskusjonene og dermed bedres relasjonene.

Årsaken til at relasjonene var uforandret for flertallet av partene skyldtes at andre parter enten oppførte seg like bra eller dårlig som før forhandlingsprosessen, eller at de hadde gitt uttrykk for å ha de samme meningen før saken og under prosessen. En annen årsak var at flere av partene forhold seg passive og rolige da det var diskusjoner eller konflikter under forhandlingene. Årsaken til denne oppførsel skyldtes ofte at partene var lite berørt. Funnene viser dermed at når parter ikke deltar i diskusjoner eller konflikter så skapes det ikke dårligere relasjoner, men heller ikke bedre. Det kan tenkes at årsaken er at man unngår å få uvenner når man uteblir fra diskusjoner, men samtidig så oppnår man ingen følelse av å få til noe sammen ved å bli enige om diskusjonene.

Sak 8 skiller seg ut i utvalget vårt. Bakgrunnen er at relasjonene til partene var bra både før jordskiftesaken, under forhandlingsprosessen og etter jordskiftesaken. For oss virket det som om flertallet av partene i denne saken ikke var mye berørt av saken. Ved å engasjere seg lite, så oppstår det trolig ingen konflikter.

Part 2 og 21 er i tabell 10 plassert under «positiv og negativ påvirkning». Selv om det fremgår av empirien at relasjonene er uforandret under forhandlingsprosessen. Årsaken til plassering i tabellen skyldes at partene under spørsmålet 24 i intervjuguiden trakk fram at forhandlingsprosessen hadde påvirket relasjonene etter jordskiftesaken. Part 2 påpekte at relasjonene etter saken var blitt både bedre og dårligere som følge av forhandlingsprosessen. Dette fordi parten var på samme siden med en annen part under forhandlingene, og dermed ble relasjonene bedret etter jordskiftesaken. Relasjonene etter jordskiftesaken er blitt dårligere til en part fordi de under forhandlingsprosessen var på ulike sider. Part 21 har fått enda bedre relasjoner til tre parter etter jordskiftesaken som følge av forhandlingsprosessen.

Selv om forhandlingsprosessen medførte at relasjonene ble dårligere for enkelte parter, er det viktig å presisere at jordskifteretten ikke har som oppgave å behandle relasjoner. Formålet med jordskifte er å gjøre eiendommer bedre skikket for utnytting Austenå og Øvstedal (2000 s. 13). På den andre siden hadde det vært hensiktsmessig om

jordskifteretten tok hensyn til relasjonene. Dette fordi funnene viser at en velfungerende bruksordning, er avhengig av godt samarbeid, som igjen avhenger av bra relasjoner.

Det kan tenkes at dersom partene hadde forsøkt forhandlinger på egenhånd, altså uten jordskifteretten, kunne det medført flere dårlige relasjoner for partene under forhandlingsprosessen. Dette har enkelte parter trukket frem. På den andre siden kunne det medført at partene hadde løst konfliktene på egenhånd. Dette har også enkelte parter trukket frem. Vi ser og at sak 8, som ut ifra tabell 9 i punkt 5.3.8.1., har "best relasjoner" gjennom hele saken, og de forsøkte å komme til enighet på egenhånd.

Funnene våre viser at forhandlingsprosessen bedrer relasjonene mellom partene, men i liten grad. Funnene viser at bruksordningen, i ettertid av jordskiftesakene, har hatt en større positiv påvirkning på relasjonene til partene, sammenlignet med forhandlingsprosessen. Bakgrunnen er at ordningen medfører bedre samhold, på grunn av årsmøter og dugnader. Samtidig gir vedtektene rammer for partene og fungerer som et grunnlag for videre samarbeid. Rammene medfører og færre konflikter, da de uttrykker hva som er lovlig adferd for partene.

9. Avsluttende refleksjoner

Å arbeide med denne oppgaven har vært en krevende, men lærerik prosess. Oppgavens retning har blitt til underveis, og det bærer oppgaven preg av. For eksempel har hovedproblemstillingene blitt endret underveis. Dette fordi vi har opparbeidet oss mer kunnskap innenfor skifteplanforhandlinger, samt at en omfattende empiri skapte muligheter til å undersøke mange områder.

Vi ville prioritert enkelte fremgangsmåter annerledes i dag. I starten av prosessen brukte vi lang tid på å utarbeide intervjuguide, for å sikre oss at intervjuguiden dekte alle felt som oppgaven skulle omhandle. I ettertid har oppgaven tatt andre retninger, blant annet har skifteplanforhandlinger blitt mer sentralt. Siden intervjuguiden ble utarbeidet før vi visste at skifteplanforhandlinger skulle vise seg å være så sentralt, har det medført at spørsmålene i intervjuguiden ikke er tilstrekkelige for å belyse parters oppfattelse av

skifteplanforhandlinger fullt ut. I arbeidet med oppgaven, har det fremkommet flere interessante spørsmål, som vi gjerne skulle stilt, for å belyse skifteplanforhandlinger.

Bakgrunnen for den tidlige utarbeidelsen av intervjuguiden skyldtes at vi måtte gjennomføre intervjuene av informantene tidlig, for å rekke alle. Vi utarbeidet òg mye teori før vi sammenstilte empirien, noe som medførte at vi hadde mye teori, som var lite relevant. Da empirien legger grunnlaget for teorien, ville vi derfor gjort dette annerledes i dag. Vi ville og, på et tidligere stadium, valgt at oppgaven skulle vært konfidensiell om vi visste at det var en mulighet. Dette fordi det hadde forenklet fremstillingen av empirien betraktelig og forståelsen av den. Under intervjuene burde vi trolig vært enda flinkere til å stille oppfølgingsspørsmål, for å få informantene til å begrunne nærmere hvorfor de mente det de mente.

Empirien tilknyttet delproblemstilling 2: *Hvordan oppfattet partene forhandlingsprosessen*, presenterer mange interessante funn, som vi har valgt å utelukke i drøftelsen. Dette på grunn av at hovedfokuset har vært på relasjonene mellom partene. Da vi utarbeidet intervjuguiden visste vi ikke at vi skulle sammenligne funnene våre med meklingsteknikkene til Rognes og Sky (1999). Vi hadde heller ikke klart for oss hvordan skifteplanforhandlinger foregikk før vi intervjuet partene. Dermed kan det ikke trekkes klare paralleller til Rognes og Sky (1998 og 1999) sine tidligere funn og prosessen etter jskl. av 1979 § 17 a annet ledd.

Det kunne vært interessant å få et bedre bilde på hvordan partene oppfatter skifteplanforhandlinger, da vår oppgave er noe avgrenset på grunn av vår hovedproblemstilling og forståelse av skifteplanforhandlinger før vi intervjuet partene. Det kunne også vært interessant og undersøkt hvordan dommere gjennomfører skifteplanforhandlinger i dag, om det er etter jskl. av 1979 § 17 a annet ledd eller tidligere § 20 som ble benyttet da Rognes og Sky de gjennomførte intervju. Dette for å kunne avklare nærmere om lovendringene har medført endringer for metoder som benyttes ved gjennomføring av skifteplanforhandlinger.

Det som overrasket oss var at bruksordning sørget i enkelte saker at relasjonene mellom partene hadde blitt bedre. Samtidig ble vi også overrasket over hvor mye informasjon informantene ville dele med oss.

Litteraturliste

- Aastvedt, L. K. (2016). *Rettsikkerhet i rettsfastsettende saker i jordskifteretten, når selvprosederende møter motpart representert ved advokat*. Masteroppgave. Ås: Norges miljø- og biovitenskaplige universitet, Instituttet for landskapsplanlegging. 94 s.
- Austenå, T. og Øvstedal, S. (2000). *Jordskifteloven med kommentarer*. 3. utg. Jordskifteloven : kommentarutgave. Oslo: Universitetsforlaget. 443 s.
- Bergtun, V. I., Tanja. (2015). Tvangskraft og jordskifte. *Kart og plan*, 75: 176-190.
- Bjerva, J. Ø., Holth, F., Sky, K. P., Reiten, M. og Aasen, I. (2016). *Jordskifteloven kommentarutgave*. Oslo: Universitetsforlaget. 370 s.
- Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. 5. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag. 257 s.
- Domstolsadministrasjonen. (2015). *Etiske prinsipper for dommeratferd*. Tilgjengelig fra: <https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/internett/domstol.no/om-domstolene/vedtatte-etiske-prinsipper.pdf> (lest 16.05.17).
- Engjberg, I. (1986). Effekt av jordskifte: studier av tre jordskiftefelt i Møre og Romsdal. *Melding, Norges landbrukshøgskole, insitutt for jordskifte og arealplanlegging*, 1986:46. 187 s.
- Finnanger, R. (2009). Tilkjenning av kostander ved fremme av jordskifte. I: Ravna, Ø. (red.) *Perspektiver på jordskifte*, s. 311-334. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Grane, A. (2011). *Resultatstudier av bruksordninger ved jordskifte*. Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap Insitutt for landskapsplanlegging. 126 s.
- Hoddevik, C. L. (2012). *Ein studie av effektar av jordskifte : ved etablering av vegar etter jordskiftelova § 2 bokstav e*. Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Insitutt for landskapsplanlegging. 122 s.
- Jehn, K. A. og Mannix, E. A. (2001). The dynamic nature of conflict: A longitudinal study of intragroup conflict and group performance *Academy of Management*, 44 (2): 238-251.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. og Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4 utg. Oslo: Abstrakt forlag. 436 s.
- Jordskifteverket. (1996). *Bruksordninger etter jordskifteloven*: Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av Landsbruksdepartementet 14. november 1995.
- Laskemoen, A. K. (2011). *En studie av sosiale effekter av jordskifte: ved oppløsning av sameie*. Masteroppgave. Ås: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Insitutt for landskapsplanlegging. 203 s.
- Reiten, M. (2009). Avgjerd om fremme av jordskiftesak. I: Ravna, Ø. (red.) *Perspektiver på jordskifte*, s. 235-259. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Robberstad, A. (2015). *Sivilprosess*. 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget. 406 s.
- Rognes, J. og Sky, P. K. (1998). *Tvistemegling og skifteplanforhandling i jordskifteretten: sammendrag av en intervjuundersøkelse*. Ås: Insituttet for landskapsplanlegging, Norges landbrukshøgskole. 18 s.
- Rognes, J. og Sky, P. K. (1999). Meglingsaktivitet og meglingsteknikk i jordskifteretten. *Kart og plan*, 59 (1): 75-83.
- Rognes, J. (2015). *Forhandlinger*. Oslo: Universitetsforlaget. 218 s.
- Schei, T., Bårdsen, A., Norden, D. B., Reusch, C. og Øien, T. M. (2013). *Tvisteloven kommentarutgave Bind 1*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Silverman, D. (2014). *Interpreting qualitative data*. 5. utg. Los Angeles: SAGE.

Sky, P. K. (2009). Jordskiftes ulike effekter I: Ravna, Ø. (red.) *Perspektiver på jordskifte*, s. 369-396. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Vangsnes, J. (2015). *Sivilprosess i et nøtteskall*. Nøtteskallserien. Oslo: Gyldendal juridisk. 272 s.

Lover:

Lov om domstolene av 13. august 1915 nr. 5 (Domstolloven).

Lov om jordskifte o.a. av 21. desember 1979 nr. 77 (Jordskifteloven) (opphevet).

Lov om mekling og rettergang i sivile tvister av 17 juni 2005 nr. 90 (Tvisteloven).

Lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. av 21. juni 2013 nr. 100 (Jordskiftelova).

Lovforarbeid:

Ot.prp. nr. 56 (1978-1979). Om lov om jordskifte o.a.

Ot.prp. nr. 57 (1997-1998). Om lov om revisjon av lov 21. Desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. og endringar i i einskilde andre lover.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Innledende spørsmål

1. Hvilken erfaring har du med jordskifteretten fra tidligere?

2. Hva slags eiendom eier du og hvor lenge har du eid den?

3. Hva bruker du vegen til?

4. Hvilke forberedelser gjorde du i forbindelse med jordskiftesaken?

Nøkkelspørsmål

5. Hvordan vil du beskrive relasjonene mellom dere parter før jordskiftesaken?

6. Kan du forklare hvordan samarbeidet mellom dere parter, tilknyttet vegen, har utviklet seg fra sakens start og frem til i dag?

7. Forsøkte dere parter å bli enig selv før jordskiftesaka?

8. Hvordan fikk du vite at det var krevd sak for jordskifteretten? / Hvordan informerte du de andre partene før du krevde jordskiftesak?

9. Hvilken holdning hadde du, da det ble krevd jordskiftesak? / Hvilken holdning opplevde du at de andre partene hadde, da du krevde jordskiftesak?

10. Hvilken rolle hadde du i forhandlingsprosessen?

11. Hvordan vil du beskrive forholdet mellom dere parter under forhandlingsprosessen?

12. Hvordan uttalte og forholdt du deg ved eventuelt følsomt tema?

13. Var du interessert i en bruksordning som var best for deg, eller en bruksordning som var best for fellesskapet?

Vedlegg 2: Personvernombudet

MELDESKJEMA

Meldeskjema (versjon 1.6) for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter).

1. Intro		
Sammles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja • Nei ○	En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn. Les mer om hva personopplysninger er.
Hvis ja, hvilke?	☒ Navn ☐ 11-sifret fødselsnummer ☒ Adresse ☒ E-post ☒ Telefonnummer ☐ Annet	NB! Selv om opplysningene skal anonymiseres i oppgaverapport, må det krysses av dersom det skal innhentes/registreres personidentifiserende opplysninger i forbindelse med prosjektet. Les mer om hva behandling av personopplysninger innebærer.
Annet, spesifiser hvilke		
Skal direkte personidentifiserende opplysninger kobles til datamaterialet (koblingsmatrke)?	Ja ○ Nei •	Merk at meldeplikten utløses selv om du ikke får tilgang til koblingsmatrke, slik fremgangsmåten ofte er når man berytter en databehandler .
Sammles det inn bakgrunnsopplysninger som kan identifisere enkeltpersoner (indirekte personidentifiserende opplysninger)?	Ja • Nei ○	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/stole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke	bostedskommune, alder, kjønn, yrke	NB! For at stemme skal regnes som personidentifiserende, må denne bli registrert i kombinasjon med andre opplysninger, slik at personer kan gjenkjennes.
Skal det registreres personopplysninger (direkte/indirekte/via IP-/epost adresse, etc) ved hjelp av nettbaserte spørreskjema?	Ja ○ Nei •	Les mer om nettbaserte spørreskjema .
Blir det registrert personopplysninger på digitale bilde- eller videoopptak?	Ja ○ Nei •	Bilde/videoopptak av ansikter vil regnes som personidentifiserende.
Søkes det vurdering fra REK om hvorvidt prosjektet er omfattet av helseforskningsloven?	Ja ○ Nei •	NB! Dersom REK (Regional Komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) har vurdert prosjektet som helseforskning, er det ikke nødvendig å sende inn meldeskjema til personvernombudet (NB! Gjelder ikke prosjekter som skal benytte data fra pseudonyme helseregistre). Les mer . Dersom tilbakemelding fra REK ikke foreligger, anbefaler vi at du avventer videre uttyling til svar fra REK foreligger.
2. Prosjektittel		
Prosjektittel	Har mekling under hovedforhandling bedret relasjonen mellom partene etter endt jordskiftesak?	Oppgi prosjektets tittel. NB! Dette kan ikke være «Mastertoppgave» eller liknende, navnet må beskrive prosjektets innhold.
3. Behandlingsansvarlig institusjon		
Institusjon	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom institusjonen ikke finnes på listen, har den ikke avtale med NSD som personvernombud. Vennligst ta kontakt med institusjonen.
Aveiding/Fakultet	Fakultet for samfunnsvitenskap	
Institutt	Institutt for landskapsplanlegging	Les mer om behandlingsansvarlig institusjon .
4. Daglig ansvarlig (forsker, veileder, stipendiat)		

Fornavn	Per Kåre	Før opp navnet på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. Veileder er vanligvis daglig ansvarlig ved studentprosjekt. Les mer om daglig ansvarlig . Daglig ansvarlig og student må i utgangspunktet være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har ekstern veileder, kan biveileder eller fagansvarlig ved studiestedet stå som daglig ansvarlig. Arbeidssted må være tilknyttet behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc. NB! Det er viktig at du oppgir en e-postadresse som brukes aktivt. Vennligst gi oss beskjed dersom den endres.
Etternavn	Sky	
Stilling	Professor	
Telefon	67231242	
Mobil	41744508	
E-post	per.sky@nmbu.no	
Alternativ e-post	per.kare.sky@hib.no	
Arbeidssted	NMBU, institutt for landskapsplanlegging, seksjon for eiendom og juss	
Adresse (arb.)	instituttet for landskapsplanlegging, postboks 5003	
Postnr./sted (arb.sted)	1432 Ås	
5. Student (master, bachelor)		
Studentprosjekt	Ja ● Nei ○	Dersom det er flere studenter som samarbeider om et prosjekt, skal det velges en kontaktperson som føres opp her. Øvrige studenter kan føres opp under pkt 10.
Fornavn	Marte Susanne Tveit	
Etternavn	Amlie	
Telefon	91107328	
Mobil		
E-post	marthe.susanne.tveit.amlie@nmbu.no	
Alternativ e-post	marthe_lotta@hotmail.com	
Privatadresse	Svanvikvegen 552	
Postnr./sted (privatadr.)	3739 Skien	
Type oppgave	<ul style="list-style-type: none"> ● Masteroppgave ○ Bacheloroppgave ○ Semesteroppgave ○ Annet 	
6. Formålet med prosjektet		
Formål	<p>Formålet med oppgaven er å undersøke hvordan mekling har påvirket relasjonen mellom partene etter endt jordskiftesak. Vi håper og at undersøkelsen belyser forhandlingsprosessen.</p> <p>Hovedproblemstillingen vil være "Har forhandlingen om jordskifteløsning bedret relasjonen mellom partene etter endt jordskiftesak?" Videre har vi tenkt to delproblemstillinger:</p> <p>Delproblemstilling 1: Hvordan oppfattet partene selve forhandlingsprosessen? Delproblemstilling 2: Partens forberedelser til forhandlinger i jordskifteretten. Delproblemstilling 3: Hvordan fungerer jordskifteløsningen for partene i dag?</p>	Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forskningsspørsmål e.l.
7. Hvilke personer skal det innhentes personopplysninger om (utvalg)?		
Kryss av for utvalg	☐ Barnehagebarn ☐ Skoleelever ☐ Pasienter ☒ Brukere/klienter/kunder ☐ Ansatte ☐ Barnevernsbarn ☐ Lærere ☐ Helsepersonell ☐ Asylsøkere ☐ Andre	Les mer om forskjellige forskningstematikker og utvalg .

Beskriv utvalg/deltakere	Tidligere parter i jordskifteretten.	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om.
Rekruttering/trekking	Rekrutteres gjennom Nord-Østerdal jordskifterett, Sør-Trøndelag jordskifterett, Øvre Telemark jordskifterett og Nedre Telemark jordskifterett. Vi vil spørre jordskifterettene om de har aktuelle saker innen bruksrett for veg, deretter vil vi "plukke ut" 5-9 selvprosederende parter fra hver jordskifterett.	Beskriv hvordan utvalget trekkes eller rekrutteres og oppgi hvem som foretar den. Et utvalg kan rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø eller eget nettverk, eller trekkes fra registre som f.eks. Folkeregisteret, SSB-registre, pasientregistre.
Førstegangskontakt	Utvalget vil først bli kontaktet ved brevpost, deretter vil vi ringe de. Vi som kontakter utvalget er Marte Susanne Tveit Amlie og Berit Lillebudal Sandes.	Beskriv hvordan førstegangskontakten opprettes og oppgi hvem som foretar den. Les mer om førstegangskontakt og forskjellige utvalg på våre temasider .
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☐ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les om forskning som involverer barn på våre nettsider.
Omtrentlig antall personer som inngår i utvalget	ca. 20-60	
Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om sensitive opplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om pasienter, brukere og personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse .
Samles det inn personopplysninger om personer som selv ikke deltar (tredjepersoner)?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan identifisere personer (direkte eller indirekte) som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familiemedlem, som identifiseres i datamaterialet. Les mer .
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som vil benyttes	☐ Papirbasert spørreskjema ☐ Elektronisk spørreskjema ☒ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☐ Deltakende observasjon ☐ Blogg/sosiale medier/internett ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata (medisinske journaler)	Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte f.eks. gjennom spørreskjema, intervju, tester, og/eller ulike journaler (f.eks. elevmapper, NAV, PPT, sykehus) og/eller registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, sentrale helseregistre). NB! Dersom personopplysninger innhentes fra forskjellige personer (utvalg) og med forskjellige metoder, må dette spesifiseres i kommentar-boksen. Husk også å legge ved relevante vedlegg til alle utvalgs-gruppene og metodene som skal benyttes. Les mer om registerstudier . Dersom du skal anvende registerdata, må variabeliste lastes opp under pkt. 15 Les mer om forskningsmetoder .
	☐ Registerdata	
	☒ Annen innsamlingsmetode	
Oppgi hvilken	Vi vil også foreta undersøkelse av rettsbøker og annen relevant litteratur.	
Tilleggsopplysninger		
9. Informasjon og samtykke		
Oppgi hvordan utvalget/deltakerne informeres	☒ Skriftlig ☒ Muntlig ☐ Informeres ikke	Dersom utvalget ikke skal informeres om behandlingen av personopplysninger må det begrunnes. Les mer . Vennligst send inn mal for skriftlig eller muntlig informasjon til deltakerne sammen med meldeskjema. Last ned en veiledende mal her . Les om krav til informasjon og samtykke . NB! Vedlegg lastes opp til sist i meldeskjemaet, se punkt 15 Vedlegg.

Samtykker utvalget til deltakelse?	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja ○ Nei ○ Flere utvalg, ikke samtykke fra alle 	<p>For at et samtykke til deltakelse i forskning skal være gyldig, må det være frivillig, uttrykkelig og informert.</p> <p>Samtykke kan gis skriftlig, muntlig eller gjennom en aktiv handling. For eksempel vil et besvart spørreskjema være å regne som et aktivt samtykke.</p> <p>Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må det begrunnes. Les mer.</p>
10. Informasjonssikkerhet		
Spesifiser	Det vil bli oppbevart for seg selv på en privat datamaskin og minnepenn.	NB! Som hovedregel bør ikke direkte personidentifiserende opplysninger registreres sammen med det øvrige datamaterialet. Vi anbefaler koblingsnøkkel .
Hvordan registreres og oppbevares personopplysningene?	☐ På server i virksomhetens nettverk ☐ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten (dvs. ingen tilknytning til andre datamaskiner eller nettverk, interne eller eksterne) ☐ Datamaskin i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten ☒ Privat datamaskin ☐ Videoopptak/fotografi ☐ Lydopptak ☒ Notater/papir ☒ Mobile lagringsenheter (bærbar datamaskin, minnepenn, minnekort, cd, ekstern harddisk, mobiltelefon) ☐ Annen registreringsmetode	<p>Merk av for hvilke hjelpemidler som benyttes for registrering og analyse av opplysninger.</p> <p>Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter.</p> <p>Med «virksomhet» menes her behandlingsansvarlig institusjon.</p> <p>NB! Som hovedregel bør data som inneholder personopplysninger lagres på behandlingsansvarlig sin forskningsserver.</p> <p>Lagring på andre medier - som privat pc, mobiltelefon, minnepenne, server på annet arbeidssted - er mindre sikkert, og må derfor begrunnes. Slik lagring må avklares med behandlingsansvarlig institusjon, og personopplysningene bør krypteres.</p>
Annen registreringsmetode beskriv		
Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn?	datamaskinene er beskyttet med brukernavn og passord. datamaskiner, utskrifter og notater vil oppbevares i låsbart hus og bil.	Er f.eks. datamaskintilgangen beskyttet med brukernavn og passord, står datamaskinen i et låsbart rom, og hvordan sikres bærbare enheter, utskrifter og opptak?
Samles opplysningene inn/behandles av en databehandler (ekstern aktør)?	Ja ○ Nei ●	Dersom det benyttes eksterne til helt eller delvis å behandle personopplysninger, f.eks. Questback, transkriberingsassistent eller tolk, er dette å betrakte som en databehandler . Slike oppdrag må kontraksreguleres.
Hvis ja, hvilken		
Overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/Internett?	Ja ● Nei ○	F.eks. ved overføring av data til samarbeidspartner, databehandler mm.
Hvis ja, beskriv?	Vi vil motta e-poster fra jordskifterettene med informasjon om partene, men dette vil ikke lagres på nettsky.	<p>Dersom personopplysninger skal sendes via internett, bør de krypteres tilstrekkelig.</p> <p>Vi anbefaler ikke lagring av personopplysninger på nettskytjenester. Bruk av nettskytjenester må avklares med behandlingsansvarlig institusjon.</p> <p>Dersom nettskytjeneste benyttes, skal det inngås skriftlig databehandleravtale med leverandøren av tjenesten. Les mer.</p>
Skal andre personer enn daglig ansvarlig/student ha tilgang til datamaterialet med personopplysninger?	Ja ● Nei ○	
Hvis ja, hvem (oppgi navn og arbeidssted)?	Navn: Berit Lillebudaal Sandnes Arbeidssted: NMBU	
Utleveres/deles personopplysninger med andre institusjoner eller land?	<ul style="list-style-type: none"> ● Nei ○ Andre institusjoner ○ Institusjoner i andre land 	F.eks. ved nasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles eller ved internasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles.
11. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det om dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ○ Nei ●	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten . Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement.
Hvis ja, hvilke		
Søkes det godkjenning fra andre instanser?	Ja ○ Nei ●	I noen forskningsprosjekter kan det være nødvendig å søke flere tillatelser. Søkes det f.eks. om tilgang til data fra en registerer? Søkes det om tillatelse til forskning i en virksomhet eller en skole? Les mer om andre godkjenninger .
Hvis ja, hvilken		
12. Periode for behandling av personopplysninger		

Prosjektstart	19.12.2016	Prosjektstart Vennligst oppgi tidspunktet for når kontakt med utvalget skal gjøres/datainsamlingen starter.
Planlagt dato for prosjektslutt	15.06.2017	Prosjektslutt: Vennligst oppgi tidspunktet for når datamaterialet enten skal anonymiseres/slettes, eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier eller annet.
Skal personopplysninger publiseres (direkte eller indirekte)?	☐ Ja, direkte (navn e.l.) ☐ Ja, indirekte (identifiserende bakgrunnsopplysninger) ☒ Nei, publiseres anonymt	Les mer om direkte og indirekte personidentifiserende opplysninger. NB! Dersom personopplysninger skal publiseres, må det vanligvis innhentes eksplisitt samtykke til dette fra den enkelte, og deltakere bør gis anledning til å lese gjennom og godkjenne sitater.
Hva skal skje med datamaterialet ved prosjektslutt?	☒ Datamaterialet anonymiseres ☐ Datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon	NB! Her menes datamaterialet, ikke publikasjon. Selv om data publiseres med personidentifikasjon skal som regel øvrig data anonymiseres. Med anonymisering menes at datamaterialet bearbeides slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Les mer om anonymisering av data .
13. Finansiering		
Hvordan finansieres prosjektet?	vil vil søke til Domstoladministrasjonen og Samfunnsutviklerne (Tekna) for stipend.	Fylles ut ved eventuell ekstern finansiering (oppdragsforskning, annet).
14. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger		Dersom prosjektet er del av et prosjekt (eller skal ha data fra et prosjekt) som allerede har tilrådning fra personvernombudet og/eller konsesjon fra Datatilsynet, beskriv dette her og oppgi navn på prosjektleder, prosjektittel og/eller prosjektnummer.
15. Vedlegg		
Vedlegg	Antall vedlegg: 2. <ul style="list-style-type: none"> ● Intervjuguide 20.12.16.docx ● PKS-Brev-til-partene-19.12.16 kommentar fra bls og ma.docx 	

Vedlegg 3: Brev til jordskifterettene

Forespørsel om deltakelse i masteroppgave

Til jordskifterettsleder xxxx ved xxxx jordskifterett

Innledningsvis ønsker vi å takke for hyggelig telefonsamtale XXXX, der vi spurte om jordskifteretten var villig til å bidra med saker til undersøkelsen som vi skal gjøre i forbindelse med masteroppgaven. Vi opplyste at vi ville komme tilbake til hvilken type jordskiftesak som er ønskelig.

Til våren 2017 skal vi skrive masteroppgave som avslutning på det 5-årige studiet «eiendom» ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Formålet med oppgaven er å undersøke om forhandlinger (skifteplanforhandlinger) i jordskifteretten har påvirket relasjonen mellom partene etter endt jordskiftesak. Vi ønsker veisaker behandlet etter jordskifteloven av 1979 § 2 første ledd bokstav c. Vi håper og at undersøkelsen belyser forhandlingsprosessen.

Vi ønsker å undersøke to bruksordningssaker for vei der alle partene har vært selvprosederende. Videre ønsker vi at de to veisakene er de to siste som er avsluttet før år 2015 og som har 5-15 parter. Vi håper derfor dere har anledning til å sende oss rettsbøker til slike saker innen 29. desember.

Det er (forhandlings)prosessen etter § 17 bokstav a vi ønsker å undersøke nærmere.

Dersom dere har noen spørsmål, kan vi kontaktes på telefon: 95 10 30 15, eller på mail: berit.lillebudal.sandnes@nmbu.no.

Studien blir meldt til Personvernombudet for forskning.

Med hilsen

Marte Susanne Tveit Amlie og Berit Lillebudal Sandnes

Forespørsel om intervju i forbindelse med masteroppgave

Bakgrunn og formål

Våren 2017 er vi to studenter som skal skrive masteroppgave sammen. Dette som avslutning på det 5-årige studiet «eiendom» ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet på Ås.

Formålet med oppgaven er å undersøke om forhandlingene om bruksordning for vei, etter jordskifteloven, har bedret relasjonen mellom partene etter endt jordskiftesak.

I undersøkelsen vil vi ta utgangspunkt i å intervju parter fra åtte bruksordningssaker for vei, der alle har vært selvprosederende. Sakene er valgt tilfeldig etter de to siste jordskiftesakene i jordskifterettene Sør-Trøndelag, Nord-Østerdal, Øvre Telemark og Nedre Telemark, og som er avsluttet før år 2015 og har 5-15 parter. Det vil være interessant å få et innblikk i sakene utover det rettsbøkene gir. På bakgrunn av dette håper vi at du/dere er interessert i å svare på noen spørsmål tilknyttet jordskiftesaken «XXXX» du/dere deltok i.

Hva innebærer deltakelsen i studien?

Deltakelsen i studien innebærer å svare på noen spørsmål i form av personlig intervju.

Intervjuets varighet vil avhenge av hvor mange spørsmål du/dere som respondent vil svare på, og hvor utdypende det er ønskelig å svare. Data registreres ved at vi noterer underveis i intervjuet.

Hva skjer med informasjon om deg/dere?

Alle personopplysninger vi bli behandlet konfidensielt. De som vil ha tilgang til opplysninger du/dere gir, er oss to og vår veileder. For å ivareta konfidensialiteten vil opplysninger, gitt under intervjuet, bli lagret på våre to bærbare datamaskiner med brukernavn og passord som bare vi har tilgang til. Navn, adresse og annen informasjon som direkte kan identifisere deg/dere vil ikke bli gjengitt i oppgaven, da intervjuobjektene er anonyme. Dersom noen har

Norges miljø- og biovitenskapelig universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway